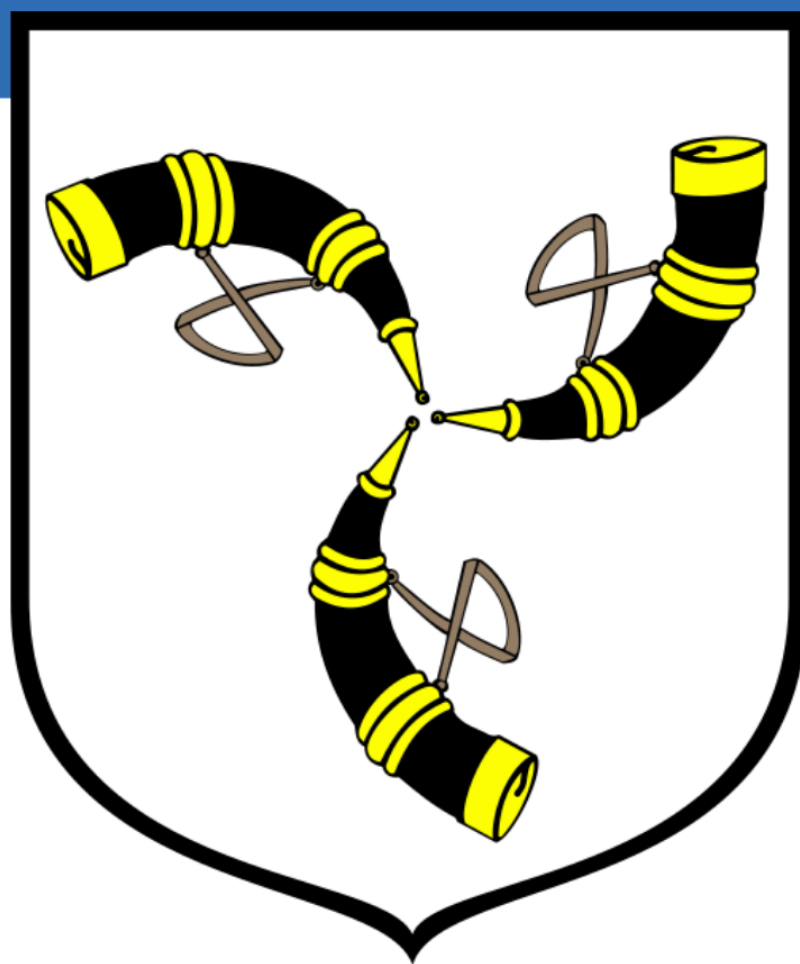

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W GMINIE DUKŁA

NA LATA 2021-2029

Atelier
Centrum Profilaktyki i Reeducacji

Spis treści

I. Wprowadzenie.....	4
1. Metodologia opracowania Strategii.....	7
2. Podstawy prawne	10
3. Spójność z dokumentami strategicznymi.....	13
3.1. Dokumenty europejskie.....	14
3.2. Dokumenty krajowe	15
3.3. Dokumenty regionalne	16
3.4. Dokumenty lokalne.....	16
4. Diagnoza problemów społecznych	17
II. Charakterystyka gminy Dukla	20
1. Położenie.....	20
2. Sytuacja demograficzna.....	21
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza.....	24
4. Edukacja i wychowanie	28
5. Kultura, sport i rekreacja	31
6. Opieka zdrowotna.....	36
7. Bezpieczeństwo publiczne	37
8. Działalność organizacji pozarządowych.....	37
9. Pomoc społeczna.....	39
10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.....	48
III. Analiza wyników badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Gminy	49
1. Struktura badanej próby	49
2. Problem alkoholowy.....	52
3. Problem nikotynowy	57
4. Problem narkotykowy	59
5. Problem przemocy	61
6. Działania profilaktyczne.....	67
7. Korzystanie z urzędzeń elektronicznych.....	69
8. Hazard	71
9. Rynek pracy.....	73

10. Ubóstwo i wykluczenie społeczne	76
11. Bezpieczeństwo publiczne.....	79
12. Niepełnosprawność.....	81
13. Osoby starsze	82
14. Zdrowie psychiczne.....	84
IV. Diagnoza sytuacji społecznej.....	87
1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej	87
2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością	95
3. Zdrowie psychiczne.....	100
4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych	103
5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	112
6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	119
7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	125
8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa.....	132
9. Problem przestępczości.....	137
10. Analiza SWOT.....	140
V. Część programowa.....	145
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	146
2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	147
3. Ramy finansowe Strategii.....	163
4. System wdrażania Strategii.....	164
5. System aktualizacji Strategii.....	165
6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii.....	166
7. Monitoring i ewaluacja	167
8. Wnioski i podsumowanie.....	169
VI. Bibliografia	172
VII. Spis rysunków, tabel, wykresów	176
1. Spis rysunków	176
2. Spis tabel	176
3. Spis wykresów	179

Wykaz skrótów:

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

UM – Urząd Miejski

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

NGO (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

MŚP – Sektor małych i średnich przedsiębiorstw

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

OK – Ośrodek Kultury

BP – Biblioteka Publiczna

KP – Komisariat Policji

DUTW – Dukielski Uniwersytet Trzeciego Wieku

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

GKS – Gminny Klub Seniora

PK – Punkt Konsultacyjny

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

pp. – punkt procentowy

I. Wprowadzenie

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych problemów społecznych. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów: dotyczy wielu osób w społeczności, ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy, jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹. Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Jednym z instrumentów ekonomii społecznej jest tworzenie lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, które są ważnymi dokumentami odnoszącymi się do polityki społecznej, a odpowiednio przygotowane i wdrażane prowadzą do rozwiązania kluczowych problemów społecznych występujących na danym terytorium.

Konsekwencje pojawienia się wirusa SARS-CoV-2 i wywołanej przez niego choroby COVID-19 mogą spowodować konieczność zredefiniowania zaplanowanych działań. Skutki ekonomiczne, gospodarcze i społeczne pandemii będą dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej. W związku z tym pojawić się mogą nowe wyzwania dla polityki lokalnej, jak np. bezrobocie, które dotychczas nie stanowiło dotkliwego problemu na poziomie kraju, województwa jak i Gminy. W związku z trwającą pandemią uwydatniają się stare i pojawiają nowe ryzyka socjalne. Na poziomie lokalnym można do nich zaliczyć kryzys gospodarczy skutkujący, m.in. poważnymi skutkami dla rynku pracy, rozwarstwienie społeczne pociągające za sobą ryzyko wzrostu liczby osób wykluczonych ze społeczeństwa, zwiększenie skali ubóstwa, ujawnianie się nowych konfliktów społecznych, wzrost zachowań indywidualistycznych w miejsce zachowań wspólnotowych, wpływających negatywnie na jakość kapitału społecznego i więzi

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.

społecznych, czy problem organizacji i zarządzania czasem osób starszych. To tylko część z wielu negatywnych konsekwencji jakie może za sobą pociągać pandemia koronawirusa. Polityka społeczna w czasie kryzysu wymaga specjalnej uwagi i planowania, wykorzystując przy tym swoje instrumenty zarówno interwencyjne – w perspektywie krótkoterminowej, jak i w okresie długoterminowym, wybiegającym w okres popandemiczny².

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla na lata 2021-2029³ jest dokumentem wyznaczającym najważniejsze kierunki działań mających na celu doprowadzenie do zmiany niekorzystnych zjawisk społecznych na terenie Gminy. Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe zadania służące przeciwdziałaniu tym problemom, a także zakładane rezultaty. Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego zwiększającego efektywność podejmowanych działań. Jej wdrażanie odbywa się poprzez szereg działań związanych z realizacją planów strategicznych. W celu zwiększenia skuteczności, konieczne jest systematyczne śledzenie zjawisk i problemów społecznych, które są przedmiotem Strategii.

Strategia będzie służyć osiągnięciu zaplanowanych celów, wraz ze szczegółowym określeniem sposobów dojścia do poprawy sytuacji społecznej w wybranych obszarach. W związku z tym, że rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym, w działalności lokalnej polityki społecznej potrzebne jest strategiczne podejście. Planowanie strategiczne, polegające na podejmowaniu systematycznych działań, podczas których planowana jest przyszłość i wytyczane są najistotniejsze kierunki działań, uwzględnia długi horyzont czasowy. Strategia stanowi zatem ważny instrument zarządzania, dzięki któremu możliwe jest rozpoznanie i wdrażanie przedsięwzięć o charakterze społecznym oraz integracja różnych środowisk lokalnych w ramach wspólnie zaplanowanych i skoordynowanych działań.

---

² N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 9-16.

³ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla na lata 2021-2029” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukła na lata 2021-2029 zawiera kilka części składowych: charakterystykę Gminy, diagnozę sytuacji społecznej oraz część programową obejmującą misję, wizję, cele, zadania przewidziane do realizacji, zakładane rezultaty, system wdrażania, monitoring i ewaluację. W Strategii uwzględniono różnorodny zakres problematyki społecznej. Diagnoza sytuacji społecznej dokonana została w następujących obszarach:

- » wspieranie rodziny,
- » wsparcie osób z niepełnosprawnością,
- » zdrowie psychiczne,
- » profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- » przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- » aktywność i integracja społeczna seniorów,
- » promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- » wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- » problem przestępczości.

Do każdego z tych obszarów wskazane zostały podstawowe informacje, działania interwencyjne i najważniejsze problemy wynikające z przeprowadzonej diagnozy.

Podsumowując, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukła na lata 2021-2029 jest wyrazem zintegrowanego planowania strategicznego. Określa sposób osiągnięcia wyznaczonych celów i pozwala wypracować sprawny i efektywny system pomocy, umożliwiając skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych. Pozwoli to na zapewnienie mieszkańcom gminy Dukła dogodnych warunków do rozwoju i przyczyni się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa społecznego.

1. Metodologia opracowania Strategii

Podstawowe elementy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla na lata 2021-2029 są tożsame ze strukturą innych dokumentów określających kierunki lokalnej polityki społecznej. Wskazane w nich cele, zarówno główne jak i szczegółowe, mają za zadanie przybliżyć Gminę do osiągnięcia wskazanego przez lokalne władze i mieszkańców pożądanego jej obrazu w przyszłości. Tym co wyróżnia Strategię od innych wiążących dokumentów i programów jest przede wszystkim jej okres obowiązywania oraz nadrzędność wobec nich. Mimo, iż horyzont czasowy nie został wskazany w Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, powinien precyzować główne działania Gminy w zakresie zaspokajania społecznych potrzeb mieszkańców i niwelowania nierówności społecznych w długim okresie, tj. 5-10 lat.

Jest to podejście zgodne z założeniami strategicznego planowania i zarządzania w administracji publicznej. W naukach o zarządzaniu wyróżnia się trzy główne poziomy planowania:

- » planowanie strategiczne (długofalowe), w ramach którego określone zostają priorytetowe kierunki działań Gminy, cele i zasoby umożliwiające ich osiągnięcie;
- » planowanie taktyczne (średniookresowe), czyli programy wskazujące zadania niezbędne do osiągnięcia celów głównych;
- » planowanie operacyjne (krótkookresowe), które obejmuje jednorazowe lub cykliczne projekty i zadania pozwalające na realizację poszczególnych, mniej złożonych elementów planów taktycznych⁴.

Obligatoryjny charakter Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz jej istota i wpływ na kreowanie lokalnej polityki nakłada na jej realizatorów obowiązek tworzenia jej w sposób odpowiedzialny i spójny z zapisami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym.

Zdefiniowane w dokumentach strategicznych problemy oraz kierunki działań skierowanych na rozwój społeczno-gospodarczy Gminy i wsparcie mieszkańców w zaspokajaniu ich potrzeb, mają szczególne znaczenie dla opracowywania i wdrażania

---

⁴ R. W. Gryffin (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN., s. 224-225.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Spójna wizja Gminy w przyszłości pozwala podmiotom realizującym zadania z zakresu polityki społecznej na wprowadzanie kompleksowych i adekwatnych do potrzeb mieszkańców działań.

Nadrzędność Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych nad programami o charakterze taktycznym, takimi jak Program Współpracy Gminy z Organizacjami Pozarządowymi, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program Wspierania Rodziny, czy Program Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi oraz Narkomanii, wymusza na podmiotach odpowiedzialnych za opracowanie i wdrażanie Strategii ujęcia w niej określonych elementów. Uwzględnienie ich oraz merytoryczna spójność dokumentów umożliwia pełne wykorzystanie potencjału Gminy w poszczególnych aspektach lokalnej polityki społecznej. Poniżej zawarte zostały elementy wchodzące w skład Strategii oraz poszczególne etapy jej opracowania.

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

L.P.	Etap	Charakterystyka
1	Analiza strategiczna	Analiza bieżącej sytuacji, problemów, barier oraz potencjału umożliwia wskazanie obszarów problemowych występujących w Gminie. Głównym źródłem informacji o sytuacji mieszkańców, ich problemach i głównych potrzebach jest analiza danych zastanych, czyli bieżącej dokumentacji urzędowej, danych demograficzno-gospodarczych, trendów społecznych oraz wnioski z przeprowadzonej na terenie Gminy diagnozy problemów społecznych. Na tym etapie ocenie poddaje się również otoczenie jednostki samorządowej, które wpływa na jej rozwój i wykorzystanie dostępnych zasobów. Dodatkowym sposobem na określenie możliwości i ograniczeń Gminy jest Analiza SWOT, wskazująca na jej mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.
2	Sformułowanie Misji i Wizji Strategii	Wizja zawarta w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest swoistym obrazem, do którego dąży Gmina za sprawą realizacji celów w niej wskazanych, natomiast Misja określa nadrzędny powód opracowania Strategii.

3	Określenie celów priorytetowych i zadań	W następstwie prawidłowo przeprowadzonej analizy strategicznej możliwe jest wskazanie głównych obszarów problemowych występujących na terenie Gminy. Wskazanie najdotkliwszych trudności mieszkańców i określenie kompleksowych działań minimalizujących ich skalę zapewnia realizację polityki społecznej zgodnej z oczekiwaniami i potrzebami, a także podniesienie jakości życia lokalnej społeczności.
4	Wskazanie sposobu wdrażania i kontroli realizacji Strategii	Ostatnim elementem Strategii jest określenie planu, zgodnie z którym ma zostać zrealizowana podczas okresu jej obowiązywania. Zarówno źródła i ramy finansowe, podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych celów, sposób komunikacji jak i sprawozdawczość mają niebagatelny wpływ na stopień i jakość jej wdrożenia, dlatego zarówno w trakcie, jak i po jej zakończeniu należy przeprowadzić ewaluację, umożliwiającą ocenę działań w odniesieniu do zamierzonych celów.

Źródło: opracowanie własne

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest narzędziem służącym instytucjom samorządowym i NGO odpowiedniemu wspieraniu oraz wzmocnieniu potencjału lokalnej społeczności. Z tego powodu proces jej tworzenia i wdrażania nie może pomijać udziału osób szczególnie nią zainteresowanych, czyli mieszkańców. Włączenie lokalnej społeczności w procesy decyzyjne i kreowanie działań nazywa się partycypacją społeczną, a jej najczęściej spotykanymi formami są konsultacje społeczne, warsztaty strategiczne z lokalną społecznością, badania diagnozujące zagrożenia lokalne oraz potrzeby mieszkańców w obszarach ujętych w dokumencie. Uspołecznienie Strategii i powierzenie części odpowiedzialności za jej charakter mieszkańcom daje możliwość zaplanowania działań adekwatnych do rzeczywistych oczekiwań społeczności lokalnej oraz stwarza warunki do pełniejszego wykorzystania jej potencjału.

Przed przystąpieniem do opracowania Strategii, wśród mieszkańców gminy Dukla przeprowadzone zostały badania w 2021 roku, mające na celu: zidentyfikowanie problemów społecznych występujących wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Gminy, rozpoznanie przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe, określenie skali oraz zakresu występujących problemów społecznych, pokazanie rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub

złagodzenie jej skutków. Zakres prac badawczych odnosił się do problemów społecznych, takich jak: uzależnienia, przemoc w rodzinie, ubóstwo i bezrobocie. Zbadaniu poddane zostały również kwestie związane ze wspieraniem rodziny, problemami osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz bezpieczeństwem publicznym.

2. Podstawy prawne

Opracowana całościowa, spójna i wieloletnia koncepcja rozwiązywania problemów społecznych danej gminy miejskiej bądź wiejskiej lub powiatu, podobnie jak inne dokumenty strategiczne, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Podstawą juretryczną do opracowania niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1038) oraz ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1038), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, który w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.), stanowi, iż do zadań własnych gminy o charakterze obligatoryjnym należy „*opracowanie oraz realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*⁵”.

Tworząc niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych opierano się na kluczowych dla tej materii aktach prawnych tak, aby była ona kompatybilna oraz komplementarna z założeniami polityki państwa. Wśród najistotniejszych ustaw kompetencyjnych, nakładających na administrację rządową i samorządową określone obowiązki, należy wyszczególnić m.in.:

1. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (t.j. Dz. U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11),

---

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).

3. ustawę z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 735*),
4. ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1038*).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE WSPARCIA RODZINY I DZIECKA

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.*),
2. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1162*),
3. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1329*),
4. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 952*),
5. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1162*),
6. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877 z późn. zm.*),
7. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359*),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.*).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OCHRONY ZDROWIA ORAZ PRZECIWDZIAŁANIU UZALEŻNIENIOM

1. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119*),

2. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050*),
3. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 711*),
4. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 685*).

AKTY PRAWNE DOTYCZĄCE OŚWIATY, ZATRUDNIENIA ORAZ WSPARCIA SOCJALNEGO

1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 573*),
2. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.*),
3. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 4*),
4. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym
(*t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 176*),
5. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11 z późn. zm.*),
6. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 11*),
7. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych
(*t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 423 z późn. zm.*),
8. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019–2023
(*M.P. z 2018 r. poz. 1007*),

9. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE ASPEKTY FINANSOWE

1. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 38 z późn. zm.),
2. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych
(Dz. U. z 2021 r. poz. 305),
3. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości
(Dz. U. z 2021 r. poz. 217).

AKTY PRAWNE NORMUJĄCE POBYT CUDZOZIEMCÓW NA TERENIE KRAJU

1. Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
(t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 159),
2. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji
(t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
3. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej
(Dz. U. z 2021 r. poz. 1108).

3. Spójność z dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla na lata 2021-2029 jest zgodna z kierunkami polityk w sferze społecznej zawartymi w dokumentach strategicznych realizowanych na poziomie Unii Europejskiej, Kraju, na poziomie Regionalnym oraz Lokalnym. Rozdział ten przedstawia opis wyżej wymienionych dokumentów strategicznych.

3.1. Dokumenty europejskie

„Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu” jest kluczowym dokumentem społeczno-gospodarczym Unii Europejskiej. Strategia ta obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- » rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- » rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- » rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich:

- » „Unia innowacji” – projekt na rzecz poprawy warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, tak by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które z kolei przyczynią się do wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy;
- » „Młodzież w drodze” – projekt na rzecz poprawy wyników systemów kształcenia oraz ułatwiania młodzieży wejścia na rynek pracy;
- » „Europejska agenda cyfrowa” – projekt na rzecz upowszechnienia szybkiego Internetu i umożliwienia gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpania korzyści z jednolitego rynku cyfrowego;
- » „Europa efektywnie korzystająca z zasobów” – projekt na rzecz uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej;
- » „Polityka przemysłowa w erze globalizacji” – projekt na rzecz poprawy otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspierania rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencji na rynkach światowych;

- » „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” – projekt na rzecz modernizacji rynków pracy i wzmocnienia pozycji obywateli poprzez rozwój kwalifikacji przez całe życie w celu zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej i lepszego dopasowania popytu do podaży na rynku pracy, między innymi dzięki mobilności siły roboczej;
- » „Europejski program walki z ubóstwem” – projekt na rzecz zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa⁶.

3.2. Dokumenty krajowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla na lata 2021-2029 jest zgodna z poniższymi dokumentami krajowymi:

- » **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)**, będąca aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, stanowi obowiązujący, kluczowy dokument dla Polski, w zakresie średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia zawiera rekomendacje dla polityk publicznych oraz jest podstawą dla zmian w systemie zarządzania rozwojem. Jej głównym celem jest: *tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*”.
- » **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030**, której celem jest *rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia*⁷. W Strategii wyznaczono 5 celów szczegółowych:

---

⁶ Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.

⁷ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.

1. Wzrost zatrudnienia.
  2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych.
  3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
  4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej.
  5. Podniesienie kwalifikacji i kompetencji obywateli.
- » **Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030** stanowi kontynuację Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020, a jej głównym celem jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu odbywa się w 3 obszarach:
1. Współdziałanie – społeczeństwo obywatelskie,
  2. Kultura – tożsamość i postawy obywatelskie,
  3. Kreatywność – potencjał kulturowy i kreatywny.

3.3. Dokumenty regionalne

Na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami strategicznymi dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla są: Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 wraz z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego oraz Program Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Krośnieńskiego z horyzontem czasowym do roku 2030.

3.4. Dokumenty lokalne

Najważniejszym dokumentem strategicznym na poziomie lokalnym dla gminy Dukla jest przyjęta uchwałą Nr XV/82/15 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 10 listopada 2015 r. *Strategia Rozwoju Gminy Dukla na lata 2015-2022*. Zakreśla ona podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej, a jej zasadniczym celem jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców.

Istotnym obowiązującym dokumentem jest również *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Dukla na lata 2018-2023*, przyjęty uchwałą Nr L/334/18 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 22 lutego 2018 r. Jego głównym celem jest wspieranie mieszkańców w budowaniu więzi społecznych oraz rozwoju, zwiększenie dostępu do kultury i integrującej przestrzeni oraz dostosowanie obszarów do pełnionych funkcji.

4. Diagnoza problemów społecznych

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁸. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- » rozpoznania przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- » identyfikacji wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- » zdiagnozowania skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- » zbadania regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- » analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- » wskazania proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

---

⁸ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie gminy Dukła, ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród mieszkańców Gminy. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- » problemów występujących wśród dorosłych mieszkańców Gminy,
- » przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- » określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- » pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

- » problem alkoholowy (alkoholizm),
- » problem narkotykowy (narkomania),
- » problem nikotynowy (nikotynizm),
- » uzależnienia behawioralne,
- » problem przemocy w rodzinie,
- » cyberprzemoc,
- » rynek pracy,
- » niepełnosprawność,
- » ubóstwo i wykluczenie społeczne,
- » osoby starsze,
- » zdrowie psychiczne.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

W celu poznania opinii oraz postaw mieszkańców gminy Dukła zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań. Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza⁹. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy.

⁹ Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, s. 60.

Badania wśród mieszkańców zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową, za pomocą techniki **CAWI (Computer Assisted Web Interviews)**. Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

DOBÓR PRÓBY I NARZĘDZIE BADAWCZE

Najczęściej badana zbiorowość jest zbyt liczna, aby zankietować jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania zostały przeprowadzane w lipcu 2021 roku i wzięło w nich udział łącznie 101 osób.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych, składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru.

**Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy.
Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 3%).**

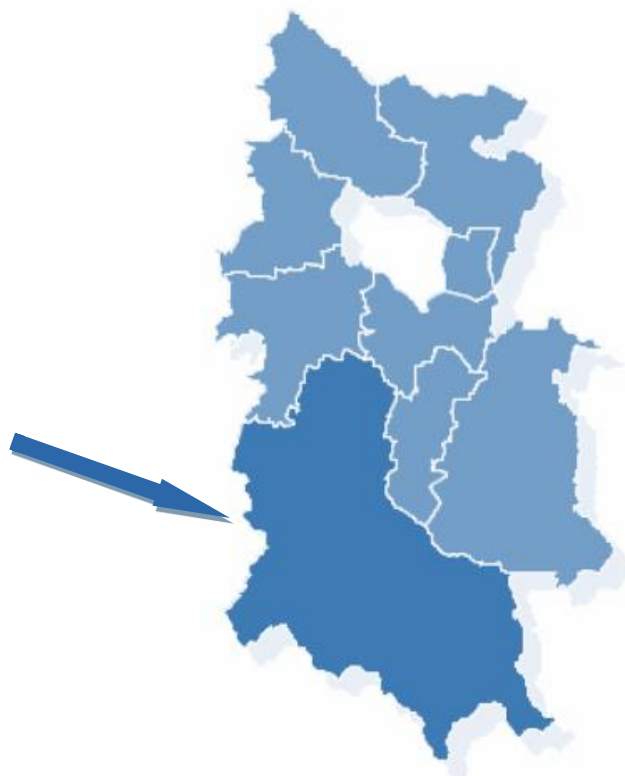

II. Charakterystyka gminy Dukla

1. Położenie

Gmina Dukla to gmina miejsko-wiejska położona w południowo-zachodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie krośnieńskim. Oddalona jest o około 30 km od siedziby powiatu krośnieńskiego – miasta Krosna oraz o około 80 km od stolicy województwa podkarpackiego – Rzeszowa. Jej siedzibą jest miasto Dukla. Teren Gminy zajmuje powierzchnię 332,5 km², co stanowi 36,05% powierzchni powiatu krośnieńskiego. 52% obszaru Gminy to grunty leśne, z kolei użytki rolne stanowią 41% jej powierzchni. Pod względem geograficznym gmina Dukla położona jest w centralnej części Beskidu Niskiego, w obrębie Karpat Wschodnich, będących fragmentem łuku karpackiego, a także leży w dorzeczu rzeki Jasiołki.

Rysunek 1. Położenie gminy Dukla na mapie powiatu krośnieńskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wybory2006.pkw.gov.pl/>

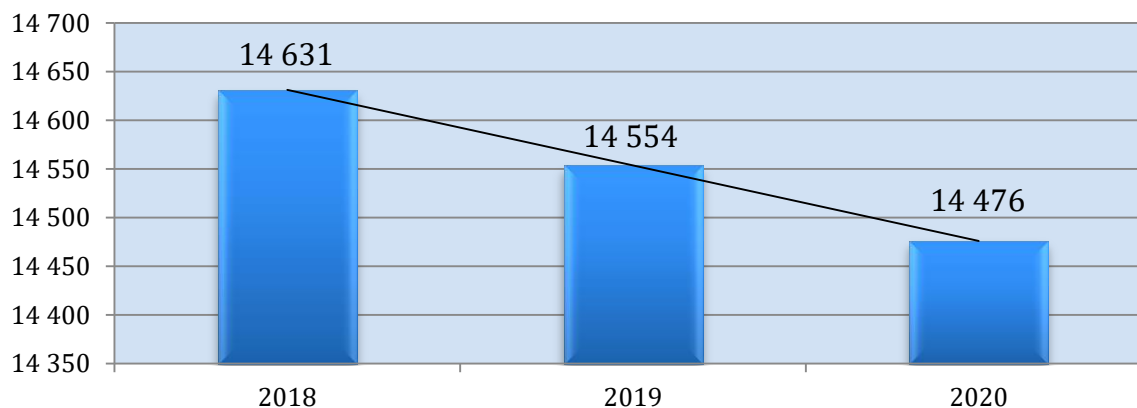
Administracyjnie Gmina składa się z 21 sołectw: Barwinek, Cergowa, Chyrowa, Głojsce, Iwła, Jasionka, Lipowica, Łęki Dukielskie, Mszana, Nadole, Nowa Wieś, Myszkowskie, Olchowiec, Równe, Teodorówka, Trzciana, Tylawa, Zawadka Rymanowska, Wietrzno, Zboiska i Zyndranowa. Graniczy ona z gminami: Chorkówka, Iwonicz-Zdrój, Jaśliska, Krempana, Miejsce Piastowe, Nowy Żmigród oraz Rymanów. Przez teren Gminy przebiegają droga krajowa nr 19 (Radom-Rzeszów-Miejsce Piastowe-Barwinek) oraz trasa międzynarodowa prowadząca na południe Europy, co ma związek z graniczeniem gminy Dukła od strony południowej ze Słowacją.

2. Sytuacja demograficzna

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwi wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Dukła zamieszkuje 14 476 osób (stan na 31 grudnia 2020 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców ulegała systematycznemu spadkowi, co obrazuje naniesiona na poniższym wykresie linie trendu, jednakże wartość spadkowa w stosunku do roku 2018 kształtuje się na poziomie zaledwie 1%.

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Dukła w latach 2018-2020

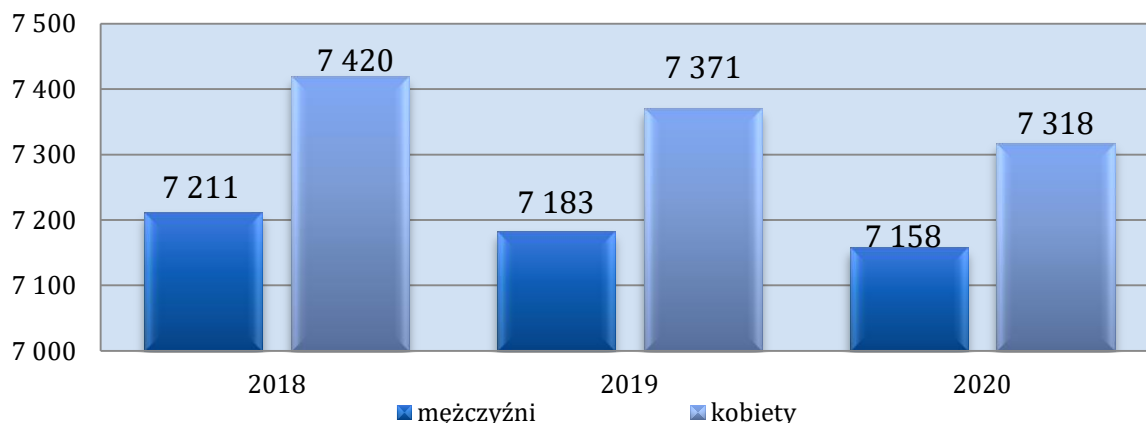

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących gminę Dukła jest niższa od liczby kobiet – stanowią oni bowiem 49,4% (7 158 mężczyzn) ogólnej liczby ludności Gminy, natomiast kobiety 50,6% (7 318 kobiet). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 109, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 109 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Dukła na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W gminie Dukła w 2020 roku przyrost naturalny na 1000 ludności kształtował się na poziomie -3,17 co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował niższą wartość niż w powiecie krośnieńskim (-2,77) i województwie podkarpackim (-2,15). W przypadku Gminy, powiatu jak i województwa zauważalny jest trend spadkowy w zakresie przyrostu naturalnego na 1000 ludności.

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Dukła w porównaniu do powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
gmina Dukła	0,20	0,62	-3,17
powiat krośnieński	0,61	-0,04	-2,77
województwo podkarpackie	0,89	0,27	-2,15

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Dukła według ekonomicznych grup wieku w roku 2020 przedstawia się następująco:

- » 18,3% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym – 0-17 lat;
- » 60,9% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- » 20,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela prezentuje ekonomiczne grupy wiekowe w gminie Dukła. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest stopniowy wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, z kolei odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym ulega spadkowi. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w Gminie prezentuje się na nieco odmiennym poziomie w odniesieniu do wskaźników w całym kraju. W Polsce jest to 18,2% osób w wieku przedprodukcyjnym, 59,5% w wieku produkcyjnym oraz 22,3% w wieku poprodukcyjnym.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)

wyszczególnienie	2018	2019	2020
wiek przedprodukcyjny	18,5	18,5	18,3
wiek produkcyjny	61,8	61,1	60,9
wiek poprodukcyjny	19,7	20,4	20,9

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych. W 2020 roku saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności wyniosło w gminie Dukła -2,1, natomiast saldo migracji zagranicznych 0,14. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalne są wahania w obu rodzajach sald. Jednocześnie dostrzec można, że saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności przyjęło w Gminie niższą wartość niż w całym województwie oraz powiecie. Wskaźnik salda migracji zagranicznych był z kolei zbliżony do województwa podkarpackiego oraz większy w porównaniu do wskaźnika w powiecie krośnieńskim.

Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Dukla w porównaniu do powiatu krośnieńskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2018-2020

wyszczególnienie		2018	2019	2020
gmina Dukla	saldo migracji wewnętrznych	-2,7	-6,3	-2,1
	saldo migracji zagranicznych	0,14	0,89	0,14
powiat krośnieński	saldo migracji wewnętrznych	-1,2	-2,4	-1,1
	saldo migracji zagranicznych	0,04	0,32	-0,04
województwo podkarpackie	saldo migracji wewnętrznych	-1,5	-1,6	-1,0
	saldo migracji zagranicznych	0,18	0,24	0,13

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

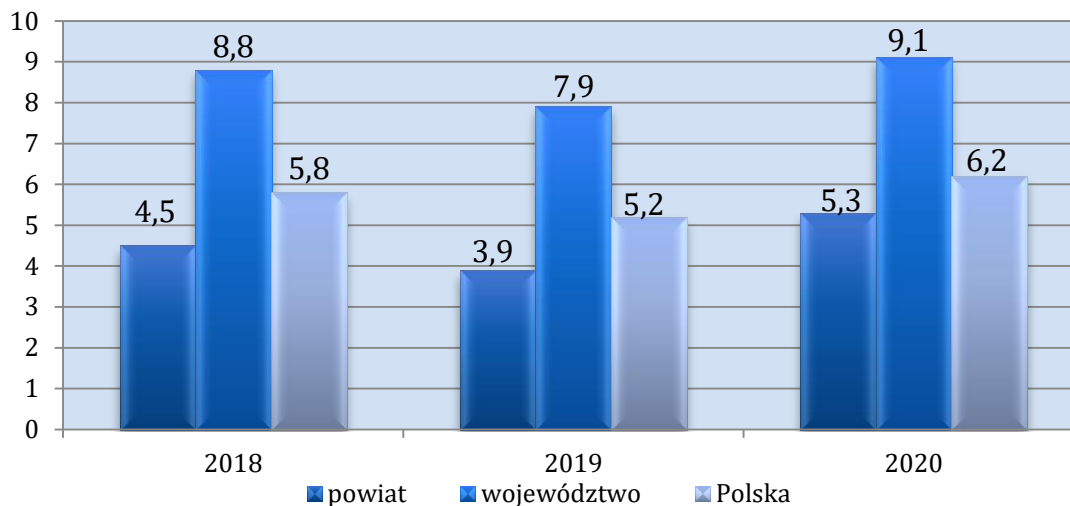
3. Rynek pracy i sytuacja gospodarcza

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie krośnieńskim. W 2020 roku wynosiła ona 5,3%, a więc była znacznie niższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie podkarpackim i w całej Polsce. Na przestrzeni lat 2018-2020 stopa bezrobocia w powiecie krośnieńskim ulegała wahaniom jednakże w 2020 roku osiągnęła najwyższą wartość. W przypadku województwa podkarpackiego jak i całego kraju również zauważalne są wahania na przestrzeni ostatnich lat. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

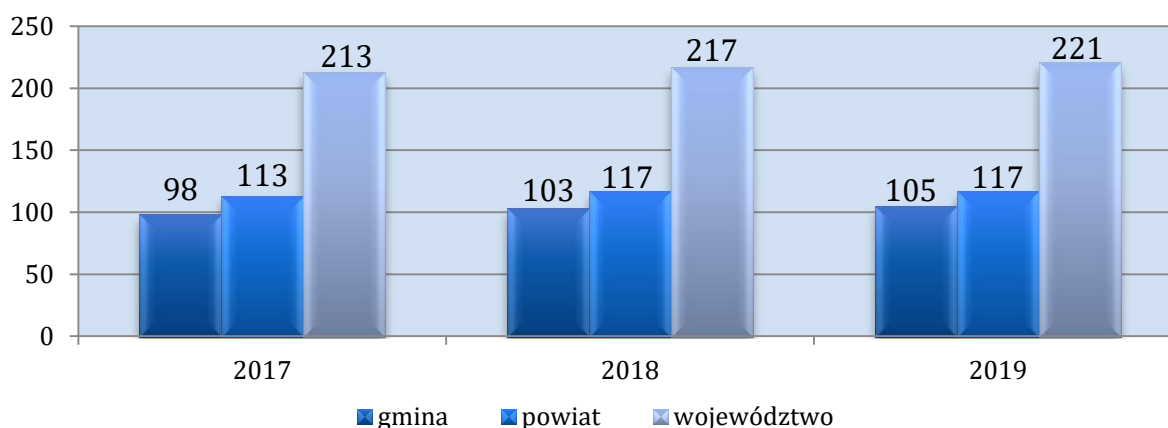
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie krośnieńskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa podkarpackiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w gminie Dukła na 1000 mieszkańców pracowało 105 osób¹⁰. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wskaźnik ten ulegał systematycznemu wzrostowi. Liczba osób pracujących na 1000 ludności była w Gminie niższa niż w całym powiecie krośnieńskim oraz województwie podkarpackim.

Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Dukła w porównaniu do powiatu krośnieńskiego oraz województwa podkarpackiego na przestrzeni lat 2017-2019

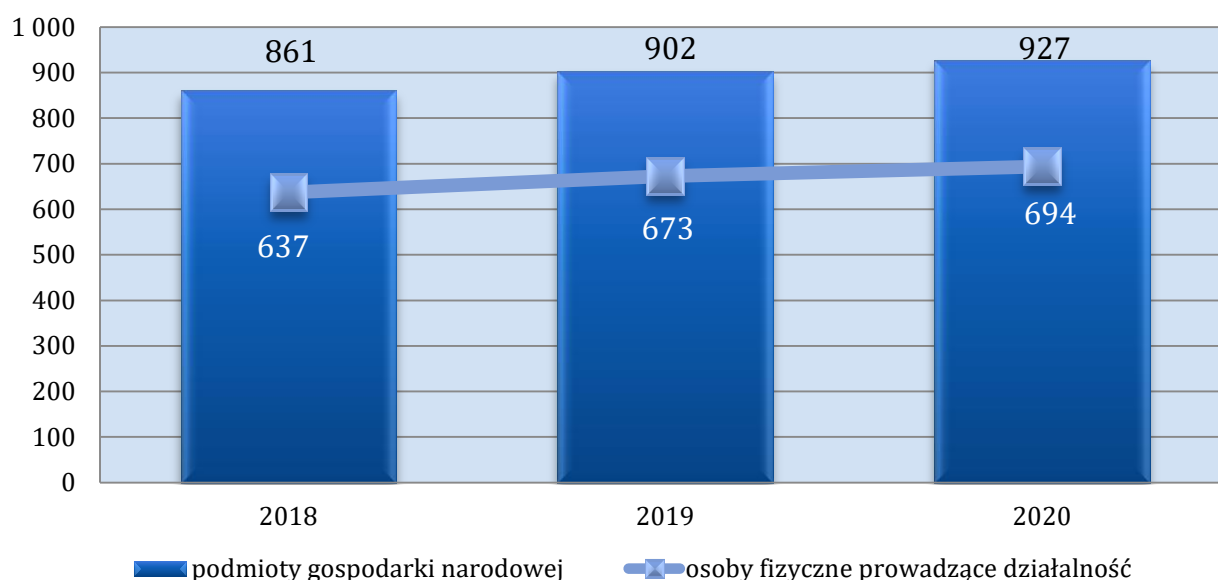
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

¹⁰ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Dukła na koniec 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było łącznie 927 podmiotów gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w liczbie 694. Podobnie sytuacja wyglądała w latach poprzednich. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Dukła ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zgodnie z poniższą tabelą, prywatna działalność gospodarcza w Gminie koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym, naprawie pojazdów samochodowych, w tym motocykli (184 podmioty) oraz budownictwie (135 podmiotów). Ważnymi sekcjami są również: transport i gospodarka magazynowa (87 podmiotów), przetwórstwo przemysłowe (64 podmioty), działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (39 podmiotów), rolnictwo, leśnictwo i łowiectwo (34 podmioty) oraz opieka zdrowotna i pomoc społeczna (33 podmioty). Najmniej zarejestrowanych jest natomiast działalności związanych z dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami (1 podmiot).

Tabela 5. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Dukla (stan na koniec 2020 roku)

sekcja	liczba
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle – sekcja G	184
budownictwo – sekcja F	135
transport i gospodarka magazynowa – sekcja H	87
przetwórstwo przemysłowe – sekcja C	64
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna – sekcja M	39
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo, rybactwo – sekcja A	34
opieka zdrowotna i pomoc społeczna – sekcja Q	33
pozostała działalność usługowa – sekcje S i T	31
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca – sekcja N	19
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi – sekcja I	19
działalność finansowa i ubezpieczeniowa – sekcja K	16
informacja i komunikacja – sekcja J	14
edukacja – sekcja P	11
górnictwo i wydobywanie – sekcja B	3
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją – sekcja R	2
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych – sekcja D	2
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją – sekcja E	1

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa liczba podmiotów gospodarczych działających w gminie Dukla według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 901 (stan na koniec 2020 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest w Gminie 20. Działalność prowadzi również 6 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników.

Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Dukła według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)

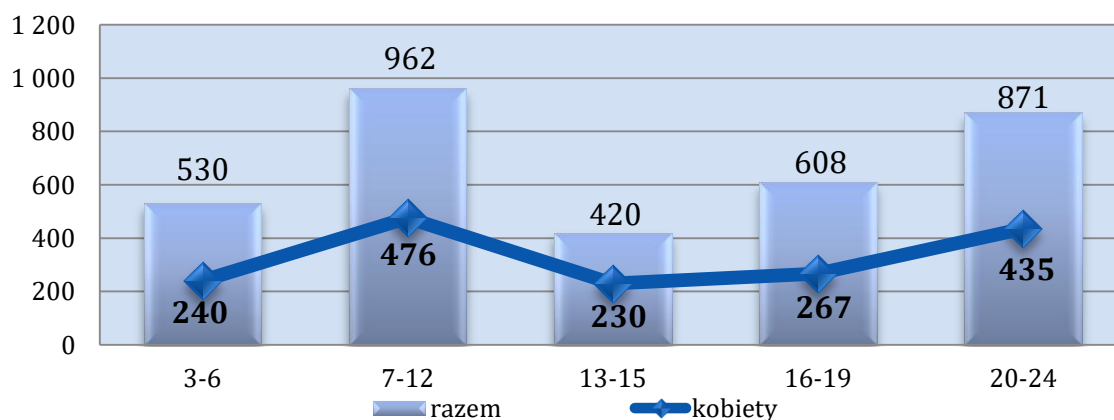

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

4. Edukacja i wychowanie

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lat) w 2020 roku było 3 391 mieszkańców gminy Dukła, w tym 49% stanowiły kobiety. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (962 osoby). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje wykres nr 6.

Wykres 6. Ludność gminy Dukła według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Gminna baza oświatowa gminy Dukła składa się z następujących placówek:

- » Przedszkole Gminne w Dukli,
- » Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Walk o Przełęcz Dukielską w latach 1944-1945,
- » Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Głojskach,
- » Szkoła Podstawowa im. Bohaterów Operacji Karpacko-Dukielskiej w Iwli,

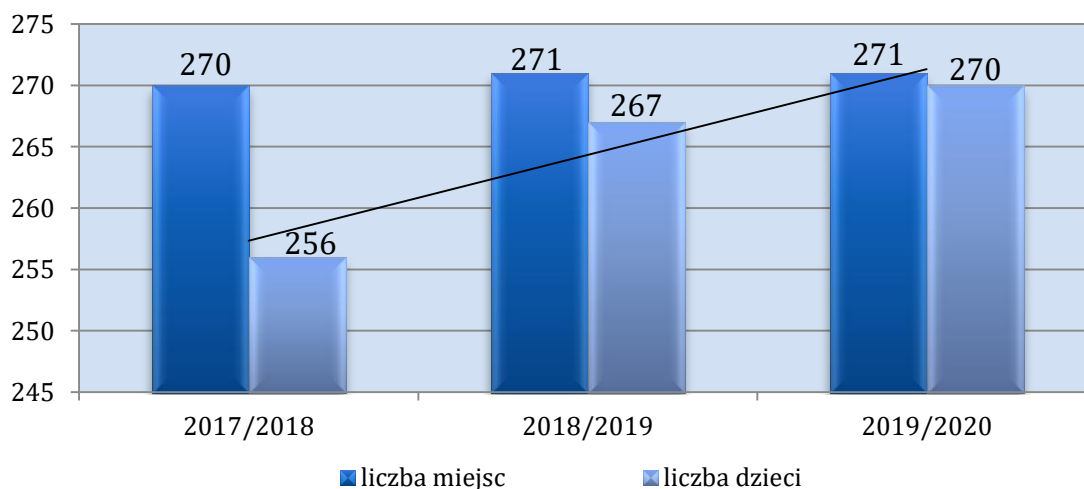

- » Szkoła Podstawowa w Jasionce,
- » Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Łękach Dukielskich,
- » Szkoła Podstawowa im. Marii i Michała Krukierków w Równem,
- » Szkoła Podstawowa w Tylawie,
- » Szkoła Podstawowa w Wietrznem,
- » Liceum Ogólnokształcące w Dukli.

W zasobach infrastruktury społecznej gminy Dukła znajduje się ponadto **Gminny Żłobek w Dukli**, zapewniający opiekę nad maksymalnie 55 dziećmi w wieku od 6 m-cy do lat 3. Placówka posiada 30 miejsc ogólnodostępnych dla dzieci rodziców pracujących, a także 25 miejsc z projektu, który jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, w ramach Osi Priorytetowej VII Regionalny rynek pracy, działanie 7.4 Rozwój opieki żłobkowej w regionie. W 2020 roku do Żłobka uczęszczało łącznie 48 dzieci, spośród których 20 zajmowało miejsca projektowe, a 28 ogólnodostępne.

W roku szkolnym 2019/2020 publiczne przedszkole działające w Gminie zapewniało 271 miejsc, przy czym na jej terenie zamieszkiwało 530 dzieci w wieku przedszkolnym, co wskazuje na problem niewystarczającej liczby miejsc w publicznych placówkach przedszkolnych. Na przestrzeni ostatnich lat zauważalny jest stały wzrost w zakresie liczby dzieci uczęszczających do publicznych przedszkoli.

Wykres 7. Liczba dostępnych miejsc oraz dzieci w przedszkolach publicznych na terenie gminy Dukła na przestrzeni lat 2017-2020

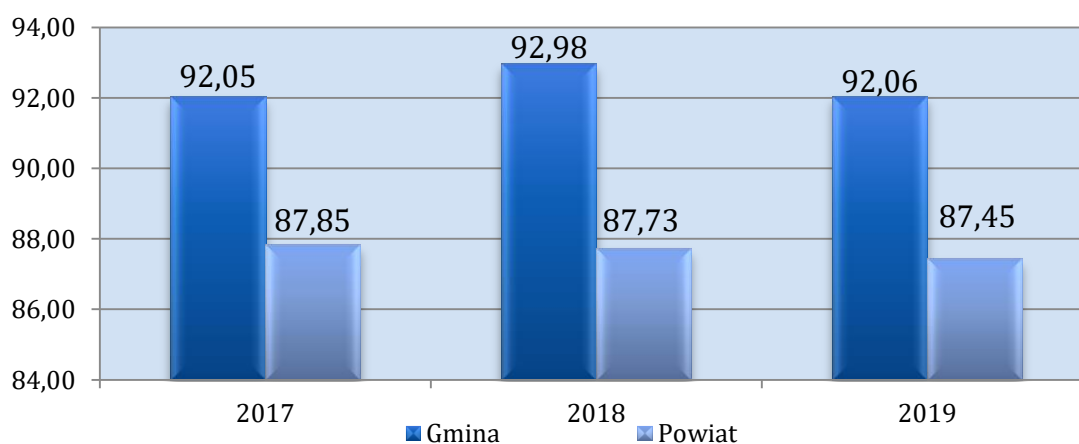
Źródło: Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019

Oprócz Gminnego Przedszkola w Gminie funkcjonują również oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, a także Przedszkole Niepubliczne „Wiatraczek” w Łękach Dukielskich.

Współczynnik skolaryzacji netto, definiowany jako relacja liczby osób (w danej grupie wiekowej) uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania, w 2019 roku wyniósł 92,06%, co oznacza, że w stosunku do roku poprzedniego uległ zmniejszeniu o 0,92 pp. Ten sam współczynnik dla całego powiatu krośnieńskiego, na przestrzeni omawianych trzech lat kształtował się zawsze na niższym poziomie, niż miało to miejsce na terenie Gminy.

Wykres 8. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Dukła (w procentach) na przestrzeni lat 2017-2019

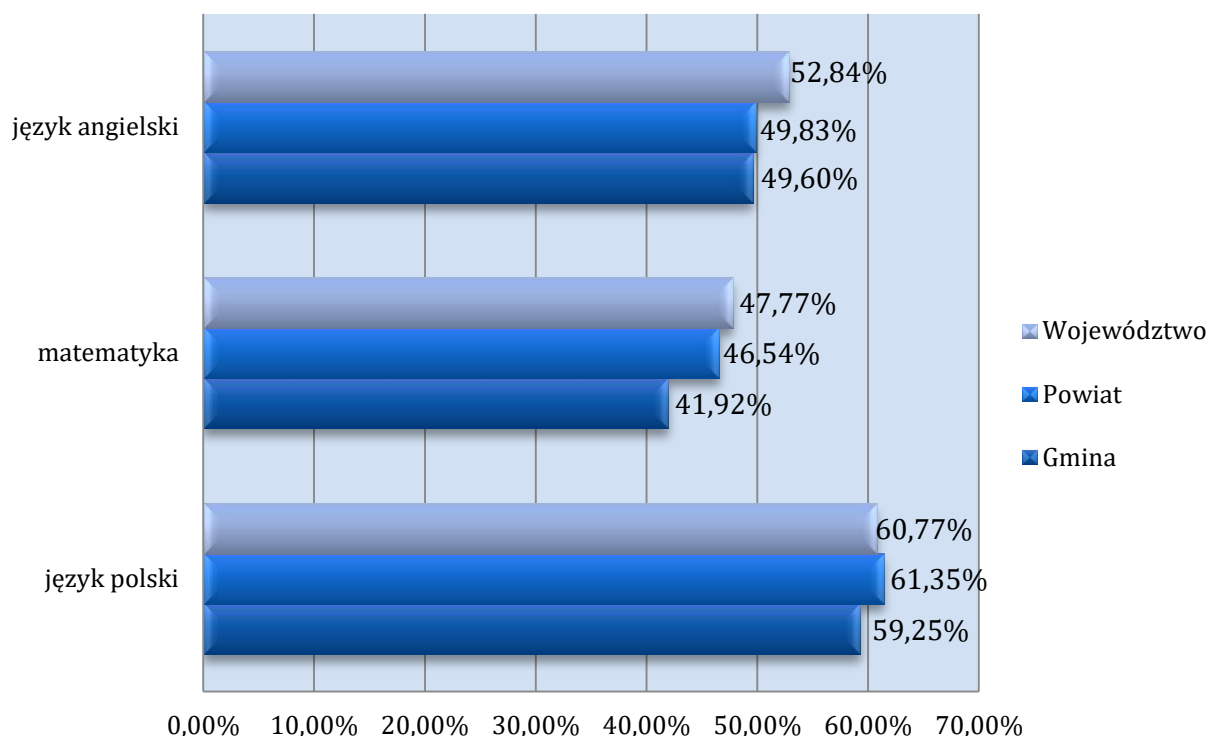

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Dukła, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali ze wszystkich przedmiotów nieco gorsze wyniki, niż uczniowie z całego powiatu i województwa.

Wykres 9. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Dukla, powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/>

5. Kultura, sport i rekreacja

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi **Ośrodek Kultury w Dukli**, którego aktywność koncentruje się przede wszystkim w dwóch lokalizacjach:

- » Transgranicznym Centrum Wymiany Kulturalnej,
- » sali widowiskowo-kinowej.

OK realizuje swoje cele statutowe poprzez aktywną pracę z dziećmi oraz dorosłymi mieszkańcami Gminy, w postaci działań w dziedzinach muzyki, tańca, plastyki, rękodzieła artystycznego, folkloru, a także rozrywki i rekreacji.

Przy Ośrodku działają amatorskie sekcje artystyczne, do których należą:

- » zespół tańca estradowego „Gabi”,
- » zespół obrzędowo-śpiewaczy „Szarotka-Duklanie”,
- » kapela ludowa „Duklanie”,
- » zespół wokalny-muzyczny „Kalt Vindur”,
- » grupy plastyczne,

- » Dukielski Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- » ognisko muzyczne,
- » szkółka skrzypcowa,
- » szkółka baletowa i inne.

Ponadto placówka organizuje warsztaty i zajęcia o różnej tematyce, konkursy, imprezy plenerowe, czy wycieczki.

Ośrodek Kultury w Dukli w 2020 roku był organizatorem, bądź współorganizatorem wydarzeń o wymiarze lokalnym oraz ponadlokalnym. Przede wszystkim można do nich zaliczyć:

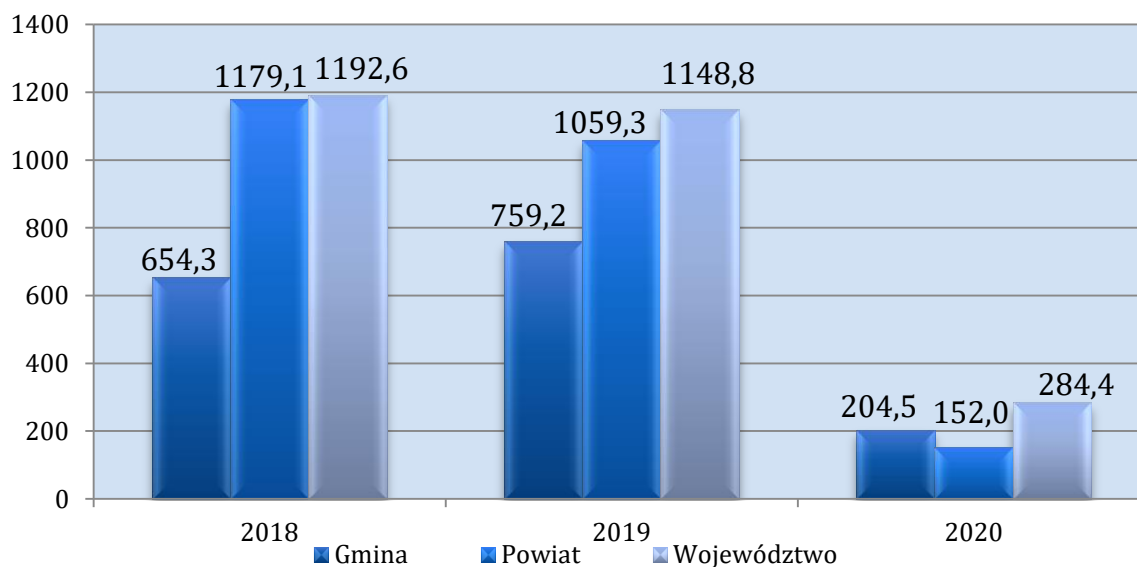
- » konkursy (m.in. Gminny Konkurs na Najpiękniejszą Szopkę Bożonarodzeniową i stroik świąteczny, III Wielkie Gminne Dyktando „Złotosłów”, IX Gminny Konkurs Poezji Obcojęzycznej),
- » koncerty/występy wykonawców i zespołów (m.in. laureatów konkursu kolęd i pastorałek z udziałem uczestników szkółki baletowej i skrzypcowej, noworoczny kapeli ludowej „Duklanie” i zespołu „Szarotka-Duklanie”, z okazji Dnia Kobiet i Walentynek),
- » warsztaty (historyczno-muzealne, umuzykalniające, kulinarne, plastyczne, fotograficzne),
- » wystawy/wernisaże (m.in. wystawa malarstwa Małgorzaty Twardzik-Wilk, wernisaż wystawy fotograficznej „Na twojej ziemi przyszło mi śpiewać pieśń Twojego”, wystawa fotograficzna – Niezwykłe H₂O),
- » projekcje filmowe (m.in. dla dzieci w ramach ferii zimowych, kino plenerowe „Nikifor”, kino samochodowe „Kod Dedala”, dla dzieci w ramach wakacji),
- » inne wydarzenia (spotkanie noworoczne dla członków Dukielskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Jasełka SP Dukła, Dzień Babci i Dziadka, Wirtualny Klub Kultury – Joanna Sarnecka Fundacja na rzecz kultury Walizka, rajd dla słuchaczy DUTW – Bieszczady).

W 2020 roku wyżej wymienione imprezy, a także pozostałe zorganizowane przez Ośrodek wydarzenia, musiały zostać dostosowane do sytuacji wynikającej z trwania pandemii COVID-19. Wobec tego do odwołania postanowiono wprowadzić modyfikację dotychczasowych form działania i uruchomić wszelkie możliwe środki przekazu za pomocą sieci.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na to, że w 2020 roku liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w gminie Dukła była niższa od ich liczby na terenie całego województwa oraz wyższa w stosunku do powiatu. W tym samym roku nastąpił drastyczny spadek tego wskaźnika, co ma związek z trwającą pandemią i wynikającymi z niej obostrzeniami. Obrazuje to poniższy wykres.

Wykres 10. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w gminie Dukła, powiecie krośnieńskim oraz województwie podkarpackim w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

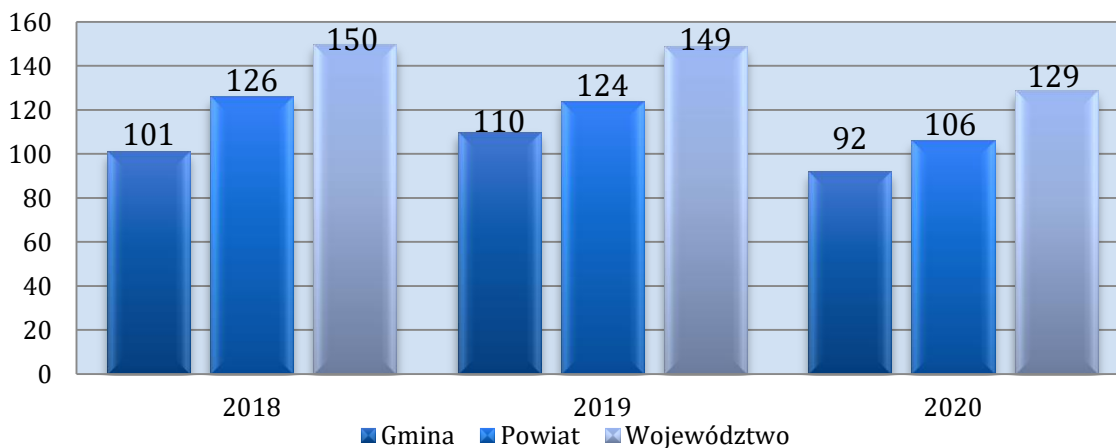
Upowszechnianie wiedzy i kultury w gminie Dukła jest również zadaniem **Biblioteki Publicznej w Dukli**, która jest samorządową instytucją kultury, służącą rozwojowi i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, informacyjnych i kulturalno-oświatowych mieszkańców. Biblioteka oprócz swoich podstawowych funkcji, realizuje także szeroką działalność kulturalno-oświatową, poprzez organizację różnych form pracy z czytelnikami, współpracując przy tym aktywnie z placówkami oświatowymi z terenu Gminy.

Biblioteka w 2020 roku kontynuowała udział w projekcie „Mała Książka – Wielki Człowiek”, realizowanym przez Instytut Książki, którego głównym celem było zachęcenie rodziców oraz ich dzieci do odwiedzania bibliotek i codziennego czytania. Każde dziecko w wieku przedszkolnym, które zapisało się do biblioteki biorącej udział w projekcie, otrzymało w prezencie tzw. „Wyprawkę Czytelniczą”. Takich wyprawek wydano około 120. Przez kolejne 10 wizyt w Bibliotece dzieci otrzymywały naklejki, a najwytrwalsi zostali nagrodzeni dyplomem. Placówka wzięła również udział w projekcie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizując zadanie pn.: „Zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych” za sprawą, którego księgozbiór BP został powiększony o 933 nowe woluminy. Dodatkowo aplikowano o wsparcie w postaci 3 laptopów i 3 tabletów, które mogą być przyznane w ramach projektu „Sieć na kulturę w podregionie krośnieńskim”.

Poniższy wykres prezentuje dostępne dane w zakresie liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Dukła, powiecie krośnieńskim oraz województwie podkarpackim w latach 2018-2020. Na podstawie danych statystycznych widać, że wskaźnik ten przyjmuje w Gminie niższą wartość niż w powiecie i województwie. W 2020 roku w Gminie było to 92 czytelników, w powiecie 106, natomiast w całym województwie 129. Jednocześnie w gminie Dukła zaobserwować można niewielkie wahania poziomu czytelnictwa na przestrzeni ostatnich trzech lat, z kolei w powiecie krośnieńskim i województwie podkarpackim widoczny jest trend spadkowy w zakresie liczby czytelników na 1000 ludności.

Wykres 11. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Dukła, powiecie krośnieńskim oraz województwie podkarpackim w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Zadania w zakresie sportu na terenie gminy Dukła realizuje Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dukli. Baza sportowo-rekreacyjna MOSiR składa się z następujących obiektów:

- » hali sportowej,
- » stadionów,
- » siłowni,
- » sali fitness,
- » sauny,
- » kortów tenisowych,
- » lodowiska,
- » placu zabaw dla dzieci,
- » pumptracku.

Ponadto na terenie Gminy zlokalizowane są przyszkolne sale sportowe, szlaki piesze i ścieżki rowerowe oraz siłownie zewnętrzne.

W gminie Dukła działają również następujące kluby sportowe:

- » Klub Sportowy „Przełęcz” Dukła,
- » Wiejski Klub Sportowy „Beskid” w Równem,
- » Ludowy Klub Sportowy „Zorza” w Łękach Dukielskich,
- » Ludowy Klub Sportowy „Iwełka” w Iwli,
- » Uczniowsko-Ludowy Klub Sportowy „Huragan” w Jasionce,
- » Uczniowski Klub Sportowy TKKF MOSIR Dukła,
- » Uczniowski Klub Sportowy „Cis” w Jasionce,
- » Uczniowski Klub Sportowy „Beskid” Głojsce,
- » Uczniowski Klub Sportowy w Łękach Dukielskich,
- » Uczniowski Klub Sportowy „Rekord” w Iwli,
- » Uczniowsko Ludowy Klub Sportowy „Grodzisko” Wietrzno,
- » Uczniowski Klub Sportowy „Perła” Wietrzno,
- » Siatkarski Klub Sportowy „Dukła”,
- » Uczniowski Klub Sportowy „Równe” w Równem,
- » Uczniowski Klub Sportowy w Tylawie.

6. Opieka zdrowotna

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Dukla usługi świadczą 2 placówki:

- » NZOZ „VIVA” Sp. z o.o.,
- » NZOZ „MEDICUS-DUKLA” Sp. z o.o.

Obie wyżej wymienione placówki zapewniają podstawową opiekę zdrowotną w poradni ogólnej i dziecięcej. Ośrodek „VIVA” posiada również swoje oddziały w miejscowościach Iwla, Jaśliska i Równe, a także świadczy opiekę nocną i świąteczną w ambulatorium ogólnym lekarsko-pielęgniarskim. W obu placówkach skorzystać można również ze specjalistycznego poradnictwa oraz badań diagnostycznych, m.in. USG, laboratorium analitycznego, spirometrii.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Dukla w 2020 roku na 1 przychodnię przypadało 7 238 mieszkańców. Jest to wartość znacznie większa od liczby mieszkańców przypadających na 1 przychodnię w całym powiecie, która wynosiła w omawianym roku 1 804. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 5,4 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest wartością wyższą od tej dla całego powiatu krośnieńskiego (4,09).

Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Dukla w porównaniu do powiatu krośnieńskiego w 2020 roku

wyszczególnienie	powiat	gmina
przychodnie	62	2
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1 804	7 238
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,09	5,4

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W zakresie **rehabilitacji**, w gminie Dukla usługi świadczy NZOZ „REVITA”. Oferta Ośrodka skierowana jest do dorosłych jak i dzieci, którzy mogą skorzystać ze specjalistycznych terapii i masaży w zakresie, m.in. fizjoterapii, wczesnego wspomaganie rozwoju, rehabilitacji pourazowej, integracji sensorycznej, czy neurologopedii. Na terenie Gminy działa również 5 aptek oraz 3 punkty apteczne.

7. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W gminie Dukła o bezpieczeństwo i porządek dbają funkcjonariusze z **Komisariatu Policji w Dukli**, z kolei ochronę przeciwpożarową w Gminie zapewnia 11 jednostek **Ochotniczej Straży Pożarnej** w miejscowościach: Barwinek, Dukła, Głojсце, Iwła, Jasionka, Łęki Dukielskie, Mszana, Równe, Tylawa, Wietrzno oraz Zyndranowa. Nad pracą jednostek czuwa Zarząd Oddziału Gminnego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Dukli. Poza podstawową działalnością, czyli ochroną przeciwpożarową i usuwaniem skutków klęsk żywiołowych, OSP w Gminie prowadzą aktywną działalność na rzecz społeczności lokalnej.

8. Działalność organizacji pozarządowych

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹¹. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizację grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹². Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹³.

¹¹ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹² J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹³ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

Na obszarze gminy Dukła funkcjonuje kilkadziesiąt organizacji pozarządowych w tym takie, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich między innymi:

- » Stowarzyszeniem Miłośników Równego „Równianie”,
- » Stowarzyszenie „Razem Lepiej”,
- » Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Karpackiej „Karpatka”,
- » Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Dukielszczyzny,
- » Stowarzyszenie Wspólna Szkoła,
- » Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Wietrzno „Wiatr”,
- » Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Tylawy i okolic „Razem Lepiej”,
- » Parafialny Zespół Charytatywny „Caritas”,
- » Dukielskie Stowarzyszenie Wspólnie ponad Podziałami,
- » Dukielski Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- » Stowarzyszenie Dukła Odnowa i inne¹⁴.

Dodatkowo na terenie Gminy prężnie działa 12 Kół Gospodyń Wiejskich, w miejscowościach: Barwinek, Cergowa, Głojсце, Iwła, Łęki Dukielskie, Mszana, Myszkowskie, Równe, Tylawa, Wietrzno, Zboiska i Zawadka Rymanowska oraz liczne kluby i stowarzyszenia sportowe.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie Współpracy Gminy Dukła z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2021*, zatwierdzonym uchwałą Nr XXXII/221/20 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 28 października 2020 roku.

Głównym celem programu jest: *„zaspokojenie potrzeb mieszkańców Gminy oraz wzmocnienie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą a organizacjami”*. Do celów szczegółowych należy natomiast:

- » poprawa jakości życia, poprzez pełniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców Gminy,
- » racjonalne wykorzystanie publicznych środków finansowych,

---

¹⁴ <http://dukla.pl/pl/dla-mieszkanow/organizacje-pozarzadowe-151/organizacje-153>

- » integracja organizacji lokalnych obejmujących zakresem działania sferę zadań publicznych,
- » promowanie i wzmacnianie postaw obywatelskich,
- » wzmocnienie potencjału organizacji oraz rozwój wolontariatu,
- » otwarcie na innowacyjność i konkurencyjność w wykonywaniu zadań publicznych,
- » efektywne zarządzanie rozwojem Gminy poprzez partnerstwo i współpracę¹⁵.

W kontekście prawidłowości i efektywności prowadzenia działań w Gminie, niezwykle istotnym potencjałem jest kadra Urzędu Miejskiego oraz jednostek organizacyjnych (m.in. MOPS, placówek oświatowych). System realizacji zadań publicznych determinuje całokształt działań rozwojowych, w szczególności planowania i realizowania inwestycji, w tym finansowanych ze środków zewnętrznych, wdrażania nowych metod zarządczych oraz obsługi klientów (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów itp.). To właśnie jakość pracy administracji w ogromnej mierze narzuca tempo rozwoju wspólnoty lokalnej. Podstawą wdrożenia w życie założeń Strategii będzie partnerstwo i skonsolidowane podejście do obszarów problemowych. Skala i charakter wyzwań rozwojowych, przed jakimi stoi samorząd w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, wymagają kompleksowego ich rozwiązywania oraz działania z wykorzystaniem efektu synergii (uzyskiwanie zwielokrotnionych korzyści dzięki umiejętnemu połączeniu części składowych całości).

9. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości¹⁶.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Dukla jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Zadania Ośrodka z zakresu ustawy o pomocy społecznej polegają w szczególności na:

---

¹⁵ Program Współpracy Gminy Dukla z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2021 (Uchwała Nr XXXII/221/20 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 28 października 2020 roku).

¹⁶ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).

1. przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
2. pracy socjalnej;
3. prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
4. analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
5. realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
6. rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym z zakresu pomocy społecznej, realizowanych przez Ośrodek należą:

1. opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
2. sporządzanie oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej;
3. udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
4. przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
7. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom nie mającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
8. przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;

9. opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
  10. praca socjalna;
  11. organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
  12. prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
  13. dożywianie dzieci;
  14. sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
  15. kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
  16. pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
  17. sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
  18. utworzenie i utrzymanie ośrodka, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
  19. przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
  20. opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.
- Do zadań własnych gminy realizowanych przez „Ośrodek”, należą:
1. przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
  2. przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
  3. prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

4. podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
5. współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechnianie informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez „Ośrodek” należą:

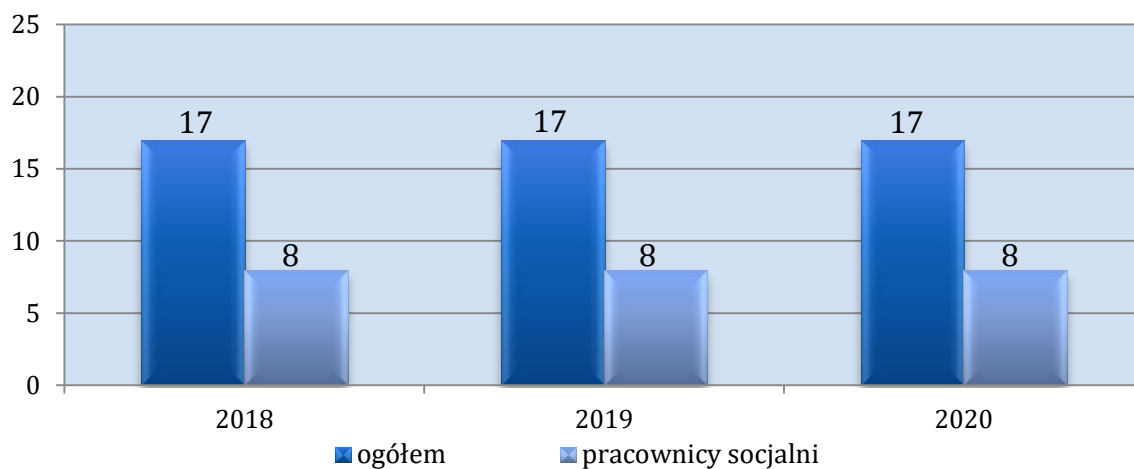
1. organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
2. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z kłęską żywnościową lub ekologiczną;
3. prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
4. realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
5. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
6. przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
7. wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Ośrodek realizuje zadania własne Gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznaczonych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych. „Ośrodek” realizując zadania zlecone z zakresu administracji rządowej kieruje się ustaleniami przekazanymi przez wojewodę. Wykonując zadania własne gminy w zakresie pomocy społecznej kieruje się natomiast ustaleniami Burmistrza oraz uchwałami Rady Miejskiej.

Na koniec 2020 roku w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dukli zatrudnionych było 17 pracowników, w tym 1 kierownik, 8 pracowników socjalnych oraz 8 pozostałych pracowników. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba pracowników socjalnych, jak i ogólna liczba zatrudnionych w MOPS była stała. Ośrodek spełnia ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 12. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

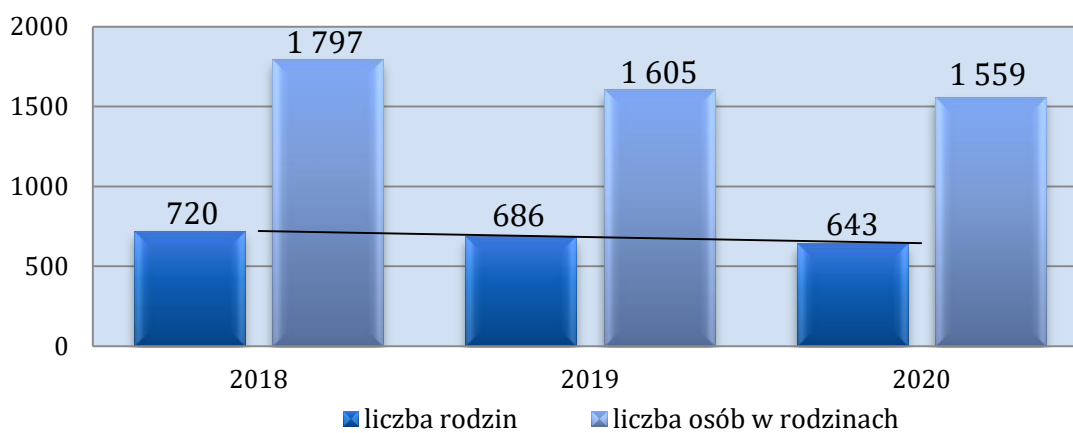
Pandemia znacząco wpłynęła na funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej, a przede wszystkim na charakter pracy pracowników socjalnych. Nowe przepisy w dobie pandemii umożliwiły tzw. pracę zdalną, z wyłączeniem bezpośredniej obsługi interesantów. W instytucjach pomocy społecznej jako, że kontakt z klientem jest kluczowy, często stosuje się jednak rotacyjny system pracy. Nowe rozwiązania wprowadzone na mocy specustawy COVID-19 (art. 107 ust. 1a u.p.s.) zezwalają również na przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, bądź ich aktualizację przez kontakt telefoniczny z beneficjentem, wykorzystując przy tym materiały przesyłane za pomocą komunikatorów elektronicznych¹⁷.

¹⁷ N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Dukła ulegała systematycznemu spadkowi. W 2020 roku z pomocy skorzystały 643 rodziny – to o 6% mniej niż w roku ubiegłym i jednocześnie o 11% mniej niż w 2018 roku. W stosunku do 2018 roku zmniejszyła się również liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej. Dynamikę zmian obrazuje naniesiona na wykres linia trendu.

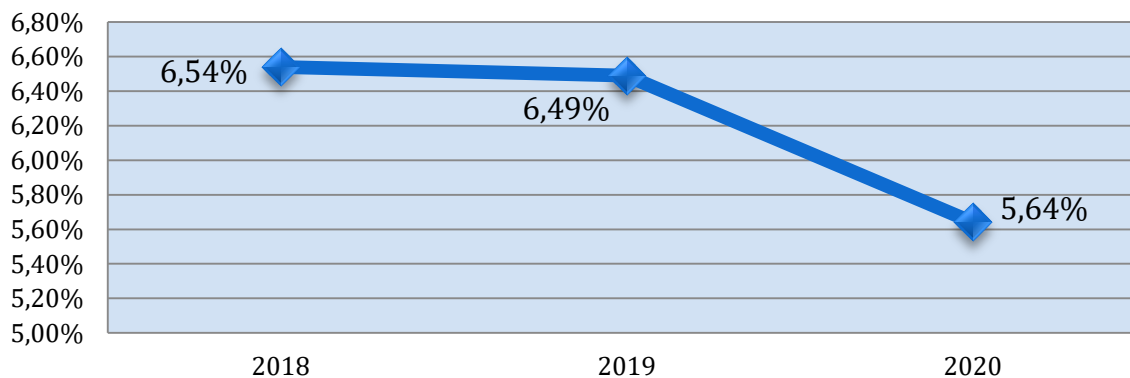
Wykres 13. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Dukła w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysięcy mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprivacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2018-2020 wartość tego wskaźnika ulegała systematycznemu spadkowi. W 2020 roku wyniosła 5,64%, w 2019 roku – 6,49%, natomiast w 2018 roku – 6,54%. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 14. Wskaźnik deprivacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020

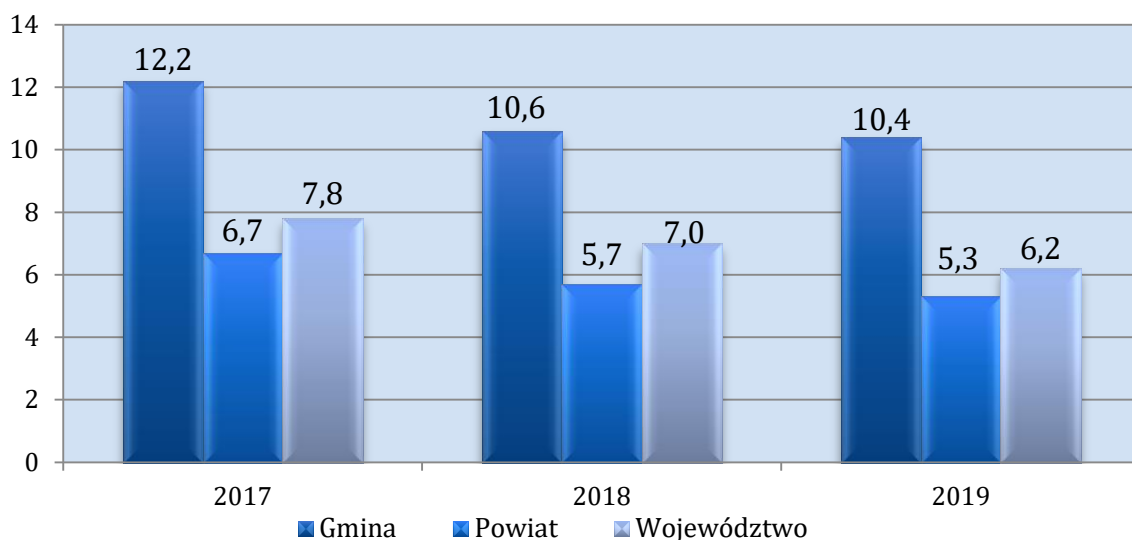

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2019 roku kształtował się w gminie Dukła na poziomie 10,4%, co oznacza, że był ponad dwukrotnie wyższy niż w całym powiecie oraz województwie. Na przestrzeni lat 2017-2019 wskaźnik ten ulegał systematycznemu spadkowi zarówno w przypadku Gminy, jak i powiatu oraz województwa.

Wykres 15. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w gminie Dukła, powiecie krośnieńskim i województwie podkarpackim na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku korzystających z tego typu pomocy było 230 osób w wieku przedprodukcyjnym, 478 osób w wieku produkcyjnym oraz 110 osób w wieku poprodukcyjnym. Pod względem płci widoczna jest dysproporcja – korzystających z pomocy społecznej kobiet było więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 425, liczba mężczyzn – 393). Analizując dynamikę zmian, dostrzec można spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, z kolei w przypadku osób w wieku poprodukcyjnym dostrzegalny jest stosunkowo stały poziom.

Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020

wiek	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	326	145	299	129	230	94
produkcyjny	514	268	523	287	478	246
poprodukcyjny	109	92	126	104	110	85
ogółem	949	505	948	520	818	425

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku świadczenia pieniężne zostały udzielone 512 mieszkańcom gminy Dukla, natomiast świadczenie niepieniężne 325 osobom. Na przestrzeni omawianych lat widoczne są wahania w zakresie liczby osób otrzymujących świadczenia niepieniężne oraz spadek liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych. Dane statystyczne w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	566	544	512
świadczenie niepieniężne	417	430	325

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmniejszyła się z 856 w 2018 roku do 750 w 2020 roku. Oznacza to spadek o 12%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie w 2020 roku są widoczne, ale nieznaczne – mężczyźni stanowili 49% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 51%.

Tabela 9. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020

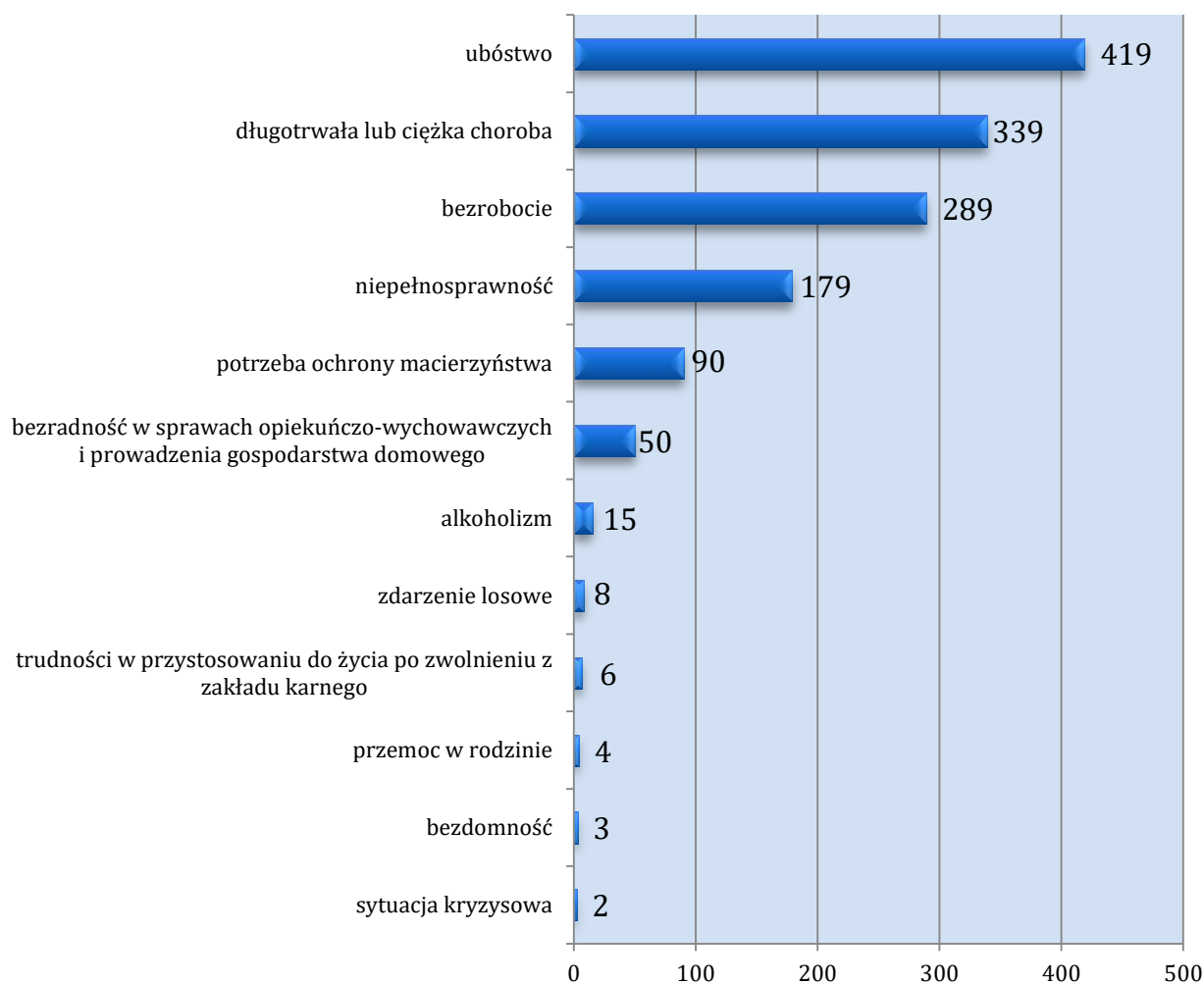
płeć	2018	2019	2020
kobiety	472	490	380
mężczyźni	384	332	370
ogółem	856	822	750

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Dukła było ubóstwo – z tego powodu pomoc otrzymało 419 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się długotrwała lub ciężka choroba (339 rodzin), natomiast na trzecim – bezrobocie (289 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także niepełnosprawność (179 rodzin).

Wykres 16. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin)

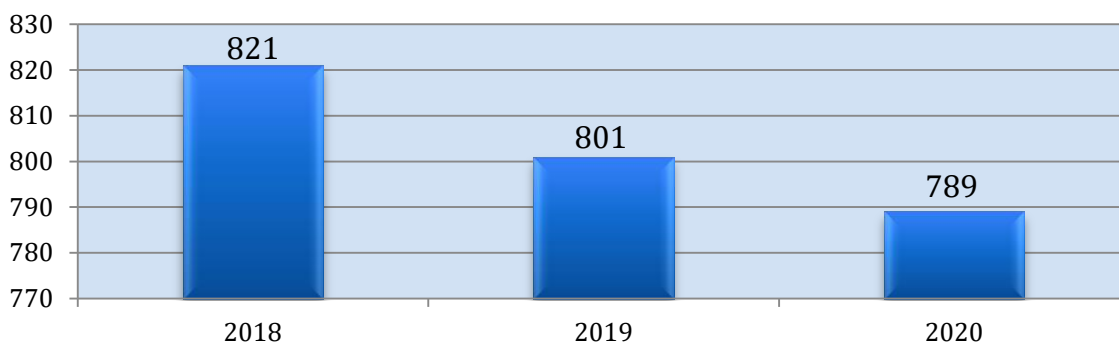
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniżej przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe w okresie ostatnich trzech lat. W 2020 roku przeprowadzono je z 789 rodzinami, w 2019 roku z 801, a w 2018 roku z 821. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin ulegała wahaniom. Dynamikę zmian obrazuje poniższy wykres.

Wykres 17. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

10. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Poniżej przedstawione zostały zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Dukła. Należą do nich:

- » Miejsko Ośrodek Pomocy Społecznej,
- » Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- » Zespół Interdyscyplinarny,
- » Środowiskowy Dom Samopomocy w Cergowej,
- » Gminny Klub Seniora w Dukli,
- » Dukielski Uniwersytet Trzeciego Wieku,
- » placówki oświatowe,
- » Komisariat Policji w Dukli,
- » Ośrodek Kultury w Dukli,
- » Biblioteka Publiczna w Dukli,
- » Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dukli,
- » placówki ochrony zdrowia,
- » organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

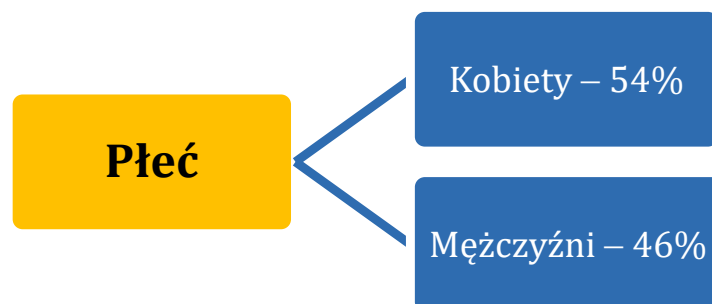
III. Analiza wyników badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Gminy

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukla, a także skala zjawiska przemocy i cyberprzemocy, korzystania z urządzeń elektronicznych oraz grania w gry na pieniądze. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat rynku pracy w Gminie, ubóstwa, wykluczenia społecznego, niepełnosprawności, osób starszych, bezpieczeństwa publicznego, a także zdrowia psychicznego.

1. Struktura badanej próby

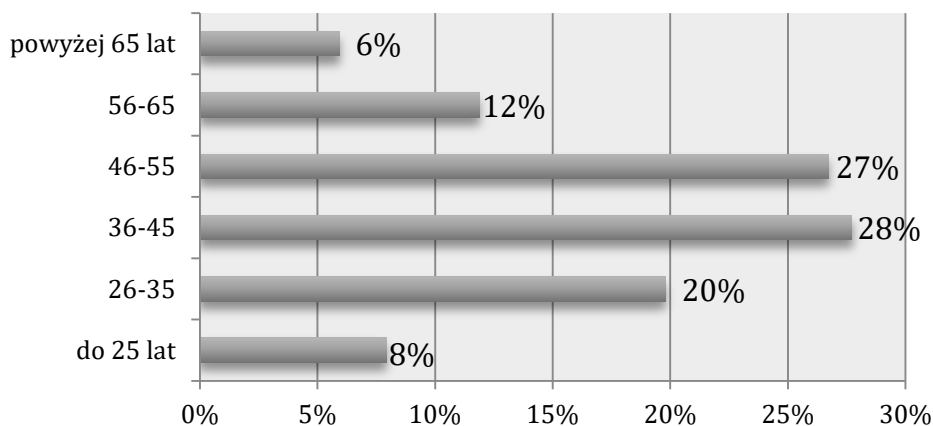
W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Dukla wzięło udział 101 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu nieznaczną przewagę miały kobiety – stanowiły one 54% ogółu.

Rysunek 3. Płeć:

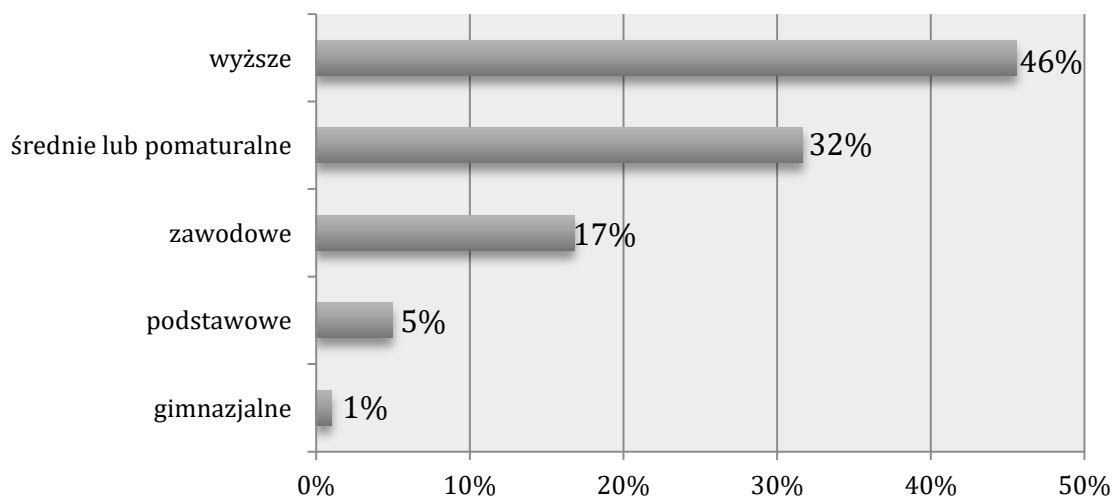

Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (28%) oraz 46-55 lat (27%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 26-35 lat (20%), mniej niż 25 lat (8%), 56-65 lat (12%) oraz powyżej 65 lat (6%).

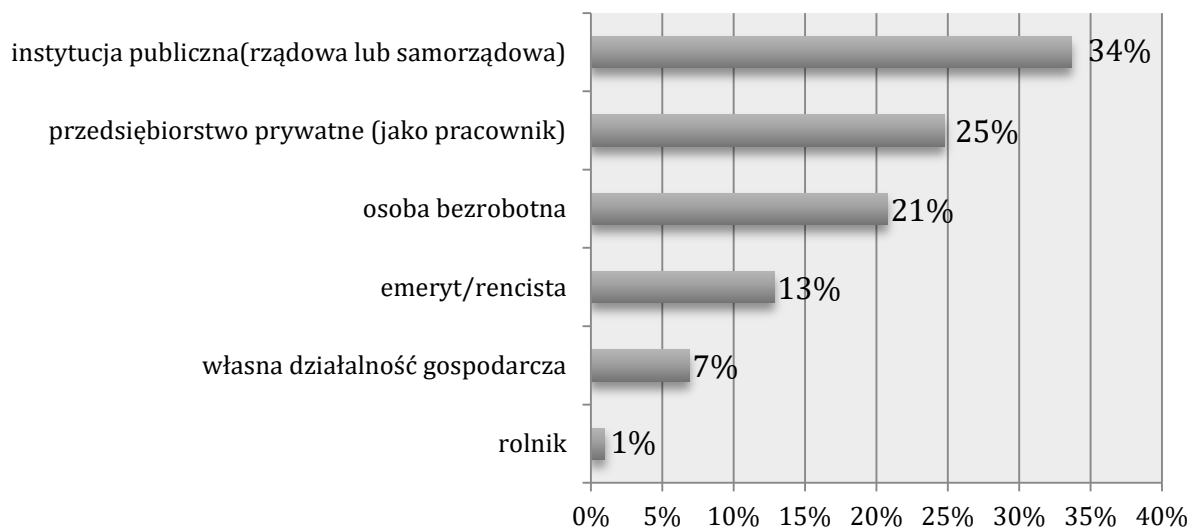
Wykres 18. Wiek:

Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (46%), 32% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem średnim lub pomaturalnym, 17% z wykształceniem zawodowym, 5% z wykształceniem podstawowym, natomiast 1% ankietowanych zakończył swoją edukację na poziomie gimnazjum.

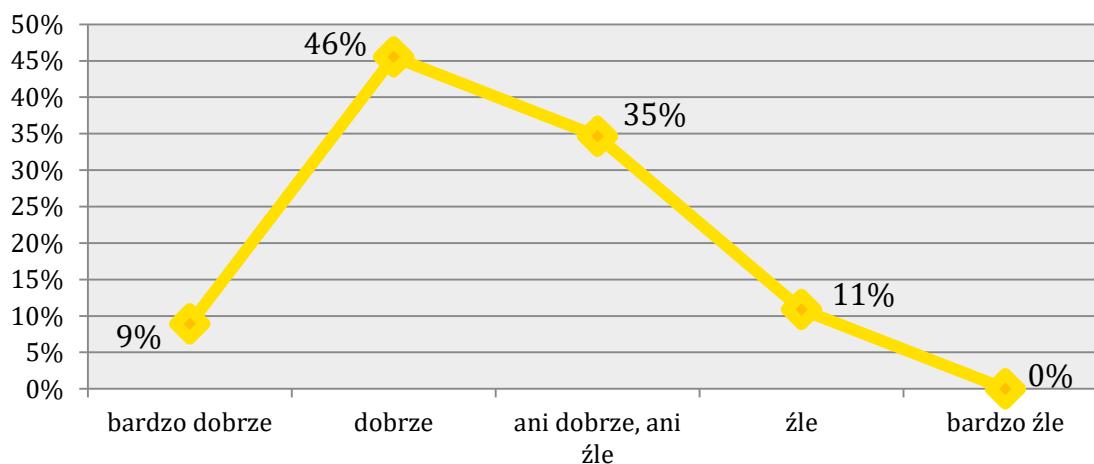
Wykres 19. Wykształcenie:

W badaniu diagnozującym problemy społeczne występujące na terenie gminy Dukła, wzięły udział zarówno osoby zatrudnione w instytucji publicznej (34%), przedsiębiorstwie prywatnym (25%), osoby bezrobotne (21%), będące na emeryturze/rencie (13%), prowadzące własną działalność gospodarczą (7%) oraz zatrudnione w rolnictwie (1%).

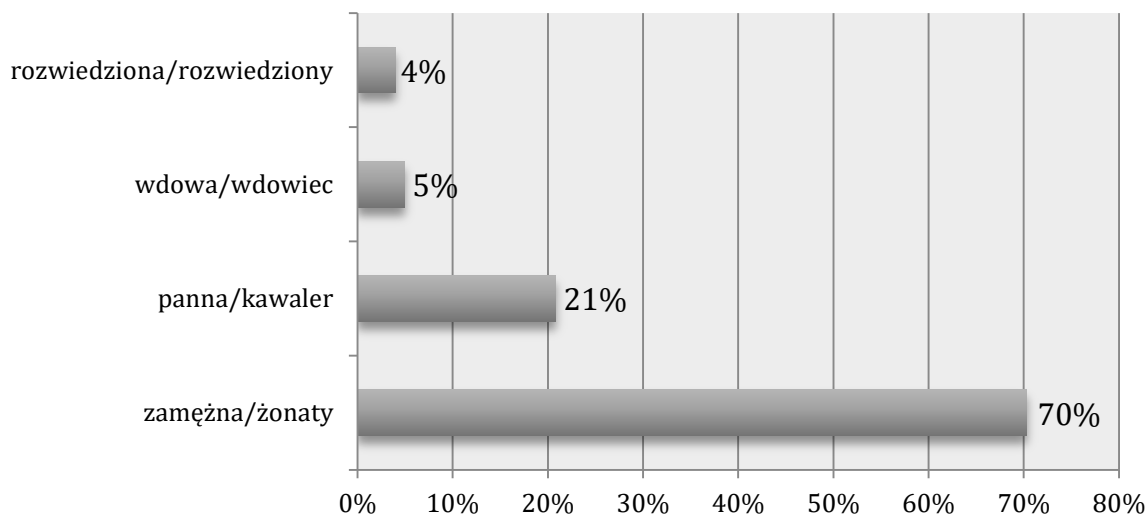
Wykres 20. Miejsce zatrudnienia:

Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Gminy jest z niej zadowolona – 46% ocenia ją dobrze. 35% określiło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, natomiast 11% ankietowanych ocenia ją jako złą. W opinii tylko 9% mieszkańców ich sytuacja materialna jest bardzo dobra, jednakże żaden z nich nie wskazał na bardzo złą sytuację.

Wykres 21. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/zonatych (70%), 21% badanych to panny/kawalerowie, 5% stanowią wdowy/wdowcy, natomiast 4% osoby rozwiedzione.

Wykres 22. Stan cywilny:

2. Problem alkoholowy

Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji¹⁸. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki

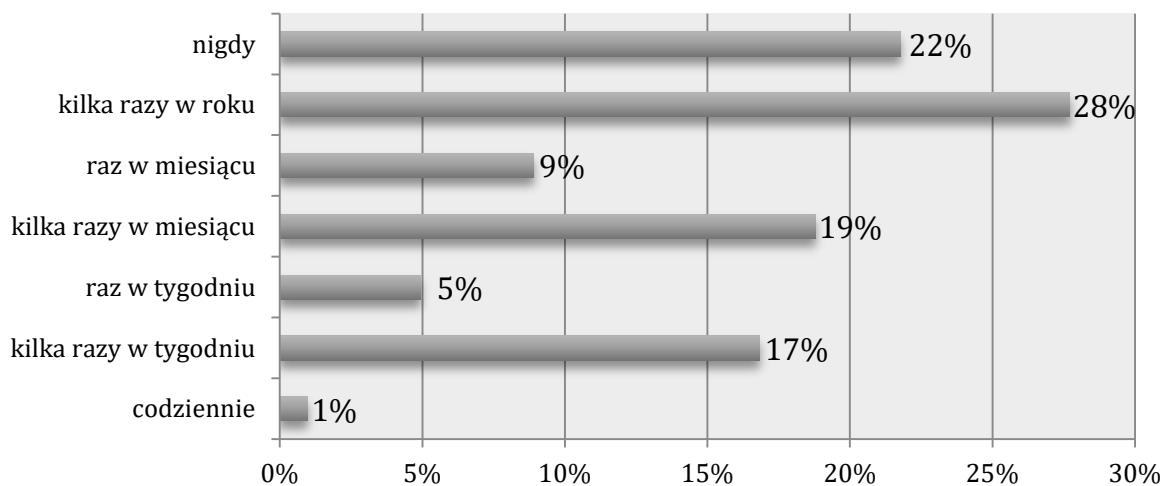
¹⁸ <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>

zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym¹⁹.

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia od alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż 17% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 5% respondentów – raz w tygodniu, 19% – kilka razy w miesiącu, 9% – raz w miesiącu, natomiast 28% – kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało 22% mieszkańców, z kolei 1% spożywa alkohol codziennie.

Wykres 23. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy spożywają alkohol.

79 osób

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Ponad połowa respondentów deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol wypija 1-2 porcji tego napoju (44 osoby, tj. 57%). Dwukrotnie mniej mieszkańców wskazało na 3-4 porcje (22 osoby, tj. 29%). Na 5-7 porcji wskazało 8 osób (10%), a na 8-10 porcji – 3 osoby (4%). Żadna z badanych osób nie zadeklarowała spożywania 11 i więcej porcji. 2 badanych całkowicie pominęło to pytanie.

¹⁹ Włodarczyk E., Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Tabela 10. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
1-2	57%	44
3-4	29%	22
5-7	10%	8
8-10	4%	3
11-13 i więcej	0%	0

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowała w stanie nietrzeźwości (61 osób, tj. 77%). Do takiego zachowania przyznało się jednak 18 badanych (23%), wśród których 4 ankietowanych (5%) stwierdziło, że miało to miejsce raz, natomiast 14 osób (18%) zadeklarowało, że zdarza im się to sporadycznie.

Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nigdy mi się to nie zdarzyło	77%	61
raz mi się to zdarzyło	5%	4
zdarza mi się to sporadycznie	18%	14
zdarza mi się to często	0%	0

Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowała, że nigdy nie kierowała pojazdem w stanie nietrzeźwości (63 osoby, tj. 80%), na uwagę zasługuje jednak fakt, że 11 osobom (14%) zdarzyło się to raz, a 5 badanych zdarza się to sporadycznie (6%).

Tabela 12. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

<i>Odpowiedź</i>	<i>%</i>	<i>Liczba odp.</i>
nigdy mi się to nie zdarzyło	80%	63
raz mi się to zdarzyło	14%	11
zdarza mi się to sporadycznie	6%	5
zdarza mi się to często	0%	0

W badaniu podjęty został również temat sięgania po alkohol w trakcie trwania pandemii COVID-19. Jak przedstawia poniższa tabela, połowa badanych zdecydowanie nie spożywała większych ilości alkoholu w czasie sytuacji epidemiologicznej niż przed nią (40 osób, tj. 51%), 37% stwierdziło, że raczej nie (29 osób), 8% respondentów zadeklarowało, że raczej sięgało po napoje alkoholowe częściej podczas pandemii (6 osób), z kolei 4% miało trudności w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie (3 osoby).

Tabela 13. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) spożywa Pan/i większe ilości alkoholu niż przedtem?

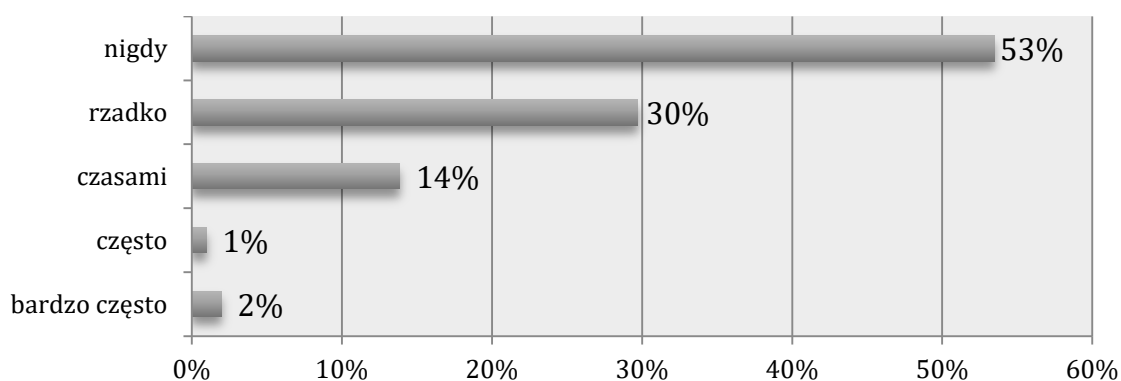
Odpowiedź	%	Liczba odp.
zdecydowanie tak	0%	0
raczej tak	8%	6
raczej nie	37%	29
zdecydowanie nie	51%	40
trudno powiedzieć	4%	3

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

101 osób

Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w gminie Dukla. Jak wynika z zebranych danych 47% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. 30% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 14% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 1% – często, a 2% bardzo często.

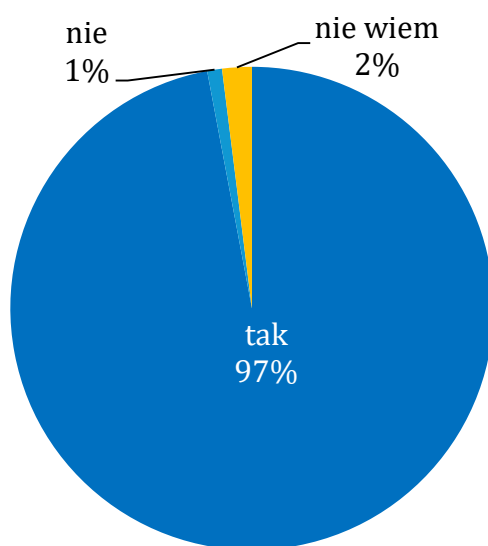
Wykres 24. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

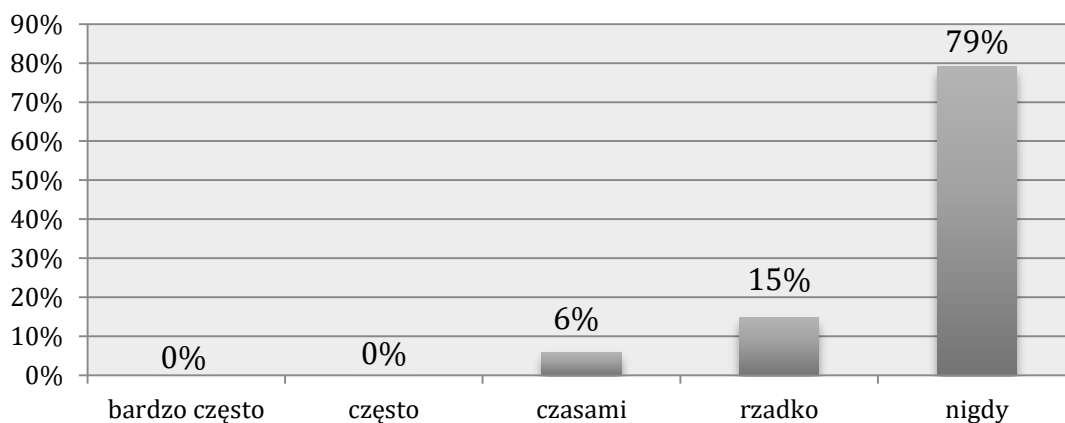
W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród niektórych mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie” zaznaczył 1% badanych, z kolei odpowiedź „nie wiem” 2% respondentów. Zdecydowana większość stwierdziła, że picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka (97%).

Wykres 25. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia tego świadkiem przyznał się co piąty respondent (21%), w tym 15% było obserwatorem takiej sytuacji rzadko, a 6% – czasami.

Wykres 26. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?

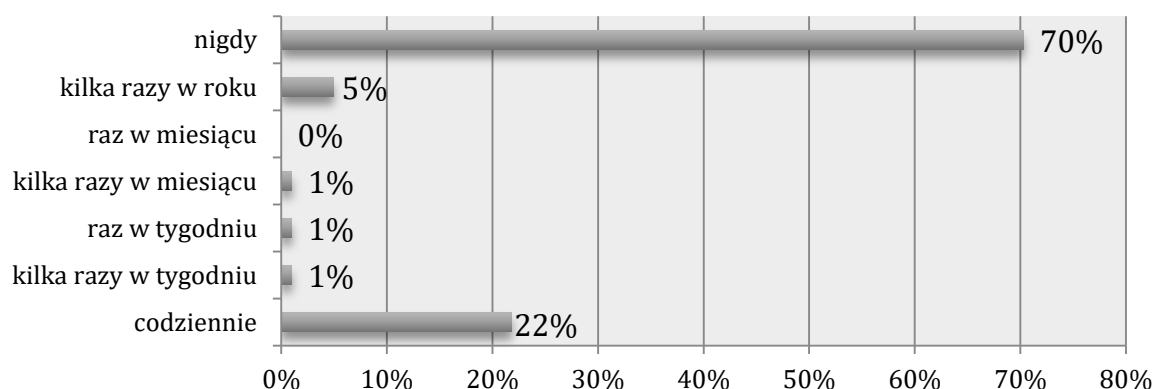

3. Problem nikotynowy

Palenie papierosów jest aktualnie jednym z najpoważniejszych przyczyn problemów zdrowotnych współczesnego świata. Do negatywnych konsekwencji tego zaliczyć można choroby układu sercowo-naczyniowego, oddechowego oraz zwiększone ryzyko wystąpienia nowotworów. Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w konsekwencji palenia papierosów co roku umiera ponad 7 milionów ludzi na całym świecie²⁰. W Polsce w 2016 roku z tego powodu zmarło aż 66 tys. osób, co stanowiło 17% wszystkich zgonów²¹. Wyniki badań dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie palenia tytoniu w Polsce, przeprowadzone przez *Centrum Badania Opinii Społecznej* w 2019 roku pokazują, iż po papierosy regularnie sięga co piąty Polak²². Pomimo stopniowo zmniejszającej się w ostatnich latach liczby palaczy papierosów, problem ten nadal stanowi powszechne i wymagające podejmowania działań zapobiegawczych zjawisko. Konieczna jest zatem realizacja systematycznych zadań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia ograniczających popularność palenia tytoniu.

Drugi z analizowanych w Diagnozie obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców gminy Dukla. Spośród wszystkich badanych osób papierosy pali 30%, przy czym 5% sięga po nie kilka razy w roku, po 1% kilka razy w miesiącu, raz w tygodniu i kilka razy w tygodniu, natomiast 22% – codziennie.

Wykres 27. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)?

²⁰ WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.

²¹ Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

²² CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy palą papierosy.

30 osób

W tabeli poniżej przedstawiona została ilość dziennie wypalanych przez dorosłych mieszkańców sztuk papierosów. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że 7 osób (23%) nie wie ile dziennie papierosów wypala, ponieważ nie liczy ich ilości, 4 osoby (13%) nie wiedzą, ponieważ nie palą codziennie, 5 respondentów (17%) deklaruje, iż sięga po papierosa mniej niż 5 razy w ciągu dnia, 10 osób (33%) między 6 a 15 razy, natomiast 4 osoby (13%) wypalają dziennie między 16 a 25 sztuk.

Tabela 14. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
trudno powiedzieć, nie palę codziennie	13%	4
poniżej 5 sztuk	17%	5
6-15 sztuk	33%	10
16-25 sztuk	13%	4
nie wiem, nie liczę	23%	7

Poniższa tabela prezentuje rozkład odpowiedzi mieszkańców na pytanie o próby rzucenia przez nich palenia. Z zebranych danych wynika, że zerwać z nałogiem próbowało 16 osób (55%), w tym 7 respondentów raz (24%), a 9 osób wiele razy (31%). Prawie połowa palących nigdy nie próbowała rzucić palenia (13 osób, tj. 45%).

Tabela 15. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy nie próbowałem/am	31%	9
nie, ale zamierzam spróbować	14%	4
tak, raz, ale nie udało mi się	24%	7
tak, wiele razy, ale nie udało mi się	31%	9

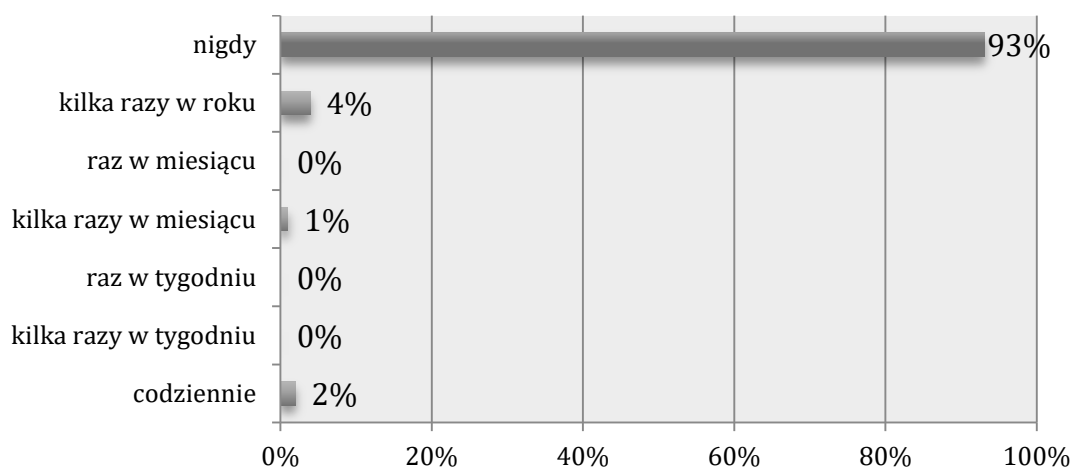
Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

101 osób

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy pali 7% dorosłych mieszkańców, w tym 4% – kilka razy w roku, 1% – kilka razy w miesiącu, natomiast 2% pali codziennie.

Wykres 28. Jak często pali Pan/i e-papierosy?

4. Problem narkotykowy

Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem. Według badań przeprowadzonych w 2018 roku odsetek osób w wieku 15-34 lata używających narkotyków w ciągu ostatniego roku wyniósł 10,4%, przy czym najczęściej stosowaną nielegalną substancją psychoaktywną okazała się marihuana²³. Wśród negatywnych skutków wywołanych narkomanią wymienia się zarówno szkody zdrowotne, jak i społeczne, między innymi osłabienie i rozpad więzi rodzinnych, wykluczenie społeczne, utratę zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, czy też konflikty z prawem. Zagrożeniem są również nowe substancje psychoaktywne, tzw. dopalacze. Ze względu na wysoką toksyczność oraz zmieniający się, nieznany skład, ich jednokrotne zażycie może doprowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych, a nawet śmierci. Jak wynika z raportu Głównego Inspektora

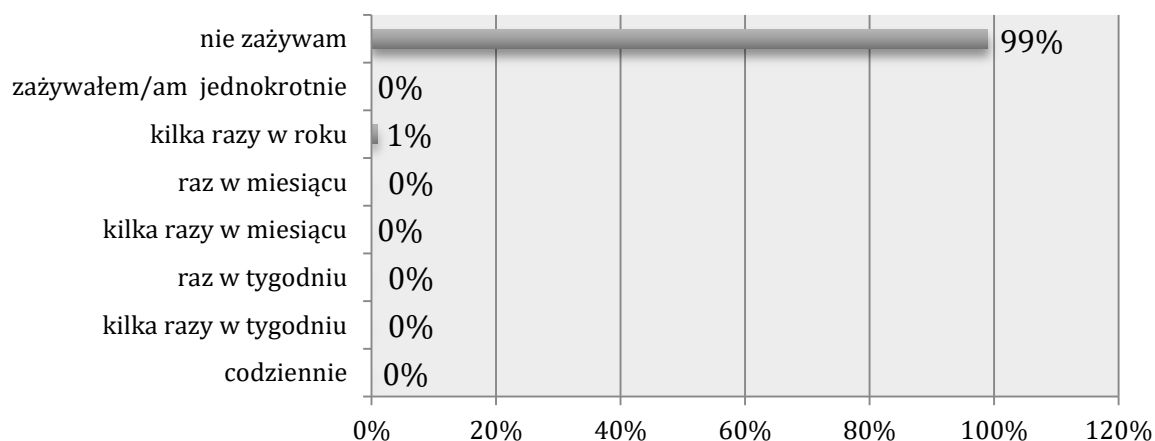
²³ Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.

Sanitarnego, w 2018 roku zarejestrowanych zostało 4 260 przypadków interwencji medycznych związanych z zatruciem/podejrzeniem zatrucia nowymi substancjami psychoaktywnymi²⁴. Biorąc pod uwagę ryzyko szkód, konsekwencji prawnych, zdrowotnych oraz społecznych związanych z używaniem narkotyków i dopalaczy, konieczne jest realizowanie działań w obszarze profilaktyki, leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej osób uzależnionych, a także systematyczne prowadzenie badań i monitoringu używania substancji psychoaktywnych.

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarował tylko 1% badanych (1 osoba), która nie doznała w związku z tym żadnych negatywnych konsekwencji.

Wykres 29. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

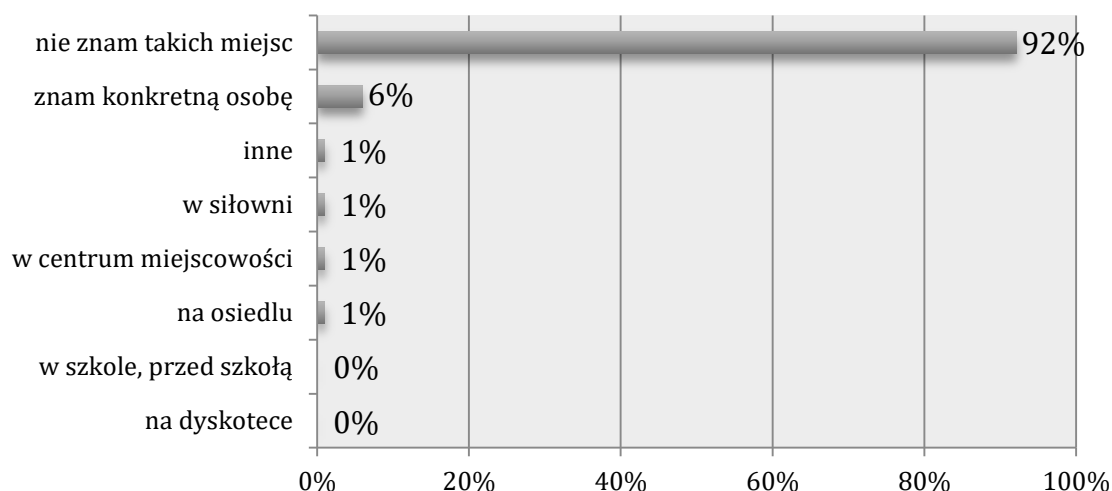

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo niski odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc (8%), przy czym przeważająca część spośród tych osób wskazała znajomość konkretnej osoby (6%), natomiast po 1% zaznaczyło odpowiedzi: siłownia, centrum miejscowości oraz osiedle. Również 1% badanych (1 osoba) zaznaczył odpowiedź inne, gdzie wskazano na „miejsca gdzie gromadzi się młodzież: wiatraki w Łękach Dukielskich, wzgórze 534”.

²⁴ Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

Wykres 30. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

5. Problem przemocy

Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032²⁵. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie *Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej* w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent

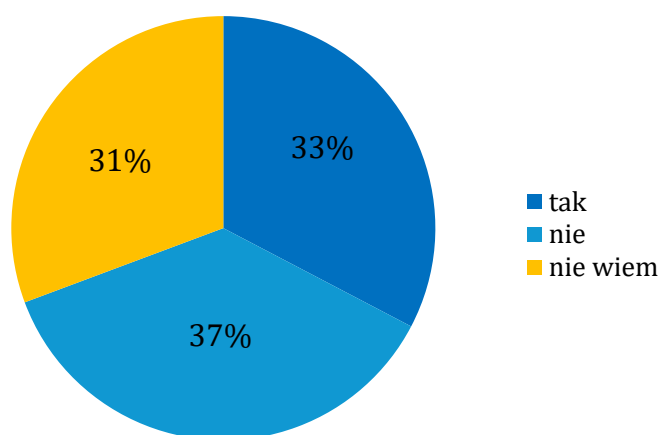
²⁵ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%²⁶. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukla. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło aż 33% badanych, a przeczącej – 37%. Nie ma wiedzy w tym zakresie 31% ankietowanych.

Wykres 31. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

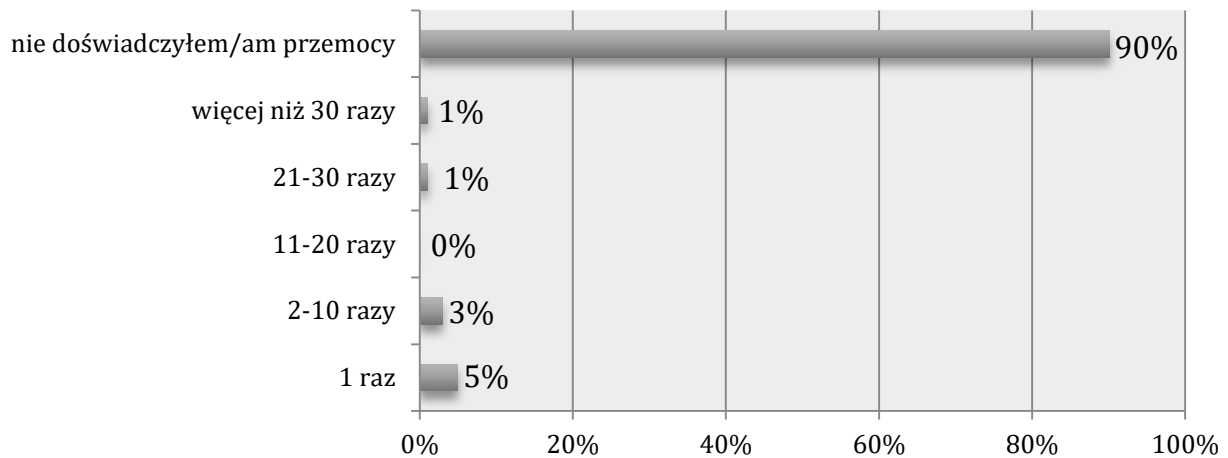

Skala problemu przemocy w gminie Dukla została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu. Z zebranych danych wynika, że kiedykolwiek w życiu przemocy doznało 10% mieszkańców, wśród których 5% doświadczyło jej 1 raz, 3% – 2-10 razy, natomiast po 1% – 21-30 razy oraz więcej niż 30 razy.

²⁶ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.*

Wykres 32. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy doświadczyli przemocy.

10 osób

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 8 badanych, tj. 80%. Przemocy fizycznej oraz mobbingu doświadczyło po 2 ankietowanych (20%), z kolei przemocy seksualnej, ekonomicznej i zaniedbania po 1 osobie (10%). Również 1 badany nie potrafił określić jakiego rodzaju przemocy doświadczył (10%).

Tabela 16. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	80%	8
przemoc fizyczna	20%	2
mobbing	20%	2
przemoc seksualna	10%	1
przemoc ekonomiczna	10%	1
zaniedbanie	10%	1
nie wiem	10%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec badanych przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najczęściej osób doznało przemocy ze strony współmałżonka (3 osoby, tj. 33%). Po 2 respondentów wskazało na partnera/partnerkę oraz kolegę/koleżankę z pracy (22%). W dalszej kolejności po 1 badanym zaznaczyło mamę, tatę, pracodawcę oraz osobę nieznaną (11%).

Tabela 17. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mąż/żona	33%	3
partner/partnerka	22%	2
kolega/koleżanka z pracy	22%	2
mama	11%	1
tata	11%	1
pracodawca	11%	1
nieznajomy/a	11%	1
siostra	0%	0
dziadkowie	0%	0
dziecko/dzieci	0%	0
brat	0%	0
inne osoby	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, najczęściej ankietowanych zaznaczyło dom (7 osób, tj. 78%). W mniejszym stopniu deklarowano doznanie tego problemu w pracy (2 osoby, tj. 22%) i w miejscu publicznym (1 osoba, tj. 11%).

Tabela 18. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	78%	7
w pracy	22%	2
w miejscu publicznym	11%	1
na uczelni	0%	0
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Osoby, które deklarowały doświadczanie przemocy w większości miały trudność w określeniu tego, czy podczas trwania pandemii COVID-19 doznawało jej częściej niż przedtem (4 osoby, tj. 40%). 2 badanych zadeklarowało zdecydowanie częstsze doświadczanie przemocy podczas izolacji (20%), z kolei po 2 respondentów wskazało na odpowiedzi raczej nie i zdecydowanie nie (20%).

Wykres 33. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) doświadczała Pan/i przemocy częściej niż przedtem?

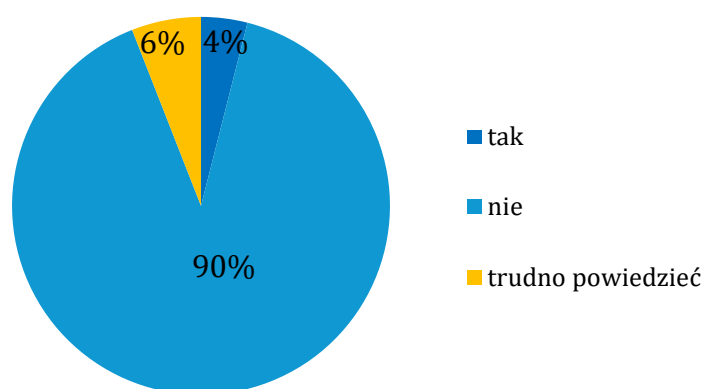
Odpowiedź	%	Liczba odp.
zdecydowanie tak	20%	2
raczej tak	0%	0
raczej nie	20%	2
zdecydowanie nie	20%	2
trudno powiedzieć	40%	4

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

101 osób

Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Dukla. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 6% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 4% ogółu.

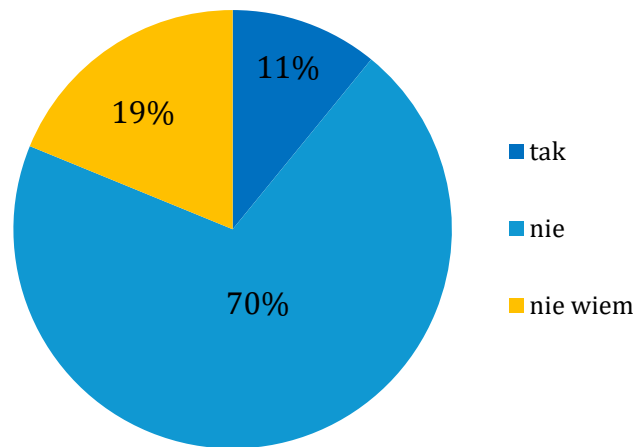
Wykres 34. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

Kolejną analizowaną kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 11% badanych, z kolei 19% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 70% mieszkańców.

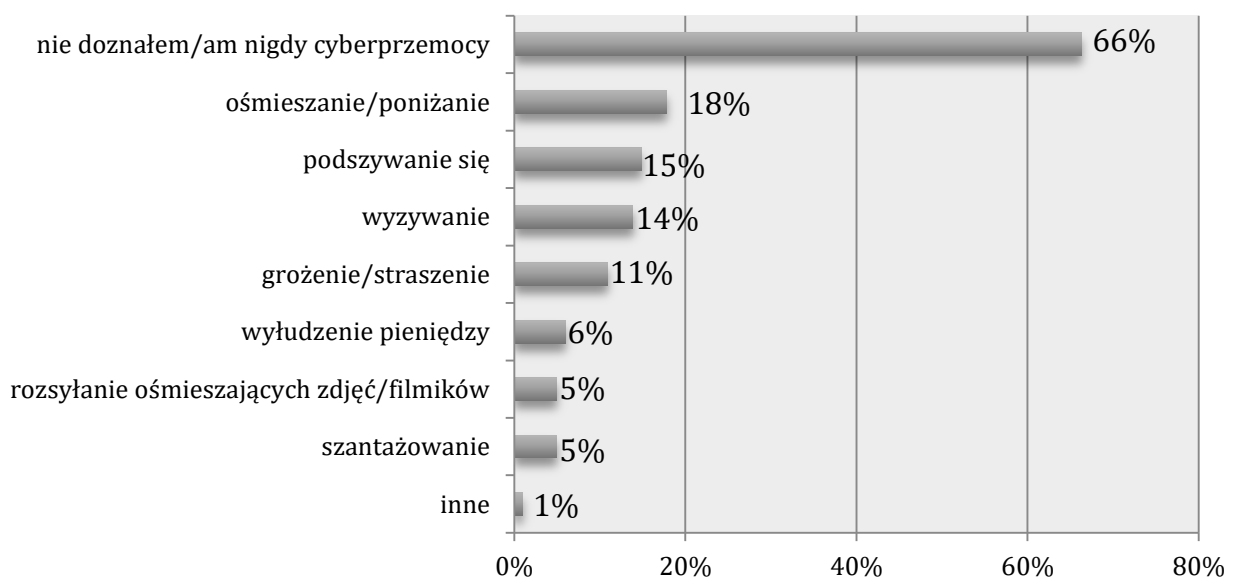

Wykres 35. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego problemu przemocy, respondenci odpowiadali na pytanie czy doznali oni kiedykolwiek, którejs z form cyberprzemocy. Jak wynika z poniższego wykresu, cyberprzemocy doświadczyło kiedykolwiek 34% badanych. Najczęstszymi formami wskazywanymi okazały się ośmieszanie/poniżanie (18%), podszywanie się (15%), wyzywanie (14%) oraz grożenie/straszenie (11%). Ponadto w kwestionariuszu zaznaczano wyłudzenie pieniędzy (6%), a także szantażowanie oraz rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (po 5%). 1% mieszkańców Gminy zaznaczył inne, bliżej nieokreślone odpowiedzi.

Wykres 36. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

6. Działania profilaktyczne

Jak wynika ze statystyk *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii* dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorzady często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznannej skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”²⁷. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym²⁸. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych²⁹.

²⁷ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

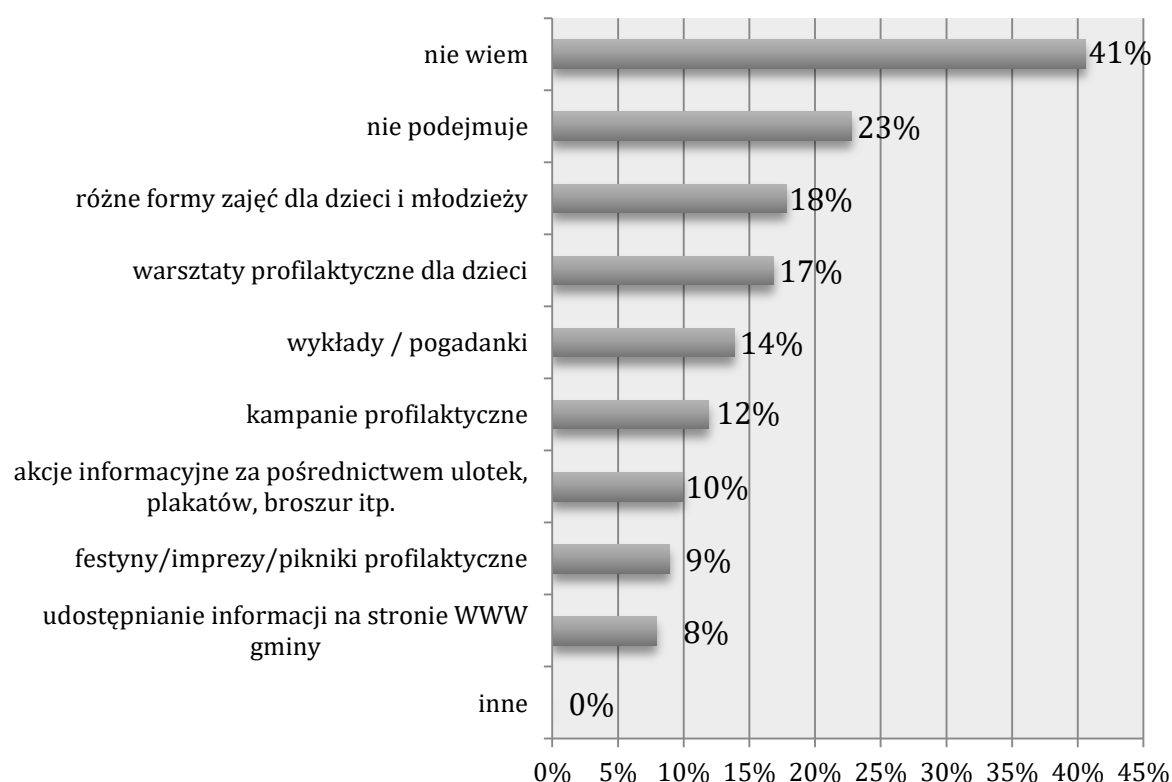
²⁸ Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.

²⁹ Kmieciak-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem działań podejmowanych przez Gminę w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków i dopalaczy, możemy zauważyć, iż blisko połowa respondentów nie ma na ten temat żadnej wiedzy (41%). Wśród najczęściej deklarowanych odpowiedzi znalazły się różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (18%), warsztaty profilaktyczne dla dzieci (17%), wykłady i pogadanki (14%) oraz kampanie profilaktyczne (12%). Zdaniem 23% ankietowanych Gmina nie podejmuje takich działań. Najmniej odpowiedzi padło na akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur, itp. (10%), festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (9%) oraz udostępnianie informacji na stronie internetowej Gminy (8%).

Wykres 37. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

7. Korzystanie z urzędzeń elektronicznych

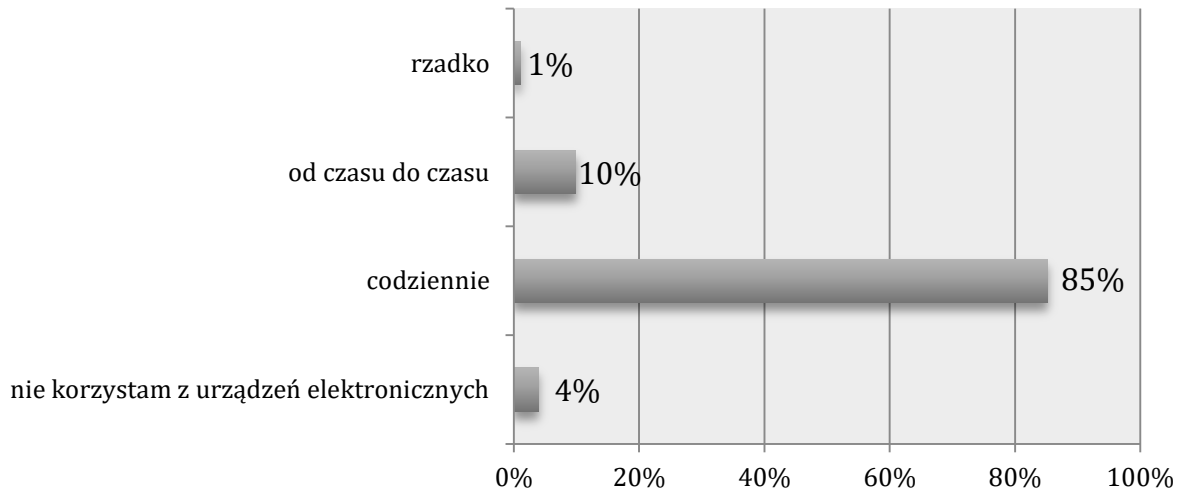
Nałogowe korzystanie z nowych mediów, wśród których wymienia się Internet, telewizję, gry, telefony komórkowe jest stosunkowo nowym zjawiskiem, jednak przyjmującym coraz większe rozmiary. Wiąże się, tak samo jak uzależnienia od substancji psychoaktywnych, z wieloma negatywnymi konsekwencjami zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Realizowane badania ogólnopolskie pokazują, że na przestrzeni lat wzrasta odsetek osób korzystających z Internetu – w 2012 deklarowało to 61,4%, natomiast w 2018 roku – 74,2%, a więc blisko trzy czwarte Polaków. Problem z uzależnieniem od Internetu według testu przejawiało w 2019 roku 0,03% badanej populacji, co stanowi 0,04% korzystających z sieci. Liczba osób zagrożonych uzależnieniem od Internetu kształtuje się natomiast na poziomie 1,4%, co stanowi 1,9% korzystających z Internetu. Jak wynika z raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych” opracowanego przez *Centrum Badania Opinii Społecznej*: „Konto w portalach społecznościowych ma obecnie mniej więcej połowa badanych, jednak wśród najmłodszych – niemal wszyscy. Należy przypuszczać, że w przyszłości, wraz ze starzeniem się obecnie najmłodszych kohort wiekowych, uczestnictwo w mediach społecznościowych może stać się powszechne”³⁰. Ze względu na postępujący rozwój technologii oraz zajmujące znaczną część czasu korzystanie z urzędzeń elektronicznych, zjawisko to powinno zostać objęte stałym monitoringiem oraz systematycznymi działaniami profilaktycznymi.

Kolejny blok pytań miał na celu sprawdzenie w jaki sposób oraz jak często mieszkańcy gminy Dukla korzystają z urzędzeń elektronicznych. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż swój czas poświęca na to zdecydowana większość dorosłych mieszkańców Gminy, tj. 96%. Codziennie robi to 85% badanych, 1% – rzadko, natomiast 10% – od czasu do czasu.

³⁰ *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

Wykres 38. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych.

97 osób

Zadaliśmy respondentom pytanie również o to, ile czasu w ciągu dnia spędzają na korzystaniu z urządzeń elektronicznych. 37 osób (38%) wskazało na 1-3 godzin, 33 osoby (34%) na mniej niż godzinę, 16 osób (16%) na 3-6 godzin, natomiast 5 osób (5%) na 6-10 godzin. Bardzo duże ilości czasu – powyżej 10 godzin – poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 2 badanych, tj. 2%.

Tabela 19. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godz.	34%	33
1-3 godz.	38%	37
3-6 godz.	16%	16
6-10 godz.	5%	5
powyżej 10 godzin	2%	2
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	4%	4

Część mieszkańców Gminy doświadczyło problemów w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych. 4 respondentów doznało problemów ze zdrowiem (4%), z kolei po 3 osoby problemów rodzinnych oraz problemów finansowych (3%).

Tabela 20. Czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych doświadczył/a Pan/i w ciągu ostatnich 12 miesięcy:

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie doświadczyłem/am	91%	88
problemów ze zdrowiem	4%	4
problemów w rodzinie	3%	3
problemów finansowych	3%	3
problemów w pracy	0%	0
innych	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

8. Hazard

Hazard, podobnie jak inne uzależnienia, niesie za sobą poważne konsekwencje zdrowotne i społeczne. Jest źródłem licznych problemów, a zaburzenia związane z uprawianiem hazardu są powiązane ze znacznym upośledzeniem zdolności jednostki do funkcjonowania społecznego i zawodowego. Do częstych konsekwencji problemowego uprawiania hazardu należą znaczne straty finansowe, zadłużenia, problemy zawodowe, utrata pracy, wysoki wskaźnik problemów emocjonalnych i zdrowotnych (depresja bezsenność, problemy z alkoholem, zaburzenia nastroju), znaczny wskaźnik załamania relacji małżeńskich i rodzinnych, a także podwyższony poziom samobójstw – około 20% osób mających problemy tego typu popełnia samobójstwo. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motywy finansowe oraz rozrywkowe. Występują różne formy aktywności hazardowej: loterie, gry w karty, gry na automatach, zdraпки, zakłady, spekulacje na giełdzie, itd. Dzięki łatwemu i szybkiemu dostępowi, w ostatnim czasie na popularności zyskują również kasyna on-line, które oferują takie same gry, jak w kasynach rzeczywistych, a są bardziej dostępne, zapewniają anonimowość oraz brak ograniczeń czasowych³¹. Wraz ze wzrostem dostępności gier hazardowych rośnie też liczba osób uprawiających hazard. Jak podaje CBOS, 37,1% Polaków powyżej 15 roku życia gra w gry na pieniądze.

³¹ Grzegorzewska I., Cierpiatkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

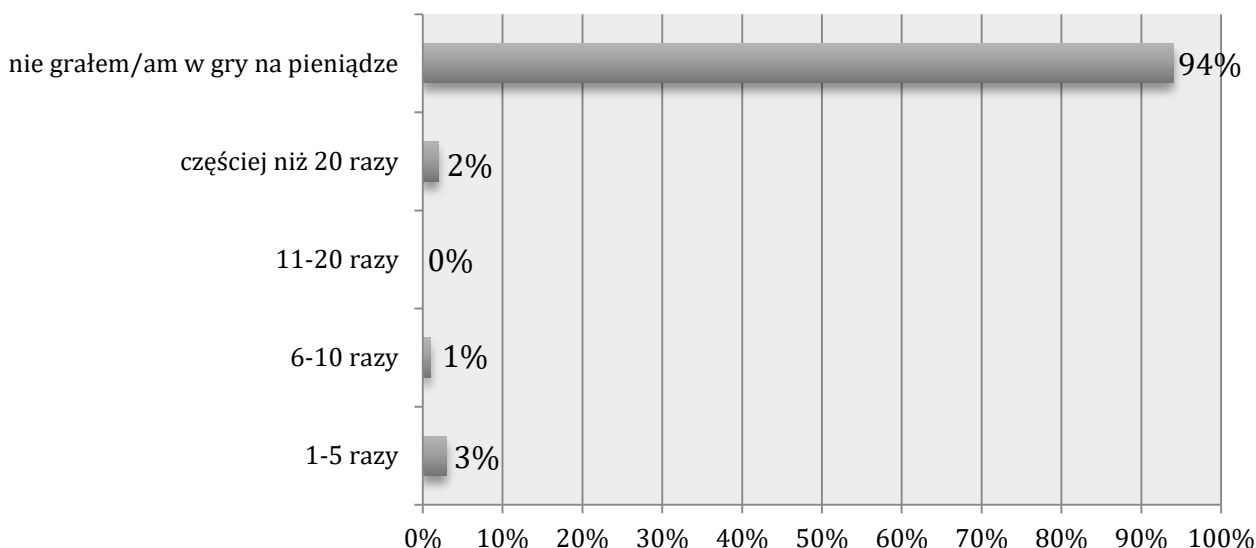

W stosunku do 2015 roku, oznacza to wzrost o 3 pp. Najwięcej osób, które grają codziennie lub kilka razy w tygodniu jest wśród grających w gry Totalizatora Sportowego – 2,6%. Wśród często podejmowanych gier na pieniądze znalazły się również zdrapki – 0,7%. Jak wynika z przeprowadzonych badań ogólnopolskich w ciągu ostatnich pięciu lat zwiększył się nieco odsetek Polaków grających na pieniądze, zmniejszyła się natomiast częstość tego rodzaju praktyk³². Biorąc pod uwagę znaczne rozpowszechnienie grania w gry za pieniądze, konieczne jest stałe diagnozowanie zjawiska oraz organizowanie systematycznych działań profilaktycznych w tym zakresie.

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Gminy, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 6% dorosłych mieszkańców gminy Dukla, wśród których większość badanych grało 1-5 razy (3%). 2% mieszkańców grało w gry hazardowe więcej niż 20 razy, natomiast 1% – 6-10 razy. Żaden z respondentów deklarujących granie w gry na pieniądze nie doświadczył nigdy w związku z tym problemów.

Wykres 39. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

³² *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

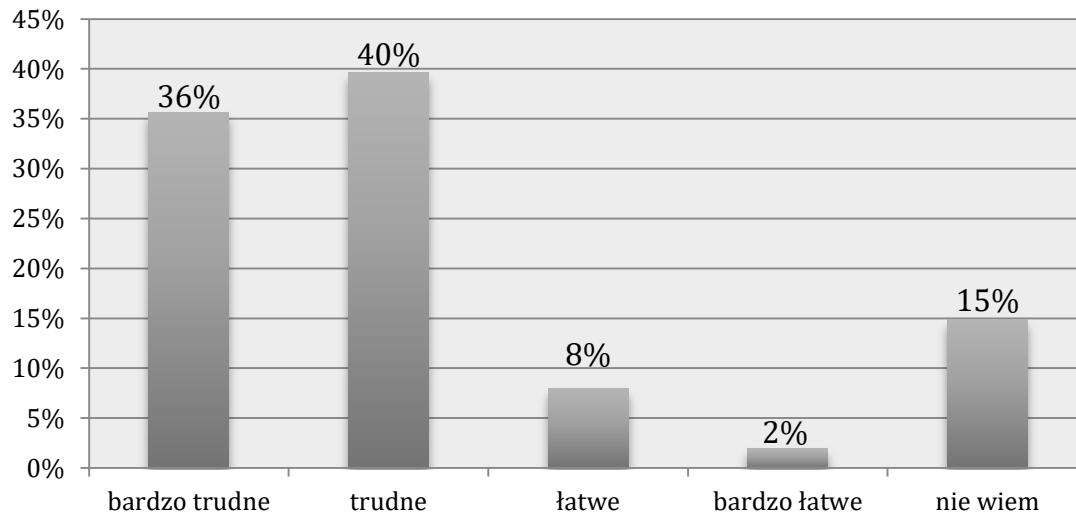
9. Rynek pracy

W 2019 roku w urzędach pracy zarejestrowało się 745,1 tys. kobiet i 751,4 tys. mężczyzn. W końcu 2019 r. prawo do zasiłku posiadało 82,2 tys. kobiet (tj. 17,1% ogółu zarejestrowanych kobiet) oraz 60,3 tys. mężczyzn (tj. 15,6 % ogółu zarejestrowanych mężczyzn). W końcu 2019 roku najwyższa liczba bezrobotnych kobiet znajdowała się w ewidencji urzędów pracy w województwach, w których znajdowało się też najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, tj. mazowieckim (63,5 tys. kobiet), podkarpackim (40,3 tys. kobiet). Najmniej bezrobotnych kobiet było w województwach lubuskim (10,9 tys. kobiet), opolskim (12,1 tys. kobiet) i podlaskim (15,8 tys. kobiet). Średni wiek bezrobotnych wyniósł w końcu 2019 roku ok. 40 lat - dla kobiet ok. 38 lat, a dla mężczyzn ok. 44 lata. Mimo faktu, że bezrobotne kobiety były lepiej wykształcone, we wszystkich grupach bez względu na wiek dłużej pozostawały w ewidencji urzędów pracy³³.

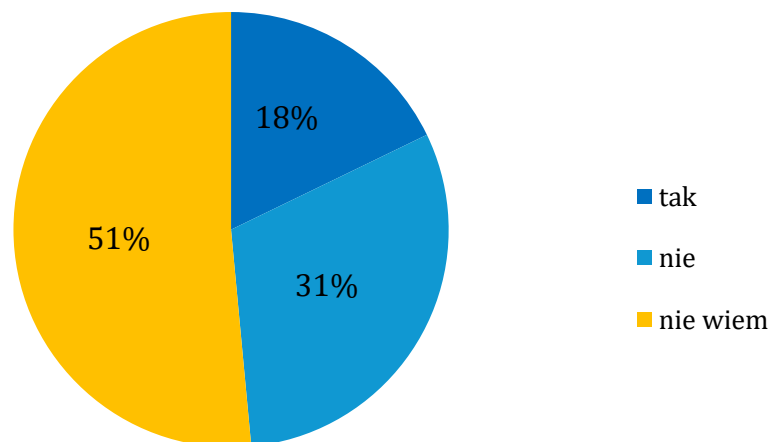
W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców gminy Dukla. Celem było zbadanie opinii respondentów na temat rynku pracy, szans na znalezienie zatrudnienia oraz form wsparcia na jakie mogą liczyć. W pierwszym pytaniu badani mieli określić, czy znalezienie nowej pracy na terenie Gminy sprawia trudności. Aż 36% mieszkańców uważa, że znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jest bardzo trudne, a 40% uznaje, że jest to trudne. 8% uważa, że jest to łatwe, a zdaniem 2% – bardzo łatwe. 15% ankietowanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

³³ Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk

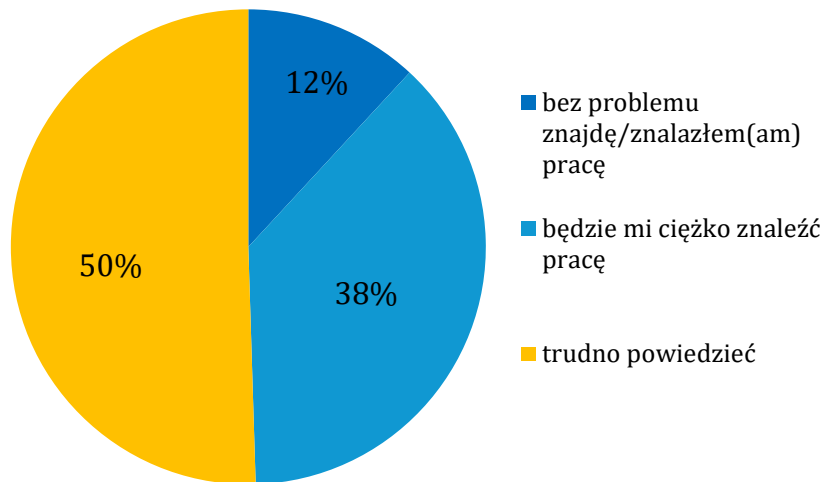
Wykres 40. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest:

Zdaniem 18% mieszkańców Gmina prowadzi formy wsparcia dla osób bezrobotnych, jednakże co trzeci z nich (31%) jest zdania, że Gmina nie podejmuje takich działań. Połowa badanych (51%) nie ma na ten temat wiedzy.

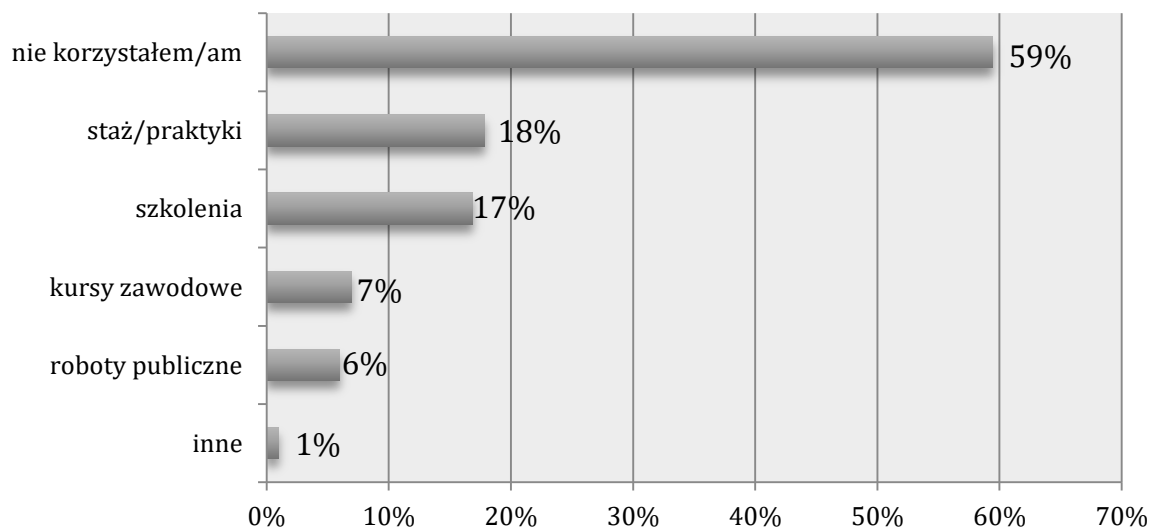
Wykres 41. Czy gmina prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych?

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie swoich szans na rynku pracy. Z materiału badawczego wynika, że aż 38% ankietowanych źle ocenia swoje szanse na rynku pracy twierdząc, że ciężko będzie znaleźć im nowe zatrudnienie. 12% badanych odpowiedziało, że bez problemu znajdzie nową pracę, a połowa nie potrafiła jednoznacznie określić swoich szans na rynku pracy (50%).

Wykres 42. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy

W następnym pytaniu, badana populacja mieszkańców miała określić z jakich form aktywizacji zawodowej korzystała do tej pory. Jak wynika z analizy materiału badawczego, 18% brało udział w stażu/praktykach, 17% odbyło szkolenia, 7% uczestniczyło w kursach zawodowych, natomiast 6% w robotach publicznych. Mieszkańcy korzystali również z innych form aktywizacji (1%), gdzie wskazano dofinansowanie działalności. Większość badanych jednak nigdy nie korzystała z aktywizacji zawodowej (59%).

Wykres 43. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

10. Ubóstwo i wykluczenie społeczne

Wykluczenie społeczne dotyczy osób, rodzin lub grup ludności, które:

- » żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (bieda, ubóstwo materialne);
- » zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, wynikającymi z masowych i dynamicznych zmian rozwojowych, np. dezindustrializacji, kryzysów, gwałtownego upadku branż czy regionów;
- » nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im zdobycie normalnej pozycji społecznej, odpowiedniego poziomu kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny, co dodatkowo utrudnia dostosowywanie się do zmieniających się warunków społecznych i ekonomicznych;
- » nie mają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie, co wynika z niedorozwoju tych instytucji spowodowanego brakiem priorytetów, brakiem środków publicznych, niską efektywnością funkcjonowania;
- » doświadczają przejawów dyskryminacji, zarówno wskutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa, jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów;
- » mają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie niesprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych;
- » są przedmiotem niszczącego działania innych osób, np. przemocy, szantażu, indoktrynacji³⁴.

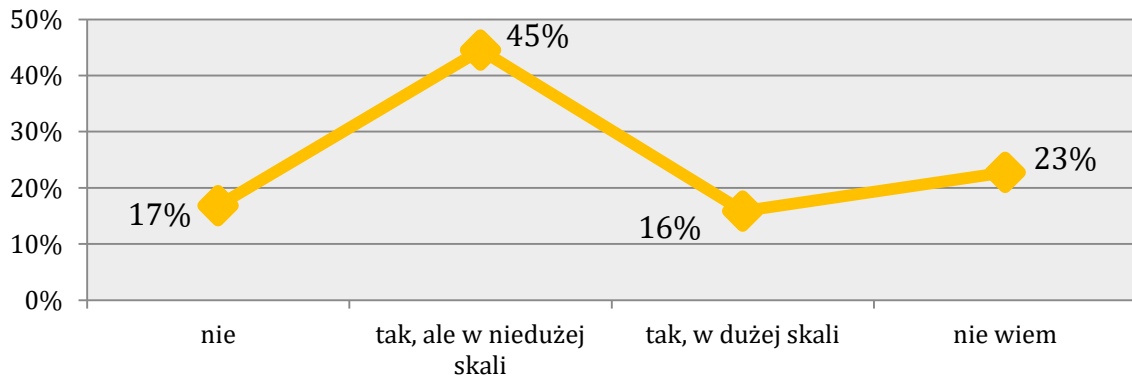
Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa. choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone. W 2018 roku stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 5,2%.

³⁴ Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.

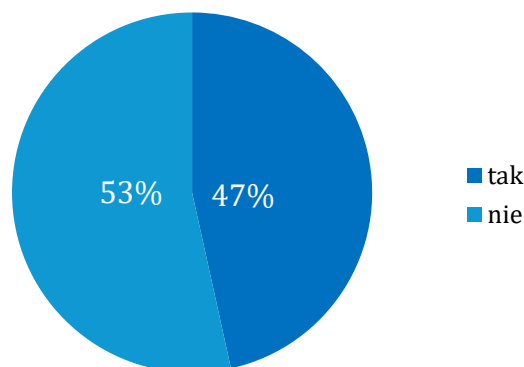
W pierwszej kolejności mieszkańcy mieli określić, czy problem ubóstwa występuje w ich Gminie. Jak wynika z badań ankietowanych 45% uważa, że problem ubóstwa występuje w niedużej skali. 16% twierdzi, że ubóstwo występuje w dużej skali, a 17% mieszkańców jest zdania, że ubóstwo w Gminie nie jest obecne. Blisko co czwarty ankietowany nie miał w tym zakresie wiedzy (23%).

Wykres 44. Czy problem ubóstwa jest obecny w Pana/i gminie?

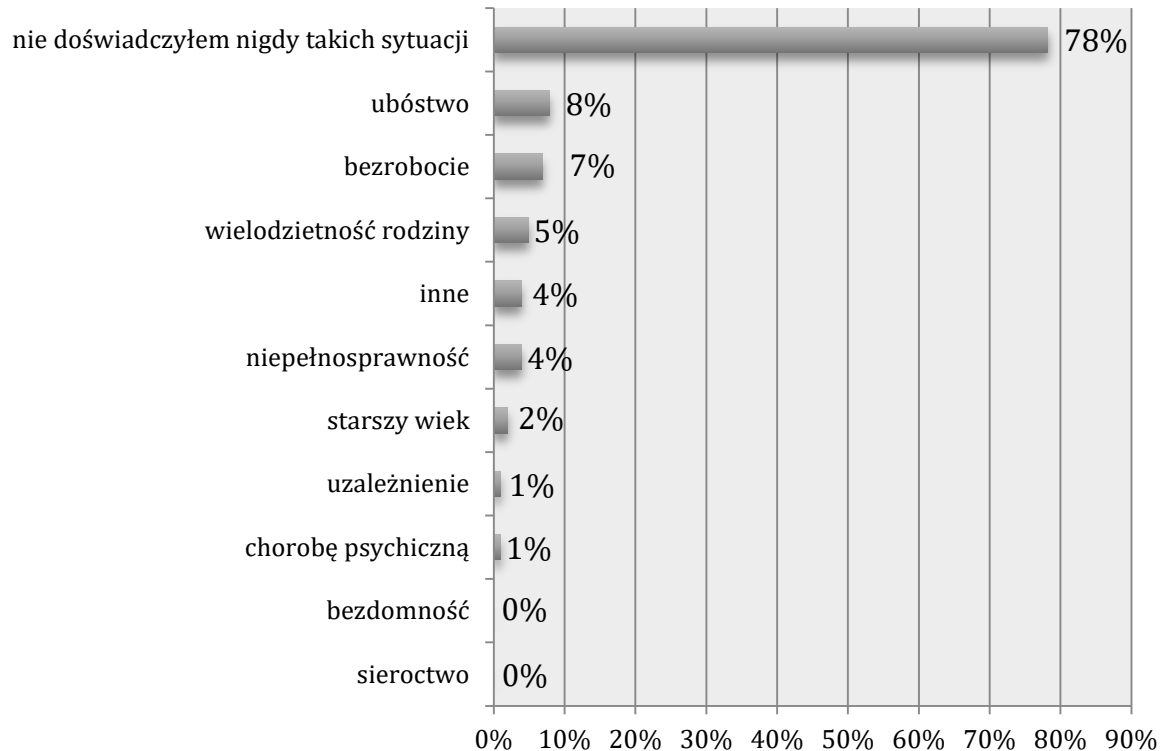
Następne pytanie dotyczyło tego, czy nasi respondenci doświadczyli kiedykolwiek w swoim życiu problemu ubóstwa. Odpowiedzi rozkładały się niemalże równomiernie – 53% odpowiedziało przecząco na to pytanie, ale warto zaznaczyć, że 47% badanych przyznało, że doznało w swoim życiu ubóstwa.

Wykres 45. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?

Z analizy materiału badawczego wynika, że 22% respondentów doświadczyło w swoim życiu odrzucenia społecznego. Najwięcej osób doznało go ze względu na ubóstwo (8%) oraz bezrobocie (7%). 5% mieszkańców doświadczyło odrzucenia ze względu na wielodzietność rodziny, 4% z powodu niepełnosprawności, 2% ze względu na starszy wiek, z kolei po 1% wskazało na uzależnienie i chorobę psychiczną. Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy zaznaczyli, że doznali również odrzucenia ze względu na wyznanie (4%).

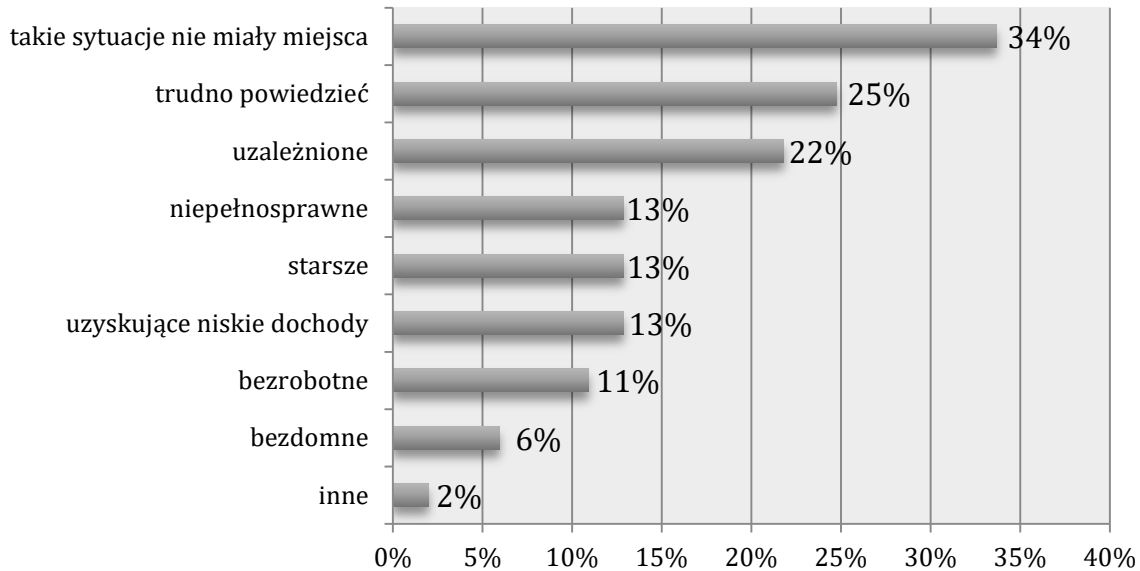
Wykres 46. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli odnieść się do stwierdzenia, czy w ich środowisku są osoby, które z powodu swojej sytuacji życiowej doznały wykluczenia społecznego. 34% ankietowanych odpowiedziało, że takie sytuacje nie miały miejsca, natomiast co czwartemu badanemu trudno było odpowiedzieć na to pytanie (25%). Co piąty mieszkaniec Gminy zna w swoim środowisku osoby uzależnione, które doznały odrzucenia, po 13% – osoby z niepełnosprawnością, starsze i uzyskujące niskie dochody, 11% – osoby bezrobotne, z kolei 6% – osoby bezdomne. 2% badanych wskazało na inne powody, wśród których wymieniono odmienne wyznanie.

Wykres 47. Czy w Pana/i zdaniem w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzućenia ze społeczności lokalnej?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

11. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Według badań CBOS „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością” z 2018 roku wskaźniki poczucia bezpieczeństwa uległy nieznacznemu pogorszeniu, ale nadal zdecydowana większość Polaków uważa, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie. Większość badanych nie obawia się, że może stać się ofiarą przestępstwa, jednak połowa wyraża obawę o bezpieczeństwo członków swojej rodziny. Co piąty badany deklaruje, że w ciągu ostatnich pięciu lat padł ofiarą jakiegoś przestępstwa. Odsetek osób, które doświadczyły kradzieży, włamania, pobicia, napaści lub innego przestępstwa jest niemal taki sam jak w 2017 roku³⁵.

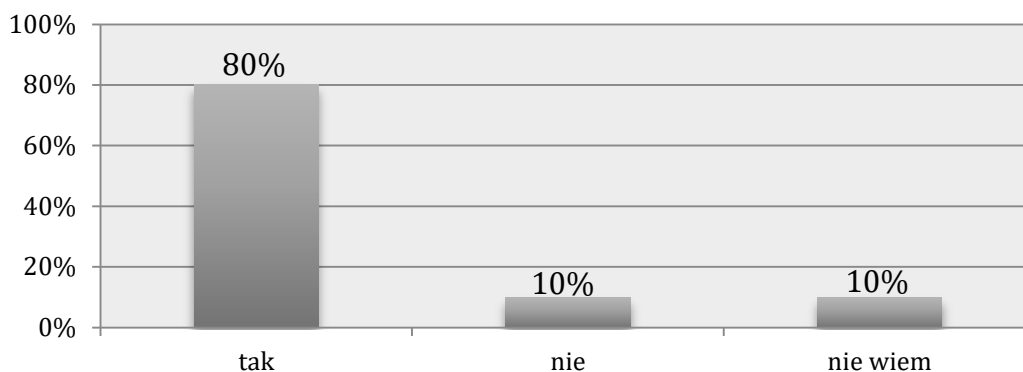
³⁵ „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością”, CBOS 2018.

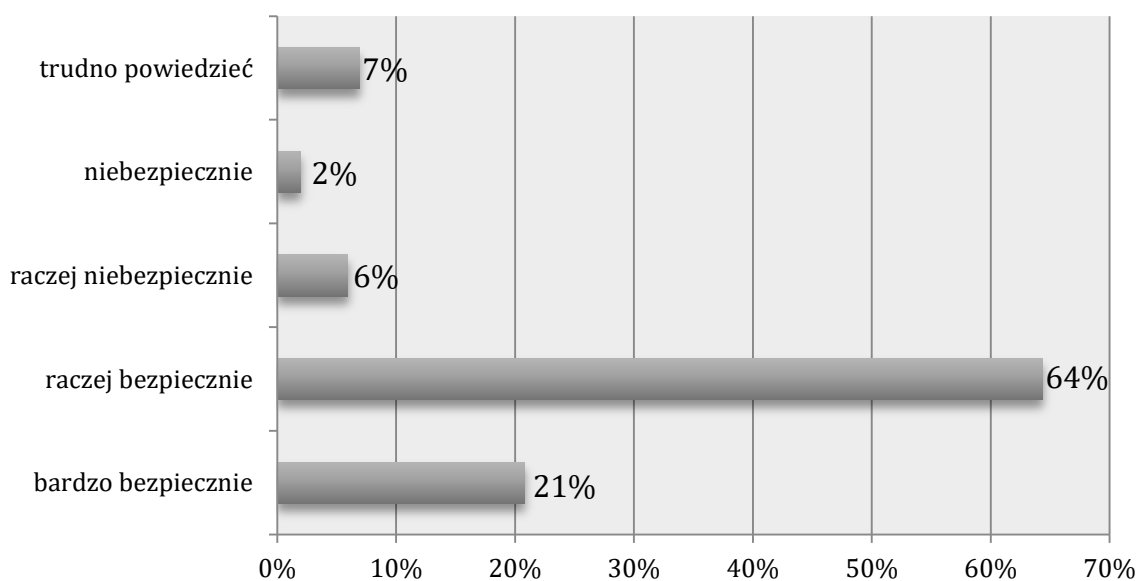
W pierwszej kolejności zapytaliśmy mieszkańców Gminy o to, czy oceniają swoją okolicę jako bezpieczną. Twierdzącej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 80% osób, a negatywnej – 10%. Co dziesiąty mieszkaniec miał trudności w odpowiedzi na to pytanie (10%).

Wykres 48. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?

W kolejnym pytaniu mieszkańcy Gminy mieli określić, czy czują się bezpiecznie spacerując po zmroku w swojej okolicy. Materiał badawczy pokazuje, że większość osób czuje się raczej bezpiecznie (64%), natomiast 6% mieszkańców uważa, że po zmroku jest raczej niebezpiecznie. 21% ankietowanych odpowiedziało, że czuje się bardzo bezpiecznie, 2% uważa, że w ich okolicy jest niebezpiecznie, natomiast 7% miało trudność, aby odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 49. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?

12. Niepełnosprawność

Dla potrzeb Diagnozy wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Diagnozie wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie. Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2018 roku w Polsce było 2,5 mln osób, pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek, które posiadały orzeczenie o niepełnosprawności (wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o niezdolności do pracy (wydane przez ZUS). Pod względem płci w badanej zbiorowości osób z orzeczeniem nieznacznie przeważali mężczyźni, którzy stanowili 55,4%. Biorąc pod uwagę wiek w zbiorze osób z niepełnosprawnością lub niezdolnych do pracy najczęściej występowały mężczyźni w wieku 63 lat. Najwięcej kobiet z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy było w wieku 59 lat, 58 lat oraz 60 lat. Najwyższa wartość wskaźnika liczby osób z orzeczeniem na 10 tys. ludności wystąpiła w województwie lubuskim (933), zaś najmniej w województwie opolskim (466)³⁶.

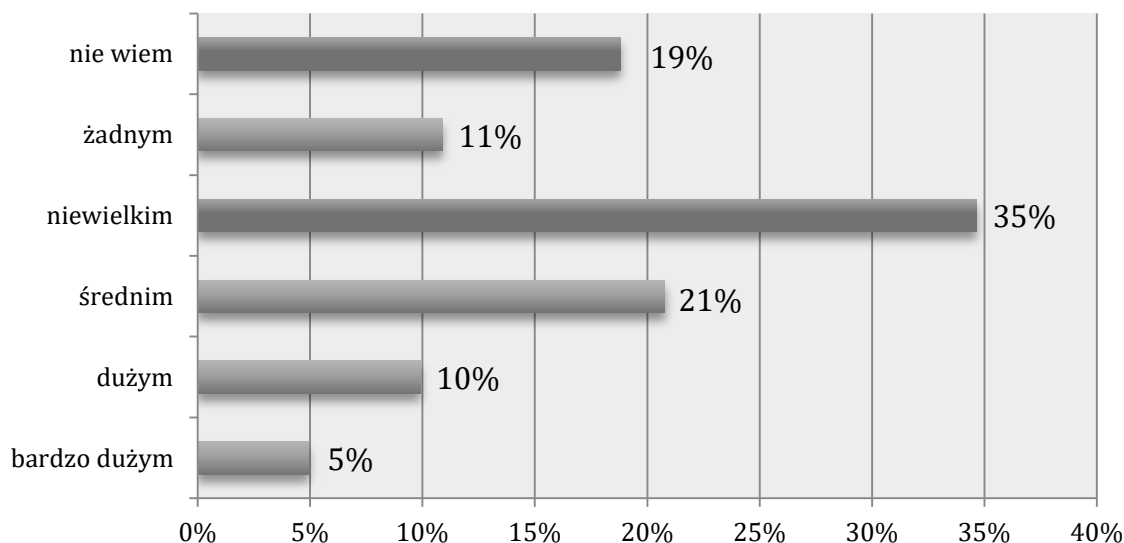
Mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej Gminy do osób z niepełnosprawnością. 35% badanych uważa, że jest ona dostosowana do osób z niepełnosprawnością w niewielkim stopniu, a co piąty mieszkaniec jest zdania, że jest przystosowana w stopniu średnim. 10% ankietowanych twierdzi, że dużo miejsc jest przystosowanych do osób z niepełnosprawnością, 19% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, a 5% uważa, że infrastruktura techniczna Gminy

³⁶ Osoby niepełnosprawne w 2018 roku, GUS.

jest przystosowana do osób z niepełnosprawnościami w bardzo dużym stopniu. 11% respondentów jest zdania, że infrastruktura nie jest w ogóle dostosowana do tej grupy osób.

Wykres 50. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnością tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?

13. Osoby starsze

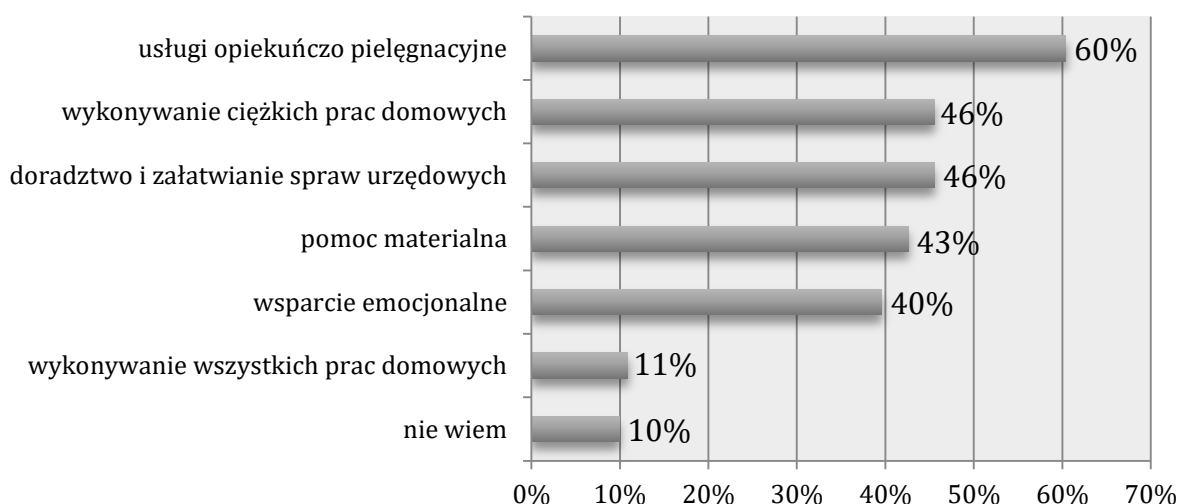
Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. W ostatnich latach obserwuje się spadek liczby mieszkańców w Polsce oraz postępujący proces starzenia się ludności – w 2010 roku odsetek osób starszych w populacji całego kraju kształtował się na poziomie 19,6%, podczas gdy w 2018 roku osiągnął poziom 24,8%. Wśród kobiet zamieszkujących Polskę 27,9% z nich osiągnęło wiek senioralny, podczas gdy wśród mężczyzn udział seniorów w ogólnej liczbie mężczyzn ukształtował się na poziomie 21,4%. Analizując liczbę osób w wieku senioralnym w poszczególnych

województwach, można zaobserwować znaczące różnice. Aż 26,5% seniorów Polski zamieszkiwało dwa województwa, tj. mazowieckie oraz śląskie, podczas gdy w województwie o najmniejszej liczbie osób starszych – lubuskim mieszka jedynie 2,6% osób starszych w Polsce³⁷.

W pierwszym pytaniu respondenci mieli ocenić główne potrzeby osób starszych w środowisku lokalnym. Największy odsetek zaliczył do nich usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne (60%), wykonywanie ciężkich prac domowych oraz doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (po 46%). Również wysoki odsetek wskazał na pomoc materialną (43%) oraz wsparcie emocjonalne (40%). W dalszej kolejności mieszkańcy wymienili wykonywanie wszystkich prac domowych (11%), natomiast 10% badanych nie miało zdania na ten temat.

Wykres 51. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?

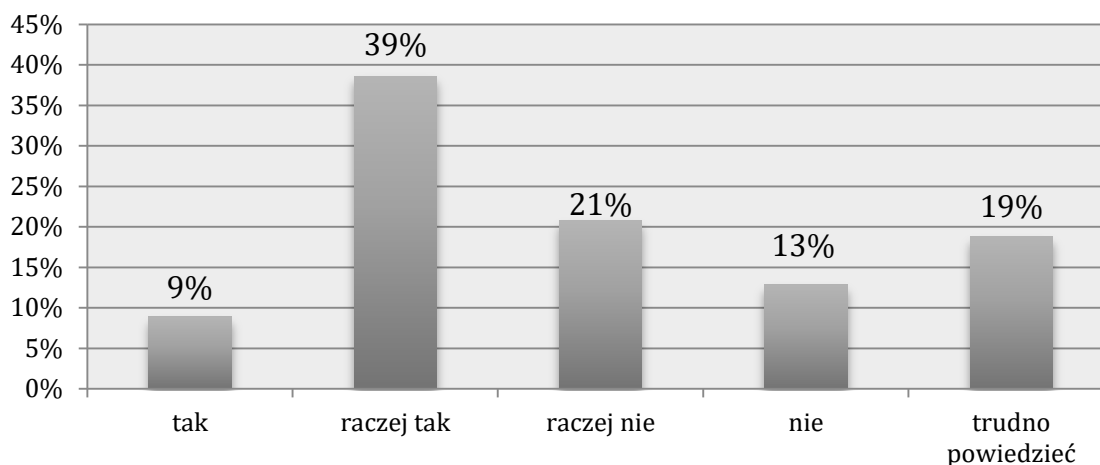
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W dalszej kolejności mieszkańcy gminy Dukla mieli ocenić, czy oferta pomocy osobom starszym, tj. opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze jest w Gminie odpowiednia. 39% badanych jest zdania, że oferowana pomoc osobom starszym jest raczej wystarczająca, a 21% uważa, że raczej nie wystarcza. Tylko 9% twierdzi, że oferta pomocowa skierowana do najstarszych osób jest w pełni wystarczająca, natomiast aż 13% uważa, że jest niewystarczająca. 19% mieszkańców nie potrafiło określić swojego stanowiska w tej sprawie.

³⁷ Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 roku, GUS.

Wykres 52. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?

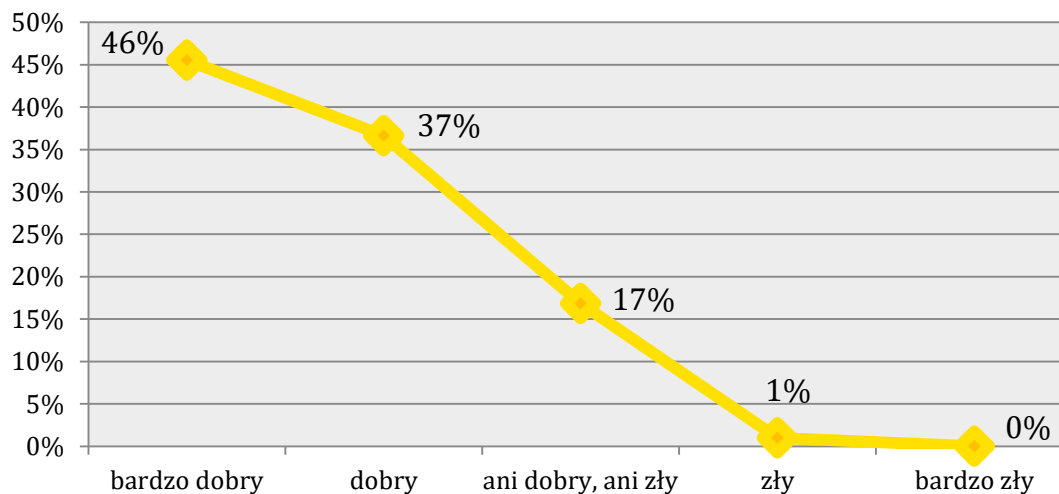
14. Zdrowie psychiczne

Definicja zdrowia psychicznego Światowej Organizacji Zdrowia to: „stan dobrego samopoczucia, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, może radzić sobie ze stresem w codziennym życiu, może wydajnie i owocnie pracować oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty”. Najnowszy raport Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) i Komisji Europejskiej, pt. „Health at a Glance: Europe 2018” wskazuje, że ponad jedna na sześć osób w krajach UE (17,3%) miała problem ze zdrowiem psychicznym w 2016 roku, czyli około 84 mln mieszkańców Unii zmagало się z zaburzeniami psychicznymi takimi jak depresja, zaburzenia lękowe oraz zaburzenia związane z używaniem alkoholu i narkotyków. Z raportu wynika, że aż 25 milionów Europejczyków (5,4% populacji) cierpiało na stany lękowe, 21 mln (4,5%) miało depresję lub stany depresyjne, 11 mln (2,4%) zmagало się z uzależnieniem od alkoholu i/lub narkotyków, ok. 1,5 mln (0,3%) ludzi miało zaburzenia ze spectrum schizofrenii. Ciężkie choroby psychiczne, takie jak zaburzenia afektywne dwubiegunowe, dotyczyły prawie 5 mln ludzi (1% populacji)³⁸.

W pierwszej kolejności badani mieli ocenić swój stan zdrowia psychicznego. Większość mieszkańców ocenia go jako bardzo dobry (46%) lub dobry – 37%. Źle swój stan zdrowia psychicznego ocenia 1% ankietowanych, natomiast 17% twierdzi, że ich zdrowie psychiczne jest w ani dobrej, ani złej kondycji.

³⁸ Zdrowie psychiczne w Unii Europejskiej, Warszawa 2019.

Wykres 53. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego?

W kolejnym pytaniu badani mieli określić, czy w przeciągu 2 tygodni utrzymywały się u nich wymienione stany. Z poniżej tabeli wynika, że:

- 37% doświadczyło obniżenia nastroju (37 osób);
- 25% utraciło zainteresowania i zdolności do radowania się (25 osób);
- 45% zmniejszyła się energia prowadząca do wzmożonej męczliwości i zmniejszenia aktywności (45 osób);
- 39% doświadczyło osłabienia koncentracji i uwagi (39 osób);
- 25% miało niską samoocenę i wiarę w siebie (25 osób);
- 18% doznało poczucia winy i niskiej wartości (18 osób);
- 5% miało myśli lub czyny samobójcze (5 osób);
- 45% doświadczyło zaburzeń snu (45 osoby);
- 16% miało zmniejszony apetyt (16 osób).

Tabela 21. Czy przez okres co najmniej 2 tygodni utrzymywały się u Pana/i takie stany jak:

wyszczególnienie	TAK		NIE	
	% odp.	Liczba odp.	% odp.	Liczba odp.
Obniżenie nastroju	37%	37	63%	64
Utrata zainteresowań i zdolności do radowania się	25%	25	75%	76
Zmniejszenie energii prowadzące do wzmożonej męczliwości i zmniejszenia aktywności	45%	45	55%	56
Osłabienie koncentracji i uwagi	39%	39	61%	62
Niska samoocena i mała wiara w siebie	25%	25	75%	76
Poczucie winy i niskiej wartości	18%	18	82%	83
Myśli lub czyny samobójcze	5%	5	95%	96
Zaburzenia snu	45%	45	55%	56
Zmniejszony apetyt	16%	16	84%	85

IV. Diagnoza sytuacji społecznej

Na podstawie danych empirycznych przekazanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dukli, danych Głównego Urzędu Statystycznego, Powiatowego Urzędu Pracy, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Policji, do każdego z obszarów wymienionych we wprowadzeniu do Strategii przeprowadzono analizy diagnostyczne (diagnoza sytuacji społecznej), w skład których wchodzi charakterystyka i skala problemu oraz podejmowane działania interwencyjne. W części diagnostycznej przedstawiona została również analiza SWOT³⁹.

1. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Prowadzony jest on za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

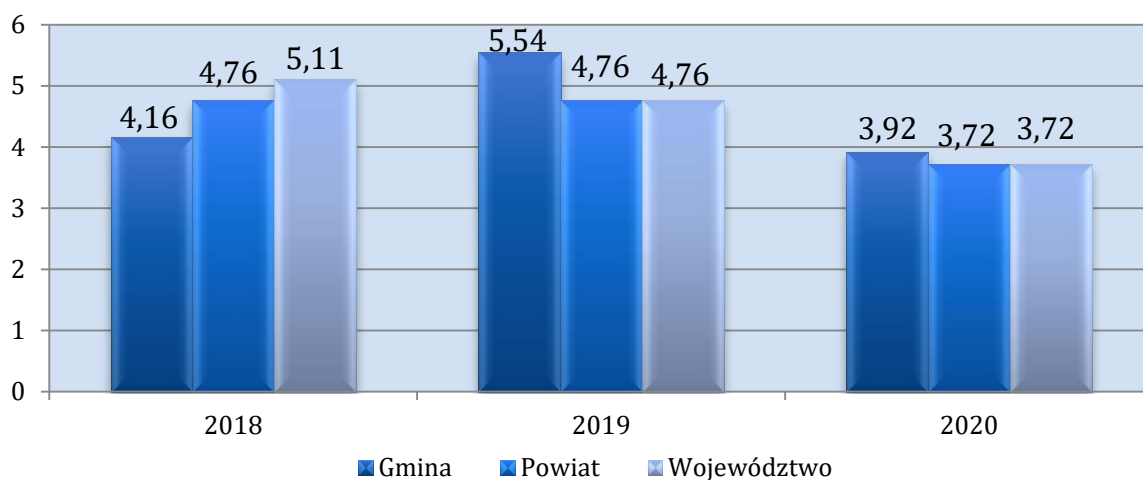
³⁹ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

Analiza obszaru jakim jest wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej została rozpoczęta od przedstawienia wskaźnika dotyczącego liczby małżeństw na 1000 ludności, w przypadku mieszkańców gminy Dukła, w porównaniu do wartości w całym powiecie krośnieńskim oraz województwie podkarpackim. Od 2018 roku liczba małżeństw na 1000 ludności uległa spadkowi – zarówno w Gminie, powiecie, jak i całym województwie. W 2020 roku na terenie Gminy wskaźnik małżeństw kształtował się na nieco wyższym poziomie niż w województwie i powiecie.

Wykres 54. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Dukła w porównaniu do powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostką organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2020 roku zostały przyznane łącznie 15 992 świadczenia rodzinom bezdzietnym, 1 421 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 1 465 świadczeń rodzinom z dwójką dzieci, 2 219 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 2 077 świadczeń rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia poniższa tabela. Na jej podstawie można zauważyć, że zdecydowaną przewagę w liczbie otrzymywanych świadczeń miały w 2020 roku rodziny nie posiadające dzieci, z kolei na drugim miejscu znajdowały się rodziny z trojgiem dzieci.

Tabela 22. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku

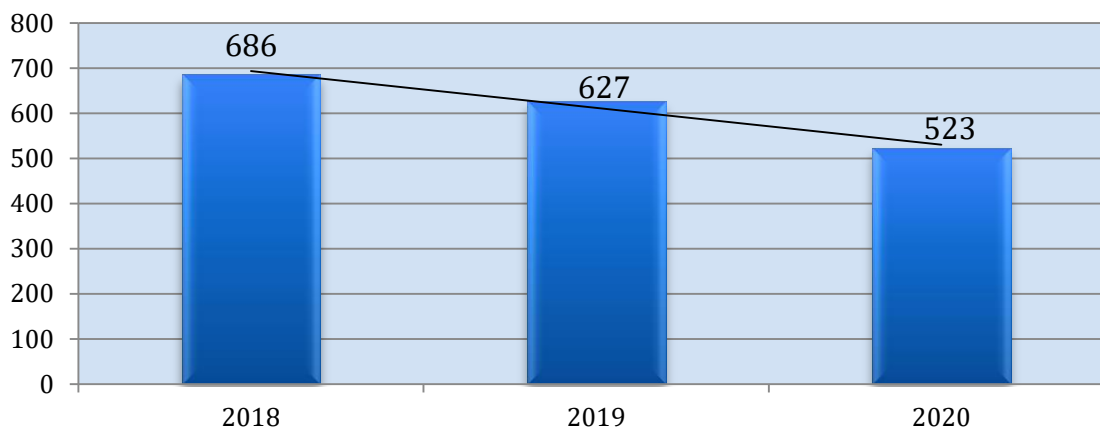
typ rodziny	ogółem	świadczenia pieniężne	świadczenia niepieniężne
bez dzieci	15 992	3 071	12 921
jedno dziecko	1 421	323	1 098
dwoje dzieci	1 465	260	1 205
troje dzieci	2 219	90	2 129
czworo i więcej dzieci	2 077	61	2 016

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na kolejnym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. Można zauważyć, że ze świadczeń tych w 2020 roku korzystały średnio 523 rodziny, czyli o 17% rodzin mniej niż w roku 2019 oraz o 24% mniej niż w roku 2018. W latach 2018-2020 dostrzegalny jest zatem systematyczny spadek średniomiesięcznej liczby rodzin korzystających z tego typu świadczeń, co ma związek ze spadkiem liczby urodzeń na przestrzeni ostatnich lat.

Wykres 55. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Dodatkowym świadczeniem wspierającym rodzinę jest „świadczenie wychowawcze 500+”. Program Rodzina 500+ został wprowadzony ustawą o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci i funkcjonuje od 1 kwietnia 2016 roku. Świadczenie wychowawcze przysługuje rodzicom bądź opiekunom dziecka do dnia ukończenia przez nie 18 roku życia w wysokości 500 zł miesięcznie. Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. Szczegółowe zestawienie liczby rodzin i świadczeń w latach 2018-2020 prezentuje poniższa tabela. W 2018 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało 1 175 rodzin na łączną kwotę 10 451 166,00 zł, w 2019 roku – 1 414 rodzin, a wydatkowano na to 12 570 844,00 zł, natomiast w 2020 roku – 1 534 rodziny, na co przeznaczone zostało 15 083 700,00 zł. Od 2018 roku nastąpił wzrost liczby rodzin pobierających to świadczenie, wzrosła również przeznaczana na ten cel kwota pieniędzy.

Tabela 23. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba rodzin	1 175	1 414	1 534
kwota świadczeń (w złotych)	10 451 166	12 570 844	15 083 700

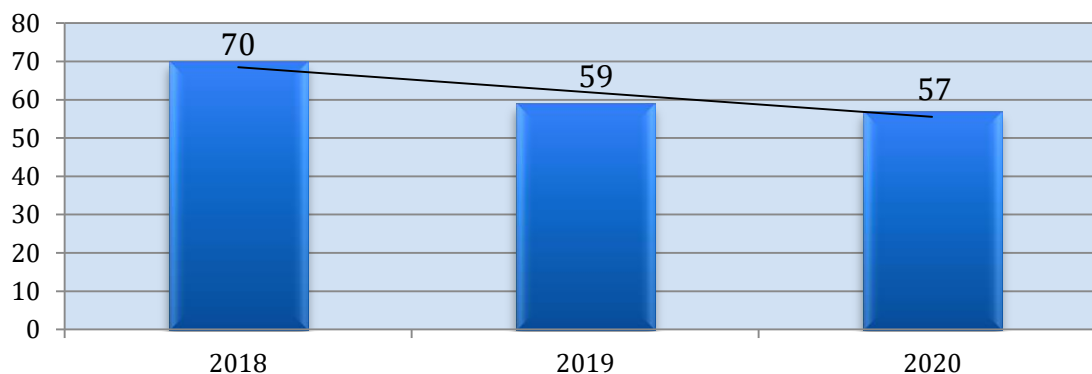
Źródło: Sprawozdanie z działalności i wykorzystania dotacji na zadania zlecone i własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli za okres od I-XII 2018, 2019 i 2020 r.

Rodziny z terenu gminy Dukla mogły korzystać również z rządowego programu „Dobry start”, zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 roku. Ośrodki Pomocy Społecznej otrzymały do realizacji nowe zadanie z dniem 01.07.2018 roku, którym było ustalenie prawa i wypłata świadczeń „Dobry start”, które przysługują w związku z rozpoczęciem roku szkolnego dzieciom lub osobom uczącym się do 20 roku życia oraz dzieciom lub osobom uczącym się do 24 roku życia – w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności. W 2020 roku wypłacono 1 784 świadczenia, czyli o 9 mniej niż w roku poprzednim. Od 2021 roku realizację tego zadania przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyła się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. Na przestrzeni ostatnich trzech lat widoczny jest spadek liczby osób korzystających z omawianego świadczenia. W roku 2020 było to 57 osób, w 2019 roku – 59 osób, z kolei w 2018 roku – 70. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 56. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020

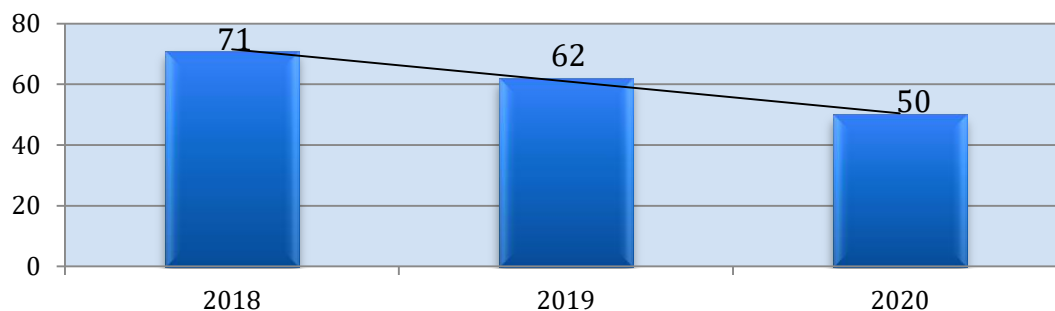

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, ulegała systematycznemu spadkowi – od 2018 roku zmalała o 30%. Wśród rodzin, którym zostało udzielone wsparcie z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w 2020 roku znajdowało się 39 rodzin niepełnych oraz 9 rodzin wielodzietnych.

Wykres 57. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020

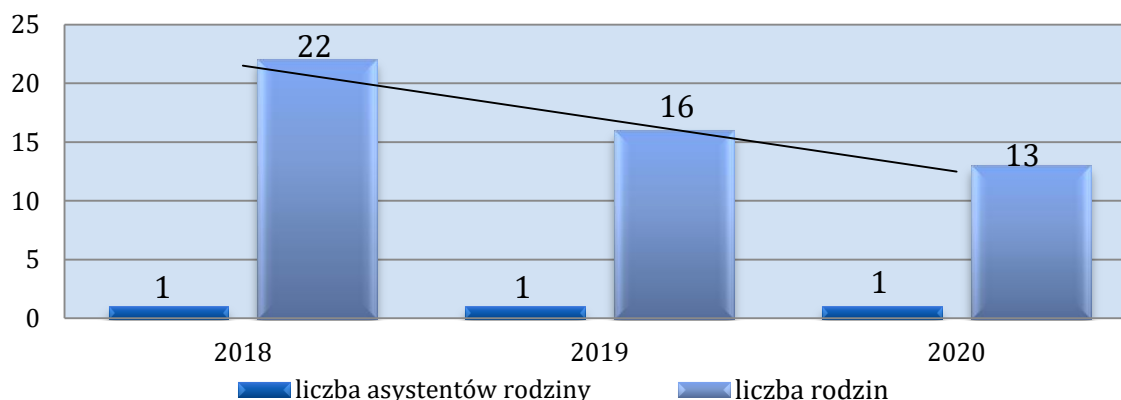

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dukli realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2021 r. poz. 159 z późn. zm.). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dukli zatrudniony jest 1 asystent rodziny. W 2020 roku w ramach realizacji ustawowego zadania prowadził on pracę w 13 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Od 2018 roku zauważalny jest spadek w zakresie liczby rodzin korzystających z tej formy pomocy. Na przestrzeni ostatnich lat liczba zatrudnionych asystentów rodziny była stała.

Wykres 58. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020

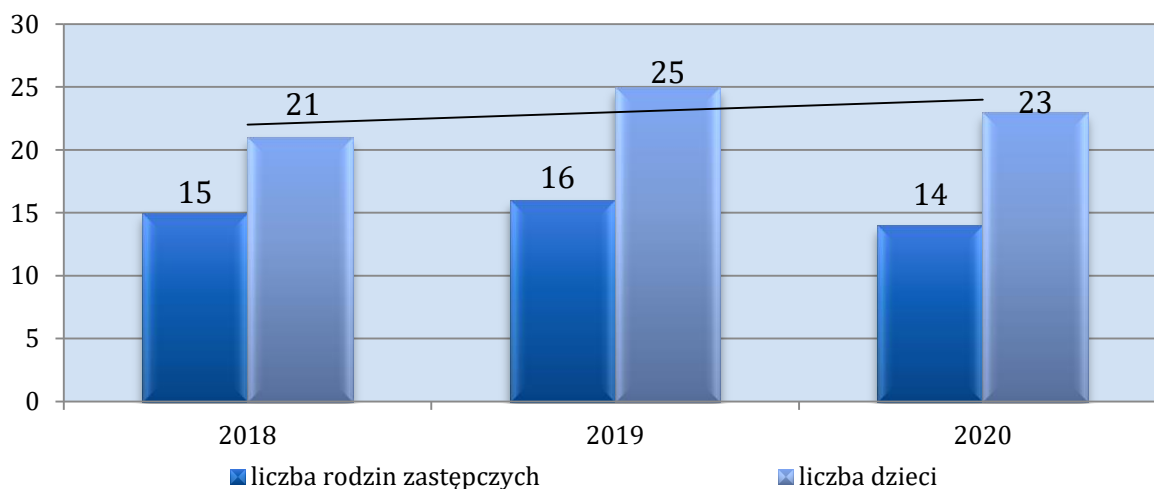
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W roku 2020 w gminie Dukła nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przewyżczeniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego). Jednakże przez MOPS w Dukli prowadzone są działania informacyjne, mające na celu zachęcenie rodzin z terenu Gminy do pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

W przypadku liczby dzieci z terenu gminy Dukła umieszczanych w pieczy zastępczej oraz liczby rodzin zastępczych, zauważalne są niewielkie wahania na przestrzeni lat 2018-2020. W 2020 roku łączna liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej wyniosła 23, z kolei liczba rodzin zastępczych – 14.

Wykres 59. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych na terenie gminy Dukła w latach 2018-2020

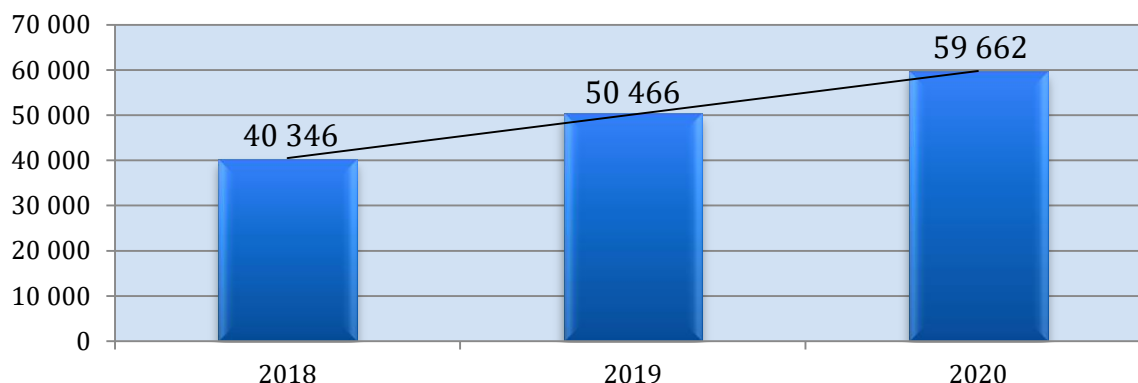

Źródło: Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie, w tym z działalności Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w 2020 roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 59 662 zł. Można zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dzieci w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała systematycznemu wzrostowi.

Wykres 60. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży poza placówkami oświaty, zajmują się świetlice wiejskie, a także organizacje pozarządowe, w tym kluby sportowe realizujące m.in. zajęcia i przedsięwzięcia sportowo-rekreacyjne. Duży udział w prowadzeniu działań na rzecz dzieci i młodzieży z gminy Dukla mają również Biblioteka Publiczna oraz Ośrodek Kultury.

Rodzinom przeżywającym różnego rodzaju kryzysy oferowana jest nieodpłatna pomoc specjalistów, w tym psychologa i psychoterapeuty, przyjmujących w MOPS w Dukli.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego:

- » niewydolność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- » zaniedbanie wychowawcze dzieci i młodzieży oraz rozpad więzi rodzinnych (samotne rodzicielstwo),
- » brak funkcjonowania rodzin wspierających na terenie Gminy,
- » stosunkowo wysoka liczba dzieci z terenu Gminy, umieszczonych w pieczy zastępczej,
- » brak placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w Gminie.

2. Wsparcie osób z niepełnosprawnością

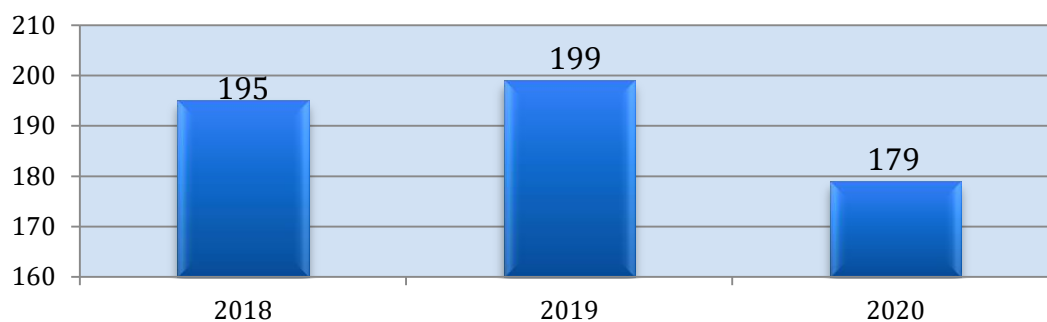
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby z niepełnosprawnością z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej.* Osoby z niepełnosprawnością dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Warty podkreślenia jest fakt, że osoby z niepełnosprawnością tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji.

Niepełnosprawność w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowała się na czwartym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

W 2020 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 179. Z prezentowanych danych wynika, że w latach 2018-2020 liczba rodzin, którym udzielono pomocy społecznej z tego powodu ulegała wahaniom, jednakże w 2020 roku osiągnęła najniższą wartość.

Wykres 61. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020. W 2018 roku przyznano 972 świadczenia na łączną kwotę 153 712,00 zł, w 2019 roku liczba świadczeń wyniosła 1 012 na kwotę 191 315,00 zł, z kolei w 2020 roku kształtowała się na poziomie 1 049 świadczeń na kwotę 214 262,00 zł. W omawianym okresie liczba przyznanych świadczeń ulegała wzrostowi, tak samo jak przeznaczana na ten cel kwota.

Tabela 24. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	972	1 012	1 049
kwota świadczeń (zł)	153 712,00	191 315,00	214 262,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby z niepełnosprawnością w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności od 2018 roku ulegała spadkowi. W 2018 roku przyznano 1 457 świadczeń, w 2019 roku – 1 418, natomiast w 2020 roku – 1 357. Kwota przeznaczana na ten cel sukcesywnie wzrastała.

Tabela 25. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	1 457	1 418	1 357
kwota świadczeń (zł)	230 242,00	268 483,00	283 367,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2018 roku przyznano 2 156 świadczeń dla osób z niepełnosprawnością powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia, w 2019 roku – 2 157, natomiast w 2020 roku – 2 152 świadczenia. W ostatnich trzech latach obserwowalne są nieznaczne wahania w zakresie liczby przyznanych zasiłków w tym zakresie, wzrasta natomiast przeznaczana na ten cel kwota pieniężna.

Tabela 26. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	2 156	2 157	2 152
kwota świadczeń (zł)	340 708,00	408 602,00	464 425,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Poniższa tabela zawiera dane dotyczące przyznawanego na przestrzeni ostatnich lat specjalnego zasiłku opiekuńczego (liczba i kwota świadczeń). Zasiłek ten przysługuje w celu sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: koniecznością stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz koniecznością stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W 2020 roku w ramach tego zasiłku wypłacono 168 świadczeń, a więc o 55% mniej niż w roku ubiegłym oraz o 65% mniej niż w roku 2018. Na przestrzeni ostatnich lat kwota przyznanych świadczeń również ulegała zmniejszeniu.

Tabela 27. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba świadczeń	480	375	168
kwota świadczeń (zł)	250 786,00	224 303,00	103 891,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W ramach opieki wytchnieniowej dla nieformalnych opiekunów osób z niepełnosprawnością, a także udzielania wsparcia osobom niesamodzielnym, gmina Dukła bierze udział w **programie „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”**, realizowanym ze środków Solidarnościowego Funduszu Wsparcia Osób Niepełnosprawnych. W 2020 roku ze względu na sytuację pandemiczną tego rodzaju pomocą objęto tylko 1 osobę.

Gmina Dukła razem z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w okresie od 01.10.2019 r. do 31.12.2022 r. realizuje projekt pn. **„Sprzęt – dobre wsparcie”**, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa

Podkarpackiego na lata 2014-2020. Jego celem jest zwiększenie dostępu 179 niesamodzielnym mieszkańcom Gminy do korzystania z bezpłatnego sprzętu rehabilitacyjnego, wspomagającego i pielęgnacyjnego oraz poprawa funkcjonowania w życiu codziennym 119 niesamodzielnich osób zamieszkujących gminę Dukla. W 2020 z możliwości wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego skorzystały 63 osoby.

Trwająca pandemia SARS-CoV-2 odbiła się niekorzystnie na osobach z niepełnosprawnością z dwóch powodów – po pierwsze osoby te należą do grupy podwyższonego ryzyka zakażeniem, a po drugie rozwój epidemii wpłynął na konieczność dostosowania systemu pomocy osobom z niepełnosprawnością oraz ich opiekunom, w zakresie opieki, edukacji, rehabilitacji i rewalidacji. Badania przeprowadzone w 2020 roku na próbie 80 osób z niepełnosprawnością oraz ich opiekunów pokazały, że aż 86% badanych deklaruje doświadczenie trudności i problemów w codziennym funkcjonowaniu w związku z pandemią, aż 90% respondentów przez okres trwania pandemii nie korzystało z pomocy OPS lub PCPR, natomiast z wolontariatu, czy społecznych akcji pomocowych nie korzystał żaden badany, co ma związek ze względami epidemicznymi, czyli ryzykiem potencjalnego zakażenia. Dodatkowo aż 76% ankietowanych w okresie pandemii odczuło zmniejszenie zakresu dotychczasowego wsparcia⁴⁰.

---

⁴⁰ W. Glanc, E. Zdebska, *Wsparcie osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin w sytuacji pandemii*, w: N. G. Piłkuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, *Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa*, Kraków 2020, s. 53-59.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Wnioski z badania ankietowego obejmującego między innymi temat funkcjonowania osób z niepełnosprawnością z terenu gminy Dukła, przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 28. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Dukła w 2021 roku dotyczące osób z niepełnosprawnością

Obszar tematyczny	Wnioski
Infrastruktura techniczna	– Zdaniem co trzeciego badanego mieszkańca, infrastruktura techniczna w Gminie jest dostosowana do osób z niepełnosprawnością w stopniu niewielkim, z kolei zdaniem co piątego – w średnim. Część respondentów nie posiada w tym zakresie wiedzy (19%), tylko 15% twierdzi, że infrastruktura gminna jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością w dużym lub bardzo dużym stopniu, a 11% twierdzi, że nie jest w ogóle.

Źródło: Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród mieszkańców gminy Dukła

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz diagnozy problemów społecznych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- » niepełnosprawność jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy MOPS na terenie Gminy,
- » wzrost zapotrzebowania na zasiłki pielęgnacyjne dla dzieci z niepełnosprawnością,
- » utrudniony dostęp do rehabilitacji i terapii zajęciowej dla osób z niepełnosprawnością, spowodowany trwającą pandemią COVID-19,
- » trudności w funkcjonowaniu osób z niepełnosprawnością ze względu na występowanie barier osobistych, społecznych i funkcjonalnych,
- » niski stopień dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób z niepełnosprawnością,
- » brak podmiotu prowadzącego rehabilitację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnością, na terenie Gminy.

3. Zdrowie psychiczne

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian⁴¹.

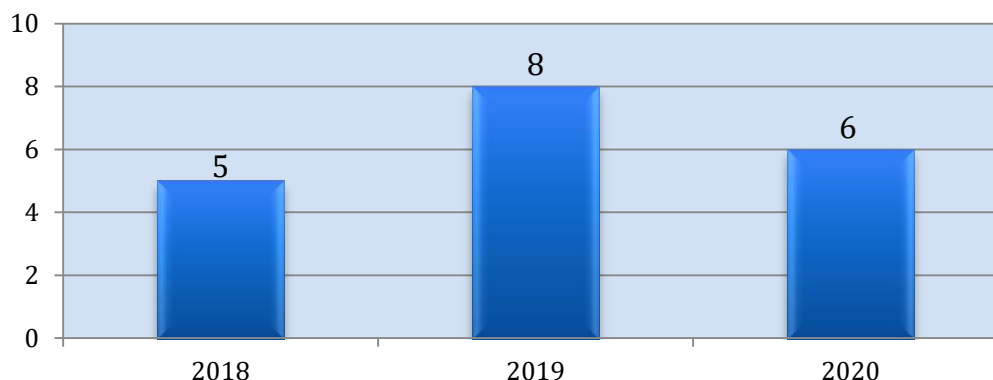
Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim inne problemy społeczne.

Dla mieszkańców Gminy świadczone są specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Usługi te przeznaczone są dla osób dorosłych i dzieci, wykazujących zaburzenia wymienione w art. 3 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego: chorych psychicznie (wykazujących zaburzenia psychotyczne), upośledzonych umysłowo, osób wykazujących inne poważne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga takiej formy pomocy i opieki niezbędnej do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznym ulegała wahaniom, jednakże była stosunkowo niska.

---

⁴¹ www.psychiatriapolska.pl

Wykres 62. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia osób wykazujących zaburzenia psychiczne jest **Środowiskowy Dom Samopomocy w Cergowej**. Dom realizuje zadania w zakresie zapewnienia tej grupie osób wsparcia społecznego, pozwalającego na zaspokojenie ich podstawowych potrzeb życiowych, usamodzielnienie oraz integrację społeczną, rozumianą jako przywrócenie możliwości pełnienia powszechnie dostępnych w danej społeczności ról społecznych. Każdy z uczestników posiada swojego opiekuna, a prowadzone zajęcia indywidualne, grupowe lub zespołowe, realizowane są w oparciu o indywidualne plany postępowania wspierająco-aktywizującego. ŚDS świadczy, m.in.:

- » trening funkcjonowania w codziennym życiu,
- » trening umiejętności interpersonalnych i rozwiązywania problemów,
- » trening komunikacyjny,
- » terapię ruchową,
- » zajęcia edukacyjno-wyrównawcze,
- » poradnictwo psychologiczne, socjalne i prawne uczestnikom oraz ich rodzinom,
- » terapię zajęciową.

W 2020 z oferty Domu skorzystały 34 osoby.

Pandemia wiąże się z poczuciem zagrożenia, lękiem, niepewnością oraz niepokojem. W skrajnych przypadkach mogą pojawić się stany paniki oraz poczucie beznadziei. Konsekwencją tego mogą być narastające zaburzenia psychiczne, począwszy od teraz, po ustąpieniu zagrożenia, a nawet ujawniające się przez kolejne lata. Biorąc pod uwagę, że już przed wybuchem pandemii statystyki dotyczące problemów ze

zdrowiem psychicznym były dramatyczne, a obecna sytuacja może je znacznie pogorszyć, istnieje pilna potrzeba podejmowania szerokich działań w tym zakresie.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Wnioski z badania ankietowego obejmującego między innymi temat zdrowia psychicznego mieszkańców gminy Dukła, przedstawione zostały w tabeli poniżej.

Tabela 29. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Dukła w 2021 roku dotyczące zdrowia psychicznego

Obszar tematyczny	Wnioski
Stan zdrowia psychicznego	– Zdecydowana większość badanych mieszkańców gminy Dukła ocenia stan swojego zdrowia psychicznego bardzo dobrze (46%) lub dobrze (37%). Na zły stan zdrowia wskazał tylko 1% respondentów, z kolei 17% twierdzi, że nie jest ono ani w dobrej, ani w złej kondycji.
Samopoczucie mieszkańców	– Badanie wykazało, że co trzeci mieszkaniec doświadczył w okresie min. 2 tygodni obniżenia nastroju oraz osłabienia koncentracji i uwagi. Niemal co drugi ankietowany odczuwał obniżenie energii i aktywności oraz miał zaburzenia snu. Co czwarty respondent doznał utraty zainteresowań i zdolności do radowania się, a także miał niską samoocenę i wiarę w siebie.

Źródło: Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród mieszkańców gminy Dukła

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- » zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- » nasilenie się problemów ze zdrowiem psychicznym osób dorosłych oraz dzieci i młodzieży będące konsekwencją pandemii COVID-19,
- » występowanie wśród części mieszkańców objawów świadczących o zaburzeniu równowagi zdrowia psychicznego.

4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Trzecim wskaźnikiem choroby są zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny⁴². Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz bazując na danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca również 1,5-2 mln osób.

Działaniami określonymi w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zadania przez nią podejmowane wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XXXVI/250/21 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 25 lutego 2021 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na rok 2021*.

Do głównych zadań Programu na 2021 rok należą:

- » zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków;

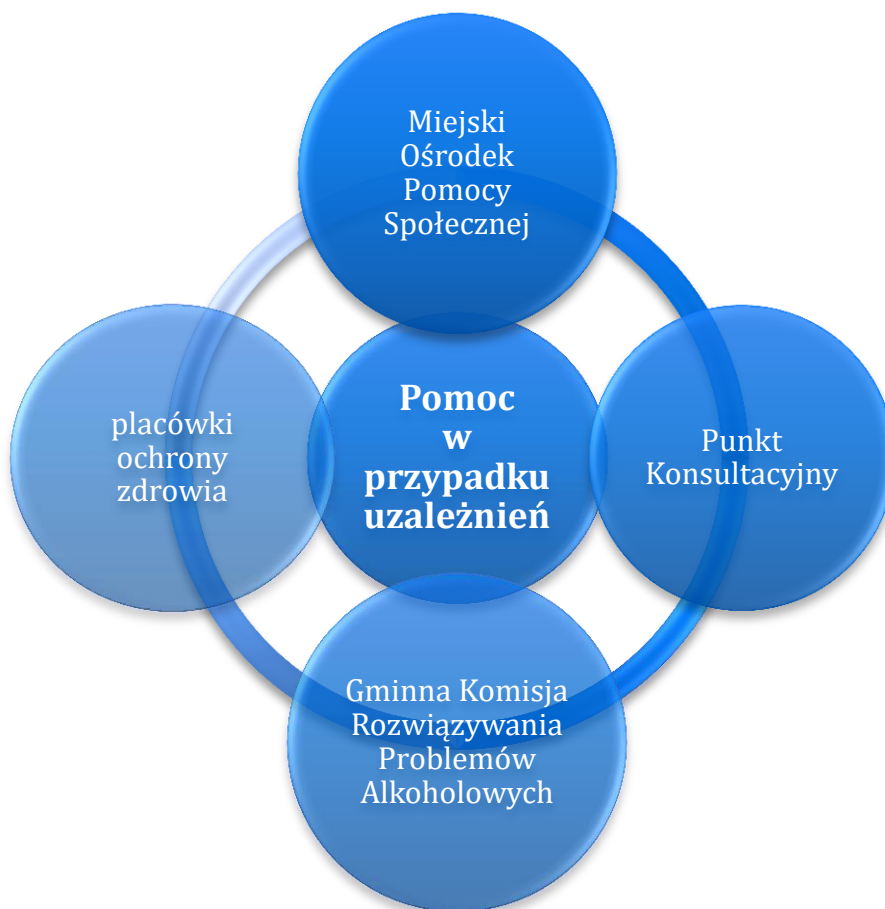
⁴² Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

- » udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe lub narkotykowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie;
- » prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;
- » wspomaganie działalności instytucji, klubów, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkotykowych⁴³.

Poniżej przedstawione zostały miejsca, w których na terenie gminy Dukla mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnień.

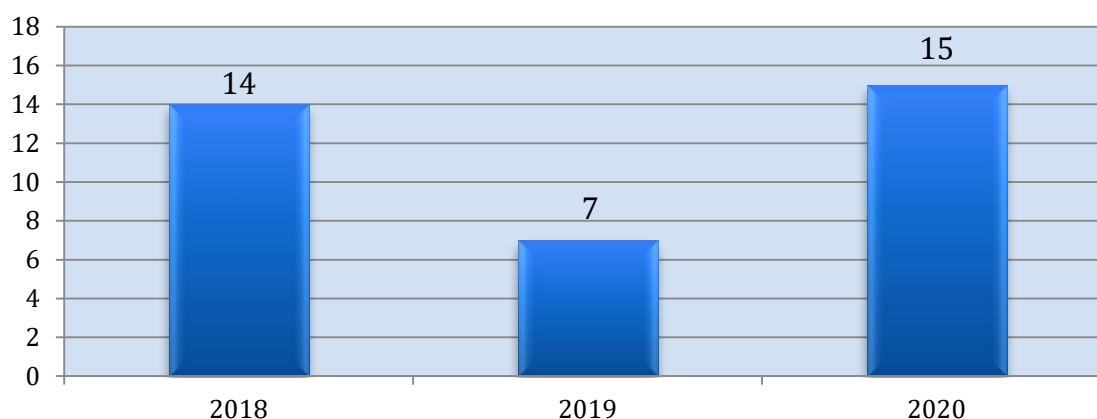

⁴³ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na rok 2021 (Nr XXXVI/250/21 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 25 lutego 2021 roku).

W 2020 roku z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 15 rodzin. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się na siódmym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących z tego powodu pomoc. Możemy zauważyć, że na przestrzeni lat 2018-2020 liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu ulegała wahaniom, jednakże w 2020 roku osiągnęła najwyższą wartość. Na przestrzeni ostatnich lat żadna z rodzin na terenie Gminy nie korzystała z pomocy i wsparcia z powodu narkomanii.

Wykres 63. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie, w ramach przysługujących jej uprawnień. Według stanu na koniec 2020 roku Komisja liczyła 3 członków. W 2020 roku przeprowadzili oni rozmowy z 13 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 14 członkami rodzin osób uzależnionych. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 13 osób, jednakże nie wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec żadnej osoby. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważalne są wahania w zakresie liczby osób uzależnionych, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy oraz liczby osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia. W przypadku liczby członków rodzin

osób uzależnionych, z którymi prowadzono rozmowy oraz liczby osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, zauważalny jest systematyczny spadek. Dane dotyczące działań GKRPA w Dukli w latach 2018-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 30. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Dukla wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	12	15	13
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	18	17	14
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	12	14	13
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	3	1	0

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Od 2020 roku na terenie gminy funkcjonuje **Punkt Konsultacyjny**, który był czynny 8 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc. W 2020 roku w Punkcie udzielono porady 17 osobom z problemem alkoholowym oraz 7 dorosłym członkom rodzin osób z problemem alkoholowym.

Na terenie Gminy nie funkcjonuje żadna samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA), dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) oraz dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się także profilaktyką zachowań ryzykownych. W latach 2018-2019 wśród uczniów prowadzone były nieustrukturyzowane programy profilaktyczne, w postaci spektakli profilaktycznych. W 2020 roku w związku z trwającą pandemią COVID-19 za sprawą, której wydarzenia kulturalne były w znacznej mierze ograniczone ze względu na obostrzenia sanitarne, nie prowadzono tego rodzaju działań.

W dalszej części przedstawione zostały dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie Dukla. W roku 2020 wartość alkoholu sprzedanego na terenie Gminy wyniosła łącznie 8 278 636,38 zł, w tym 5 436 578,73 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 653 307,46 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 2 188 750,19 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku 2018 roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zmniejszeniu o 2 450 076,23 zł.

Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Dukla alkoholu w latach 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku na terenie gminy Dukla znajdowały się łącznie 42 punkty sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 32 przeznaczone do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) oraz 10 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). W stosunku do 2018 roku liczba punktów prowadzących sprzedaż alkoholu spadła o 2 lokale gastronomiczne, z kolei liczba sklepów nie uległa zmianie.

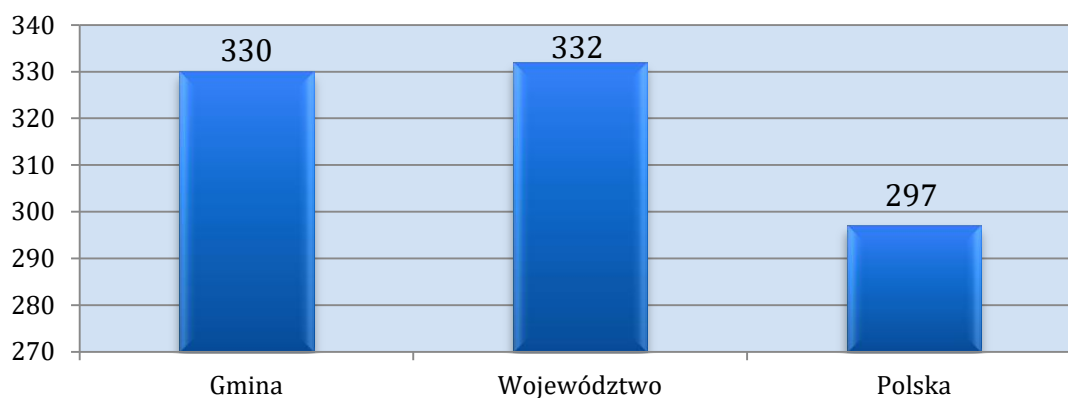
Wykres 64. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Dukła na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą rynku napojów alkoholowych jest liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Dukła, w porównaniu do województwa podkarpackiego oraz do całej Polski. Jak wynika z dostępnych danych, przedstawionych na poniższym wykresie liczba mieszkańców w Gminie przypadająca na jeden punkt jest większa niż ma to miejsce w całej Polsce oraz zbliżona do tej dla województwa podkarpackiego.

Wykres 65. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Dukła, w województwie podkarpackim i całej Polsce w 2019 roku

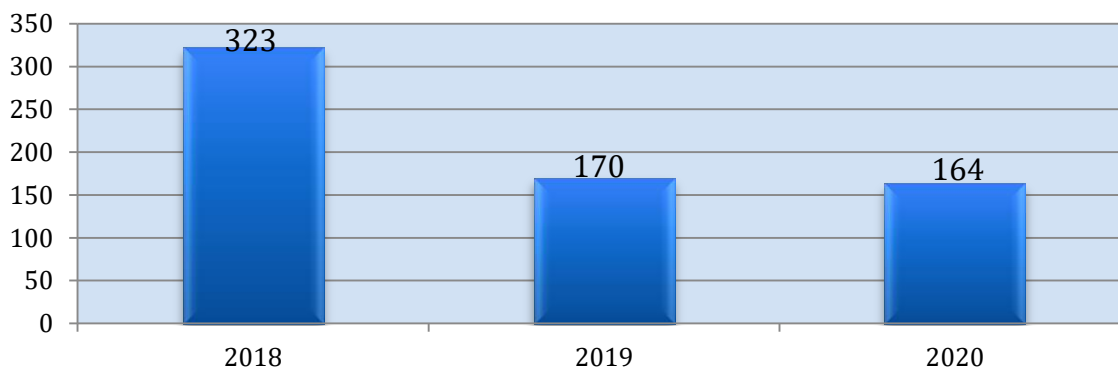

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1

W 2020 roku na terenie gminy Dukła funkcjonariusze policji z KP w Dukli interweniowali 164 razy, w przypadkach związanych z nadużywaniem substancji psychoaktywnych. W stosunku do 2018 roku jest to dwukrotny spadek, z kolei w porównaniu do roku poprzedniego liczba ta zmniejszyła się o 4%.

Wykres 66. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu oraz narkotyków w Gminie na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Dane statystyczne i informacje z Komisariatu Policji w Dukli za lata 2017-2020

Na terenie gminy Dukła nie funkcjonuje placówka specjalizująca się w leczeniu uzależnień, wobec tego osoby uzależnione zamieszkujące Gminę kierowane są do placówek leczenia odwykowego w sąsiednich gminach, z którymi ściśle współpracuje GKRPA.

W MOPS w Dukli zatrudniony jest psychoterapeuta ds. uzależnień, z którego pomocy skorzystało w 2020 roku 29 osób, czyli o 5 więcej niż w roku poprzednim.

Pandemia COVID-19 oraz związane z nią ograniczenia aktywności społecznej, izolacji, niepokoju o zdrowie swoje i najbliższych, a także bezpieczeństwo ekonomiczne, w istotny sposób zwiększyły obciążenie zdrowotne i społeczne związane z uzależnieniami. Konsekwencją pandemii może być wzrost liczby osób uzależnionych zarówno od alkoholu, innych substancji psychoaktywnych, jak i urządzeń elektronicznych.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukła, dotyczące uzależnień. Do obszarów tematycznych poddanych analizie zaliczyć można spożywanie alkoholu, palenie papierosów i e-papierosów, używanie narkotyków lub dopalaczy, uzależnienie od korzystania z urządzeń elektronicznych/Internetu oraz hazard.

Tabela 31. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukla dotyczące problemu uzależnień

Obszar tematyczny	Wnioski
Alkohol	<ul style="list-style-type: none"> – Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga 18% badanych mieszkańców Gminy, w tym 1% stanowią osoby pijące codziennie, a 17% kilka razy w tygodniu. – Co piąty badany zadeklarował abstynencję (22%), a co czwarty picie okazjonalnie (28%). – Zebrany materiał badawczy wykazał, że część mieszkańców wykonywała swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu – do takiego zachowania przyznał się blisko co czwarty respondent, spośród osób go spożywających (23%). – Niepokojący jest fakt, że co piąty badany przyznał, że zdarzyło mu się kierować pojazdem w stanie nietrzeźwości (spośród osób spożywających alkohol), z kolei niemal co drugi respondent był świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu, co może wskazywać na występowanie na terenie Gminy problemu w tym zakresie (47%). – Badania wykazały, że 2% respondentów nie ma wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka, natomiast 1% nie jest świadomy jego skutków. – Świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy był aż co piąty respondent, tj. 21%.
Papierosy i e-papierosy	<ul style="list-style-type: none"> – Zebrany materiał badawczy wykazał, że codziennie papierosy pali co piąty dorosły mieszkaniec gminy Dukla (22%). – Papierosy elektroniczne są wśród dorosłej części społeczności Gminy znacznie mniej popularne, niż te tradycyjne – codziennie sięga po nie tylko 2% badanych.
Narkotyki i dopalacze	<ul style="list-style-type: none"> – Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznał się 1% respondentów, który zażywa je kilka razy do roku. – 8% badanych zna miejsca na terenie Gminy, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze, w tym 6% wskazało na znajomość konkretnej osoby.

<p>Korzystanie z urzędzeń elektronicznych (z wyłączeniem pracy)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Z urzędzeń elektronicznych korzystają niemal wszyscy mieszkańcy Gminy, a większość z nich robi to codziennie (85%). – Badania wykazały, że stosunkowo niski odsetek badanych poświęca na korzystanie z urzędzeń elektronicznych znaczne ilości czasu dziennie, tj. powyżej 6 godzin (7% spośród deklarujących korzystanie).
<p>Hazard</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Z deklaracji ankietowanych mieszkańców wynika, że 6% w ciągu ostatnich 12 miesięcy od momentu badania, grało lub obstawiało gry na pieniądze, w tym 2% częściej niż 20 razy.

Źródło: Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród mieszkańców gminy Dukla

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy i diagnozy przeprowadzonej na terenie Gminy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- » ryzyko wystąpienia przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,
- » wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu,
- » zagrożenie dalszym wzrostem liczby osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w związku z występowaniem pandemii COVID-19,
- » brak grup samopomocowych skierowanych do osób uzależnionych i ich rodzin,
- » ograniczona działalność profilaktyczna, spowodowana w dużej mierze sytuacją pandemiczną,
- » stosunkowo wysoki odsetek mieszkańców spożywających alkohol w sposób ryzykowny,
- » występowanie na terenie Gminy problemu kierowania pojazdem w stanie nietrzeźwości i spożywania alkoholu przez kobiety ciężarne.

5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

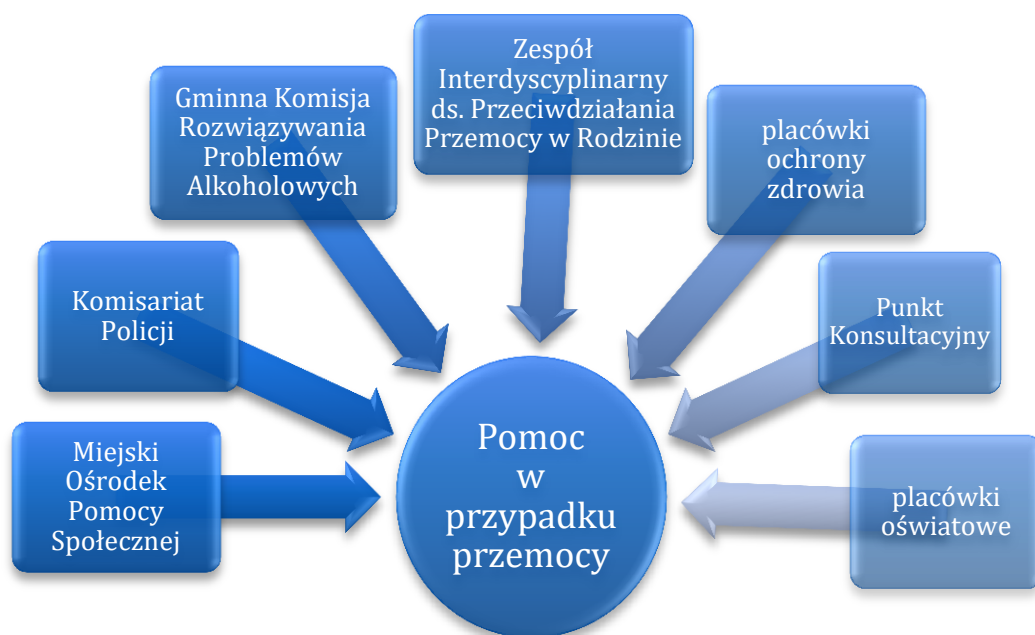
Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „*przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania czynności prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Dukła zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W skład ZI wchodzi przedstawiciele:

- » jednostki organizacyjnej pomocy społecznej,
- » Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- » Policji,
- » oświaty,
- » ochrony zdrowia.

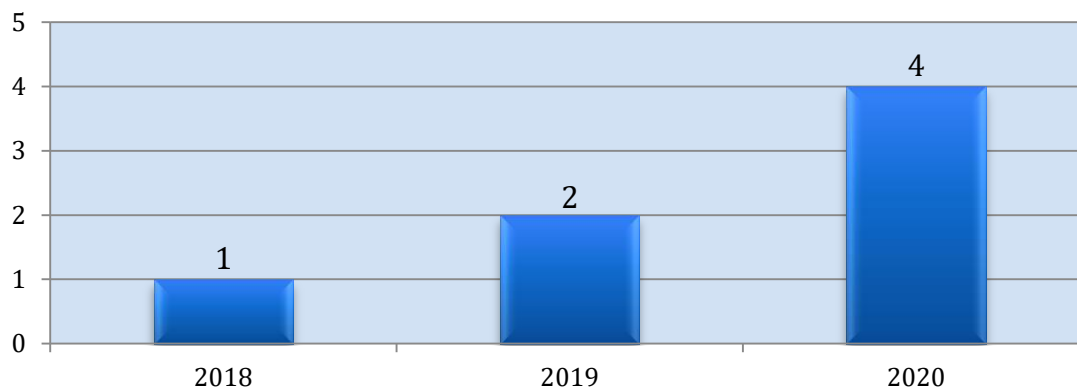
Celem funkcjonowania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Dukła w latach 2018–2020*. Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Dukła mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie.

W 2020 roku w gminie Dukła z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu przemocy w rodzinie korzystały 4 rodziny. Liczba rodzin na przestrzeni ostatnich trzech lat utrzymywała się na względnie niskim poziomie, jednakże systematycznie wzrastała.

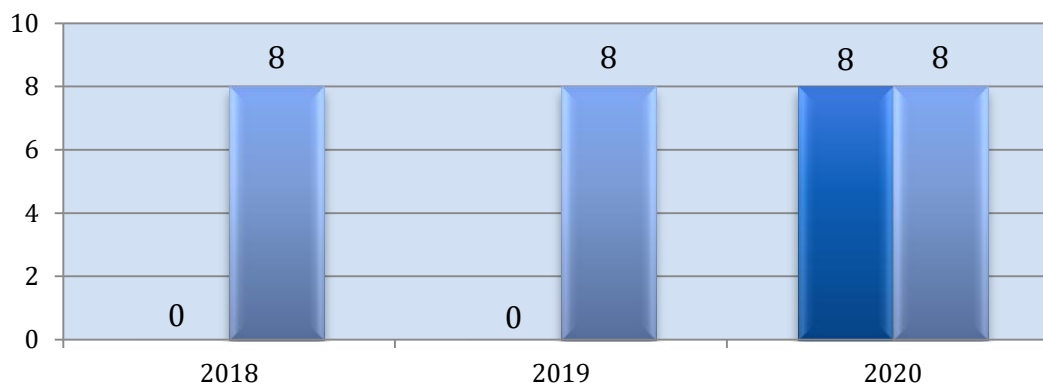
Wykres 67. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej na 2018, 2019 i 2020 rok

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące grup roboczych na przestrzeni ostatnich trzech lat. W 2020 roku liczba powołanych grup roboczych wyniosła 8, co oznacza, że w stosunku do lat poprzednich przyjęła najwyższą wartość. Liczba grup roboczych, które w poszczególnych latach kontynuowały swoją działalność utrzymywała się na stałym poziomie w latach 2018-2020. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

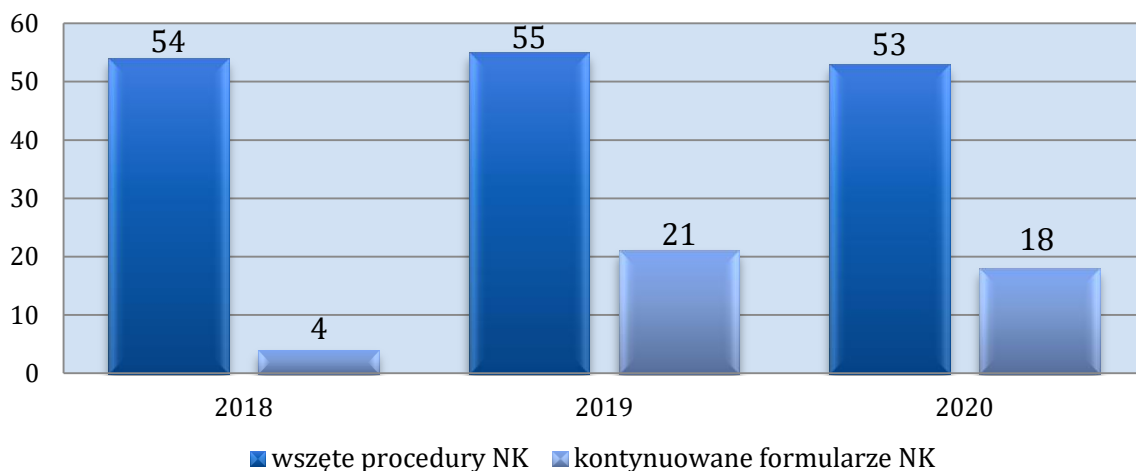
Tabela 32. Dane statystyczne dotyczące grup roboczych w latach 2018-2020

Źródło: Ankieta dotycząca skali zjawiska przemocy w rodzinie, realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz prowadzonych działań wobec osób i rodzin uwikłanych w problem przemocy w rodzinie – dane za 2018, 2019 i 2020 rok

Podjęcie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba podjętych procedur „Niebieskie Karty” ulegała wahaniom – w 2018 roku były to 54 wszczęte procedury, w 2019 roku – 55, natomiast w 2020 roku – 53. Liczba kontynuowanych procedur również przyjmowała zróżnicowane wartości. Dane te obrazuje wykres nr 69.

Wykres 68. Liczba podjętych i kontynuowanych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Ankieta dotycząca skali zjawiska przemocy w rodzinie, realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz prowadzonych działań wobec osób i rodzin uwikłanych w problem przemocy w rodzinie – dane za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie wyniosła 50, w tym 40 kobiet, 8 mężczyzn oraz 2 dzieci. 7 osób spośród doznających przemocy domowej to osoby starsze (kobiety i mężczyźni powyżej 65 roku życia). Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie utrzymywała się na względnie stałym poziomie, z niewielkimi wahaniami, jednakże dostrzegalna jest znaczna przewaga w liczbie kobiet.

Tabela 33. Liczba osób w terenie gminy Dukla dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2018-2020

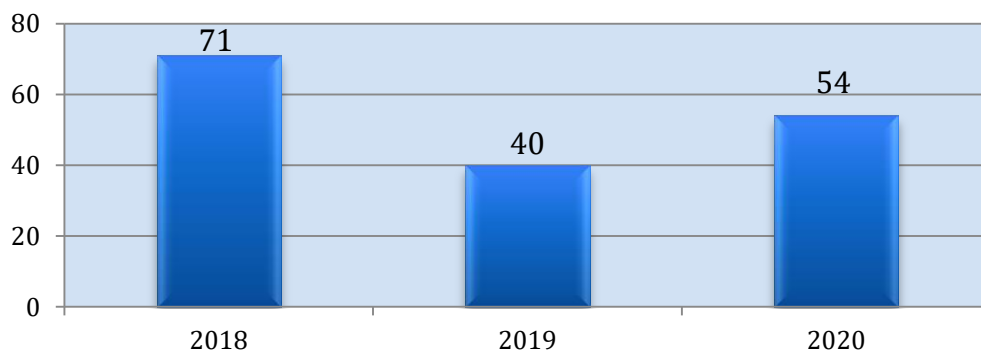
L.P.	wyszczególnienie	2018	2019	2020
1	liczba osób ogółem	51	54	50
2	liczba kobiet	40	40	40
3	liczba mężczyzn	8	8	8
4	liczba dzieci	3	6	2
5	liczba osób starszych	5	8	7

Źródło: Ankieta dotycząca skali zjawiska przemocy w rodzinie, realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz prowadzonych działań wobec osób i rodzin uwikłanych w problem przemocy w rodzinie – dane za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zakończono 54 sprawy w ramach procedury – 37 z powodu ustania przemocy w rodzinie i zrealizowania planu pomocy, a 17 z braku zasadności podejmowanych działań. Liczba zakończonych procedur na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała wahaniom – w 2019 roku nastąpił spadek w porównaniu do roku poprzedniego o 44%, natomiast w 2020 roku zauważalny jest ponowny wzrost w tym zakresie o 35%.

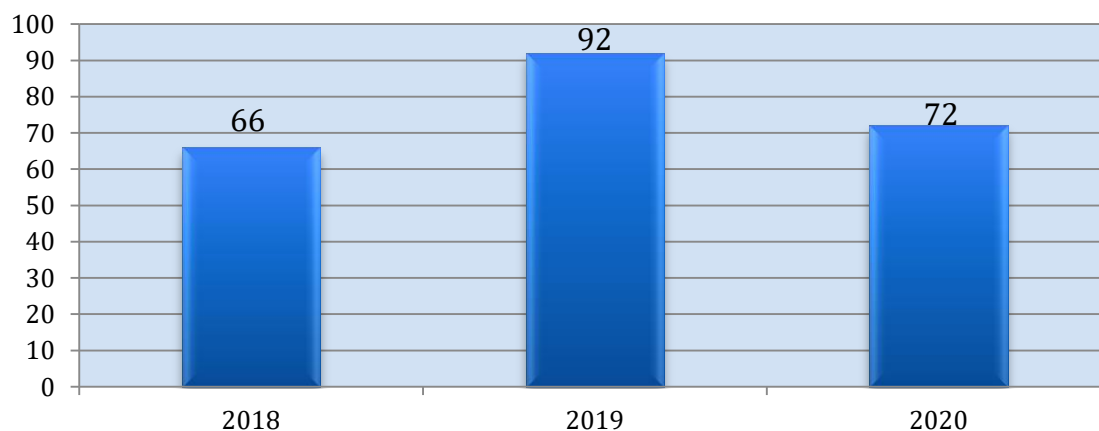
Wykres 69. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Ankieta dotycząca skali zjawiska przemocy w rodzinie, realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz prowadzonych działań wobec osób i rodzin uwikłanych w problem przemocy w rodzinie – dane za 2018, 2019 i 2020 roku

Z dostępnych danych wynika, że w 2020 roku w Gminie, funkcjonariusze Policji z KP w Dukli interweniowali 72 razy w sytuacjach przemocy w rodzinie. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba podjętych interwencji domowych w zakresie przemocy domowej ulegała wahaniom – w 2020 roku wzrosła w stosunku do 2018 roku o 9%, z kolei w porównaniu do roku poprzedniego spadła o 22%.

Wykres 70. Liczba interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie na terenie gminy Dukla na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Dane statystyczne i informacje z Komisariatu Policji w Dukli za lata 2017-2020

Frustracja wynikająca z wielu ograniczeń nakładanych w związku z pandemią COVID-19, spowodowała wzrost przejawów przemocy domowej, a także nasilenie dotychczasowej przemocy w rodzinie. W niebezpiecznym położeniu znalazły się osoby jej doświadczające, ponieważ w okresie izolacji społecznej osoby te przebywają częściej pod jednym dachem z oprawcą, mają utrudnioną możliwość ucieczki, a także trudniejszy dostęp do specjalistycznej pomocy.

Pomimo ograniczeń związanych z trwającą pandemią, w 2020 roku pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli prowadzili działania interwencyjne i pomocowe w stosunku do osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz ją stosujących. Dane w tym zakresie zostały przedstawione w poniższej tabeli. Jak można zauważyć w przypadku osób stosujących i doznających przemocy najpopularniejszą formą wsparcia była pomoc psychologiczna. Osoby doznające przemocy domowej korzystały również często z pracy socjalnej i pomocy prawnej.

Tabela 34. Rodzaje podjętych działań oraz liczba objętych nimi osób doznających przemocy w rodzinie w 2020 roku

działania	liczba osób
osoby doznające przemocy w rodzinie	
pomoc psychologiczna	34
pomoc terapeutyczna (Punkt Konsultacyjny)	5
pomoc prawna	19
praca socjalna	28
pomoc finansowa i rzeczowa	13
osoby stosujące przemoc w rodzinie	
pomoc psychologiczna	28
skierowanie na zajęcia korekcyjno-edukacyjne	5
pomoc terapeutyczna (Punkt Konsultacyjny)	9

Źródło: Ankieta dotycząca skali zjawiska przemocy w rodzinie, realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz prowadzonych działań wobec osób i rodzin uwikłanych w problem przemocy w rodzinie – dane za 2018, 2019 i 2020 roku

Działaniami pomocowymi objęci byli również świadkowie przemocy domowej – 4 osoby pomocą psychologiczną oraz 1 osoba pomocą terapeutyczną w Punkcie Konsultacyjnym. W stosunku do 2 dzieci doznających przemocy w rodzinie zastosowano pomoc pedagogów szkolnych i całościową koordynację działań w kontekście psychologicznym i edukacyjnym oraz pomoc psychologiczną.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukla dotyczące przemocy w rodzinie.

Tabela 35. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukla dotyczące przemocy

Obszar tematyczny	Wnioski
Skala przemocy	<ul style="list-style-type: none"> – Doznawanie przemocy zadeklarowało 10% badanych, w tym 20% stwierdziło, że podczas trwania pandemii COVID-19 doświadczało jej zdecydowanie częściej. – Najczęściej doznawaną formą przemocy była przemoc psychiczna, stosowana głównie przez współmałżonka, partnera/partnerkę lub kolegę/koleżankę z pracy. – Respondenci, którzy przyznali, że doświadczają przemocy najczęściej doznawali jej w domu, a także w miejscu pracy. – Z przeprowadzonego badania wynika, iż problem przemocy domowej dotyczy bezpośrednio 4% dorosłych mieszkańców Gminy – stwierdzili oni, że w ich domu występuje ten problem. – Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu zadeklarował aż co trzeci badany, tj. 33%.
Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci	<ul style="list-style-type: none"> – Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że aż co trzeci mieszkaniec biorący udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, bądź ma do niej pozytywny stosunek (30%).
Cyberprzemoc	<ul style="list-style-type: none"> – Wyniki przeprowadzonego badania pokazują, że niemal co drugi respondent doświadczył kiedykolwiek cyberprzemocy, czyli przemocy w Internecie (44%). – Najczęstszą formą cyberprzemocy okazało się ośmieszanie/poniżanie (18%), podszywanie się (15%) oraz wyzywanie (14%).

Źródło: Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród mieszkańców gminy Dukla

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- » wzrost liczby rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu przemocy domowej,
- » stosunkowo wysoka liczba podjętych procedur „Niebieskie Karty” odnotowanych w ostatnich latach,
- » stosunkowo wysoka i utrzymująca się na względnie stałym poziomie liczba osób dotkniętych przemocą na terenie Gminy,
- » funkcjonowanie osób w otoczeniu co trzeciego badanego, które doświadczają przemocy w rodzinie,
- » możliwość wystąpienia przemocy domowej w rodzinach z problemem uzależnień,
- » ryzyko funkcjonowania w społeczeństwie zmyślenia, powodującej ukrywanie aktów przemocy domowej w społeczności lokalnej,
- » pozytywny stosunek lub brak wiedzy na temat negatywnych konsekwencji stosowania kar fizycznych wobec dzieci, deklarowany przez co trzeciego badanego mieszkańca Gminy,
- » wysoki odsetek osób deklarujących doświadczenie cyberprzemocy.

6. Aktywność i integracja społeczna seniorów

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę

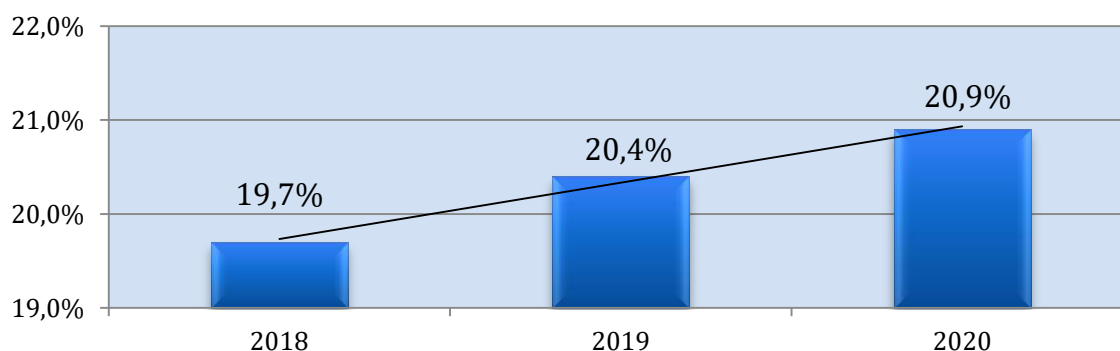

rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. Z danych GUS wynika, że w gminie Dukła odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym w 2020 roku wyniósł 20,9%, co oznacza wzrost w stosunku do 2018 roku o 1,2 pp. Na przestrzeni lat 2018-2020 udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy ulegał systematycznemu zwiększeniu. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 71. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Dukła na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bd.stat.gov.pl/>

Wśród ogółu mieszkańców gminy Dukła znajdują się osoby, które ukończyły 80 rok życia. Są oni tzn. „sędziwymi starcami”, a ich udział w ogóle lokalnej społeczności zmniejszył się nieznacznie na przestrzeni ostatnich dwóch lat. W 2018 roku Gminę zamieszkiwały 722 osoby mające więcej niż 80 lat, spośród których 211 było mężczyznami, a 511 kobietami. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba sędziwych starców utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Grupa seniorów po 80 roku życia stanowiła w 2020 roku 5,0% ogólnej liczby ludności Gminy, co oznacza stały poziom w ostatnich trzech latach. Warto zwrócić uwagę na znaczną dysproporcję między liczbą kobiet i mężczyzn w tej grupie wiekowej – w omawianym okresie liczba kobiet była ponad dwukrotnie wyższa od liczby mężczyzn.

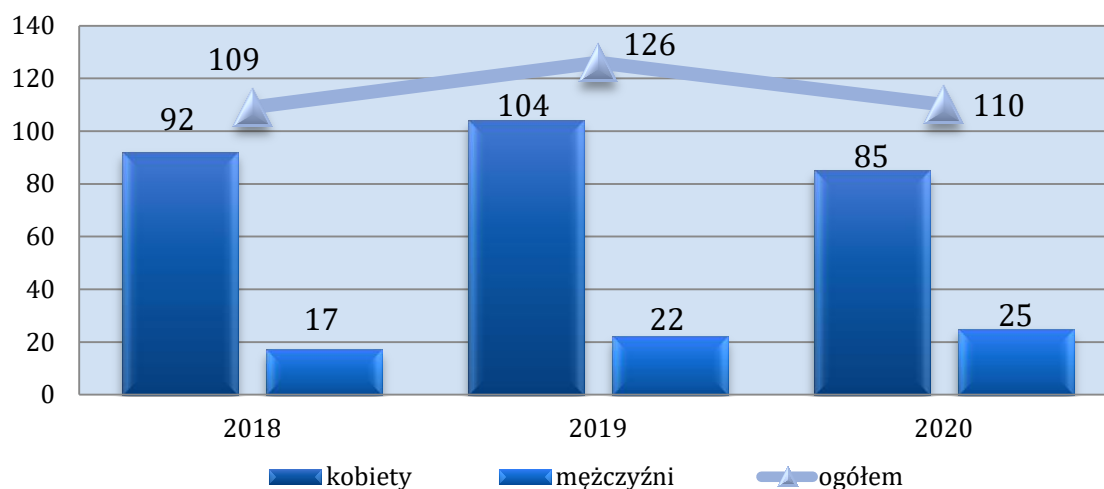
Tabela 36. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w gminie Dukla na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba kobiet	519	521	511
liczba mężczyzn	202	210	211
ogółem	721	731	722
udział w populacji Gminy	4,9	5,0	5,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła w 2020 roku 110. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety – 85 osób, natomiast liczba mężczyzn wyniosła 25. W stosunku do 2018 roku dostrzec można nieznaczne wahania w zakresie liczby korzystających z pomocy społecznej mieszkańców Gminy będących w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 72. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020

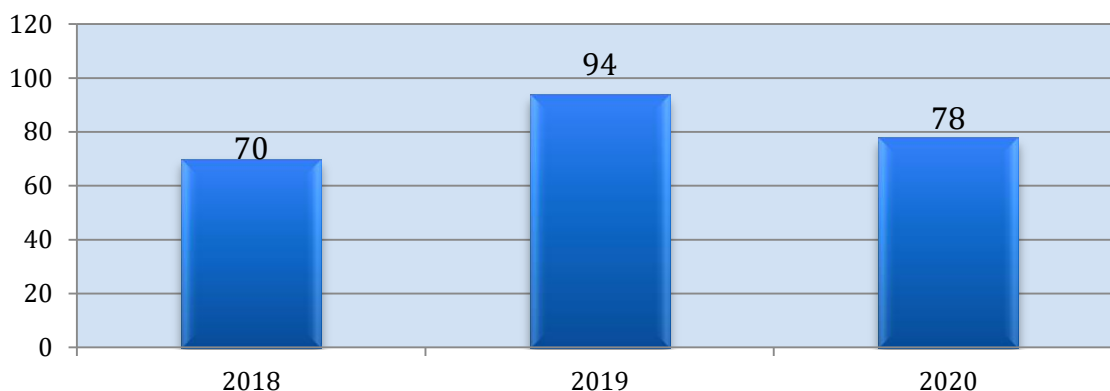

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dukli realizuje usługi opiekuńcze dla osób, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione lub pomoc świadczona przez rodzinę jest niewystarczająca. W 2020 roku z tego rodzaju usług skorzystało 78 osób. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób korzystających ze wsparcia w tym zakresie kształtowała się na zróżnicowanym poziomie – w 2020 roku w stosunku do 2018 roku wzrosła o 11%, z kolei w porównaniu do roku poprzedniego spadła o 17%.

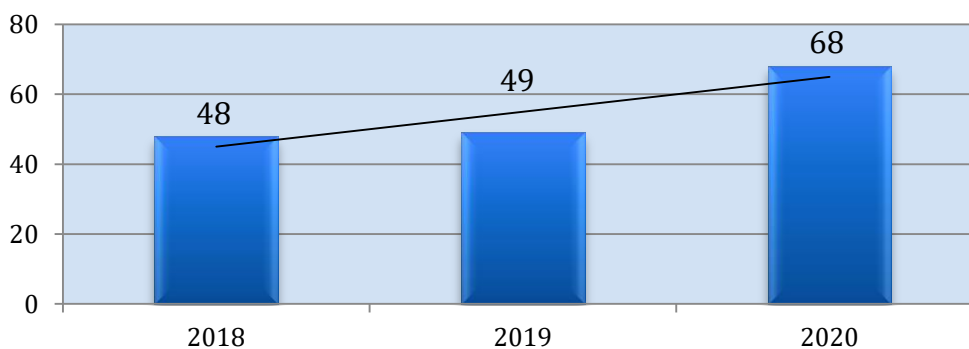
Wykres 73. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoba, która ukończyła 75 rok życia, jest uprawniona do dodatku pielęgnacyjnego bez potrzeby weryfikowania jej stanu zdrowia w drodze badania lekarza orzecznika ZUS, jak ma to miejsce wobec pozostałej grupy uprawnionych. W 2020 roku z zasiłku pielęgnacyjnego skorzystało 68 osób po 75 roku życia, zamieszkujące gminę Dukla. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważalny jest wzrost w tym zakresie, co ma związek ze zjawiskiem starzejącego się społeczeństwa na terenie Gminy, jak i całego kraju.

Wykres 74. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Liczbę osób, którym opłacono pobyt w domach pomocy społecznej oraz przeznaczone na to środki prezentuje poniższa tabela. Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do

DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W latach 2018-2020 liczba mieszkańców Gminy, za których pobyt w DPS poniosła odpłatność Gmina, sukcesywnie wzrastała. W 2018 było to 15 osób, w 2019 roku – 16 osób, z kolei w 2020 roku – 18. Przeznaczana na ten cel kwota świadczeń ulegała na przestrzeni ostatnich lat niewielkim wahaniom.

Wykres 75. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie	2018	2019	2020
liczba osób	15	16	18
kwota świadczeń (zł)	388 009,00	449 066,00	436 019,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia i aktywizacji najstarszych mieszkańców gminy Dukla jest działający od 2016 roku **Dukielski Uniwersytet Trzeciego Wieku**, funkcjonujący w formie stowarzyszenia, we współpracy z Ośrodkiem Kultury w Dukli. Głównym jego celem jest upowszechnianie inicjatywy edukacyjnej wśród osób w wieku 50+ oraz ich aktywizacji w sferze intelektualnej, psychicznej, społecznej i fizycznej. Oferta DUTW obejmuje m.in. organizowanie rajdów turystycznych oraz krajoznawczo-historycznych, różnego rodzaju warsztatów, zajęć plastycznych, tanecznych, sportowych, wykładów tematycznych oraz umożliwienie uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, takich jak koncerty w filharmonii czy spektakle teatralne. Obecnie członkami Uniwersytetu jest około 50 seniorów z terenu gminy Dukla.

Na terenie gminy Dukla funkcjonuje również **Gminny Klub Seniora**, na podstawie projektu „Gminny Klub Seniora w Dukli II” w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Głównym celem projektu jest „zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych w zakresie przeciwdziałania osamotnieniu i marginalizacji potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu seniorów”. W projekcie mogą uczestniczyć osoby w wieku powyżej 60 roku życia, zamieszkujące gminę Dukla, których stan zdrowia oraz towarzyszące temu niepełnosprawności wymagają opieki lub wsparcia w czynnościach życia codziennego. W 2020 roku w projekcie wzięło udział 40 osób, w tym 4 mężczyzn oraz 36 kobiet. W ramach Klubu prowadzone są zajęcia wspomagające sprawność fizyczną i ruchową seniorów, poprzez ćwiczenia ogólnorozwojowe, oddechowe, rozciągające

i relaksacyjne, spacer i wycieczki piesze czy zajęcia kulinarne. Seniorom oferowane jest również wsparcie psychologa.

Wysoki odsetek osób starszych w całym kraju, który z roku na rok wzrasta, a także trwająca pandemia stanowią wyzwanie dla polityki społecznej oraz opieki zdrowotnej. Poza samym zagrożeniem związanym z ryzykiem zachorowania i dotkliwym przechodzeniem choroby, istotnym problemem w czasie pandemii jest utrudniony dostęp do leczenia chorób przewlekłych. Ryzykiem jest również nasilenie się innych chorób czy schorzeń związanych z ograniczeniem aktywności ruchowej, jak i społecznej. Na podstawie badań przeprowadzonych w 2020 roku przez Krajowy Instytut Gospodarki Senioralnej na próbie 1 118 osób w wieku senioralnym wynika, że 1/3 ankietowanych przerwała dotychczasowe leczenie, większość badanych odczuła problemy z dostępem do opieki medycznej podczas pandemii, blisko połowa respondentów czuje się samotna podczas trwania pandemii i brakuje im spotkań z innymi ludźmi, a ponad połowa odczuwa potrzebę dostępu do lekarza specjalisty.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Wnioski z badania ankietowego w zakresie problemów i potrzeb osób starszych w gminie Dukla, przedstawione zostały w tabeli poniżej. Dotyczą one poziomu dostosowania oferty pomocy do potrzeb osób starszych oraz przedstawiają opinię dorosłych mieszkańców na temat najczęstszych problemów dotyczących te osoby na terenie Gminy.

Tabela 37. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców w gminie Dukla w 2021 roku dotyczące seniorów

Obszar tematyczny	Wnioski
Potrzeby osób starszych	– Zdaniem ponad połowy badanych, do najważniejszych potrzeb seniorów z terenu gminy Dukla należą usługi opiekuńczo-pielęgniarskie (60%). Na dalszym miejscu pojawiło się wykonywanie ciężkich prac domowych oraz doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (po 46%).
Oferta pomocy	– Co trzeci badany mieszkaniec stwierdził, że oferta pomocy osobom starszym w Gminie jest raczej wystarczająca, z kolei 21% twierdzi, że jest raczej niewystarczająca. Co piąty respondent miał trudność w odpowiedzi na to pytanie, co może wynikać z braku wiedzy w tym zakresie.

Źródło: Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród mieszkańców gminy Dukla

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz diagnozy przeprowadzonej na terenie Gminy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych,
- utrzymujący się, stosunkowo wysoki poziom liczby osób w wieku poprodukcyjnym, korzystających z pomocy społecznej,
- stałe zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze,
- wzrost liczby osób po 75 roku życia, korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego,
- wzrost liczby osób kierowanych przez Gminę do DPS,
- brak mieszkań chronionych dla osób starszych na terenie Gminy,
- ograniczona oferta pomocowa skierowana do seniorów, zdaniem części mieszkańców.

7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej znajduje się bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad

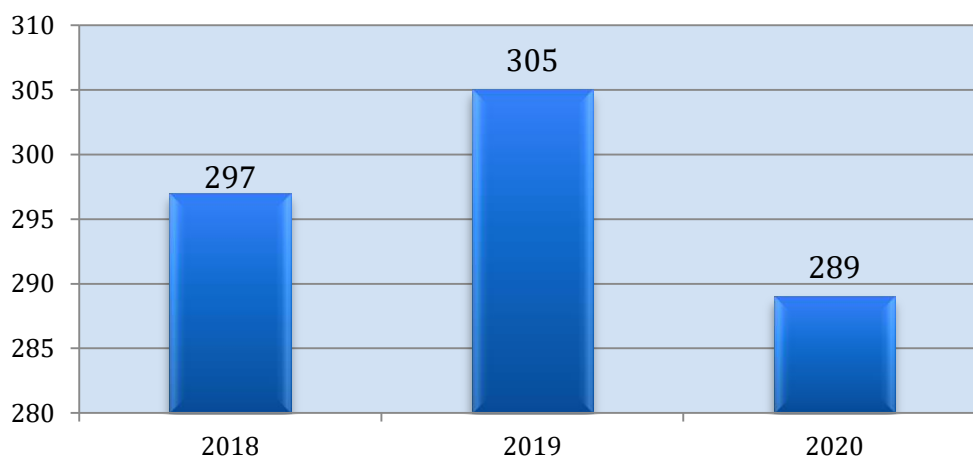

funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Bezrobocie w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

W 2020 roku liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 289, co oznacza, że w stosunku do 2018 roku liczba ta spadła o 3%, a w porównaniu do roku poprzedniego o 5%.

Wykres 76. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020

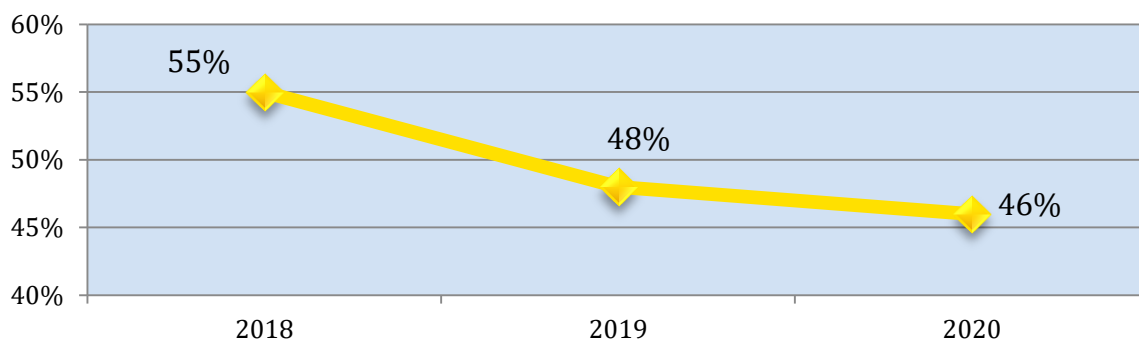

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Dostrzegalna jest pozytywna tendencja jeśli chodzi o zmianę wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W porównaniu do lat poprzednich obserwowany jest jego spadek – z 55% w 2018 roku do 46% w 2020 roku, chociaż pomimo tego nadal kształtuje się on na wysokim poziomie.

Wykres 77. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Krośnie zarejestrowanych było 4,6% mieszkańców gminy Dukła, przy czym udział kobiet był większy od udziału mężczyzn o 1,2 pp. Na przestrzeni ostatnich trzech lat dostrzec można wzrost w tym zakresie. Udział bezrobotnych mieszkańców Gminy w stosunku do 2018 roku zwiększył się o 0,5 pp. W całym powiecie krośnieńskim osoby bezrobotne stanowiły w 2020 roku 3,6% wszystkich mieszkańców, a więc sytuacja w Gminie była pod tym względem mniej korzystna. Nagły wzrost udziału osób bezrobotnych w 2020 roku może być wynikiem kryzysu na rynku pracy, spowodowanym trwającą pandemią COVID-19.

Tabela 38. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Dukła zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 (w procentach), w porównaniu do powiatu krośnieńskiego

wyszczególnienie	2018	2019	2020
mężczyźni	3,6	2,7	4,0
kobiety	4,7	4,1	5,2
ogółem gmina	4,1	3,3	4,6
ogółem powiat	3,2	2,7	3,6

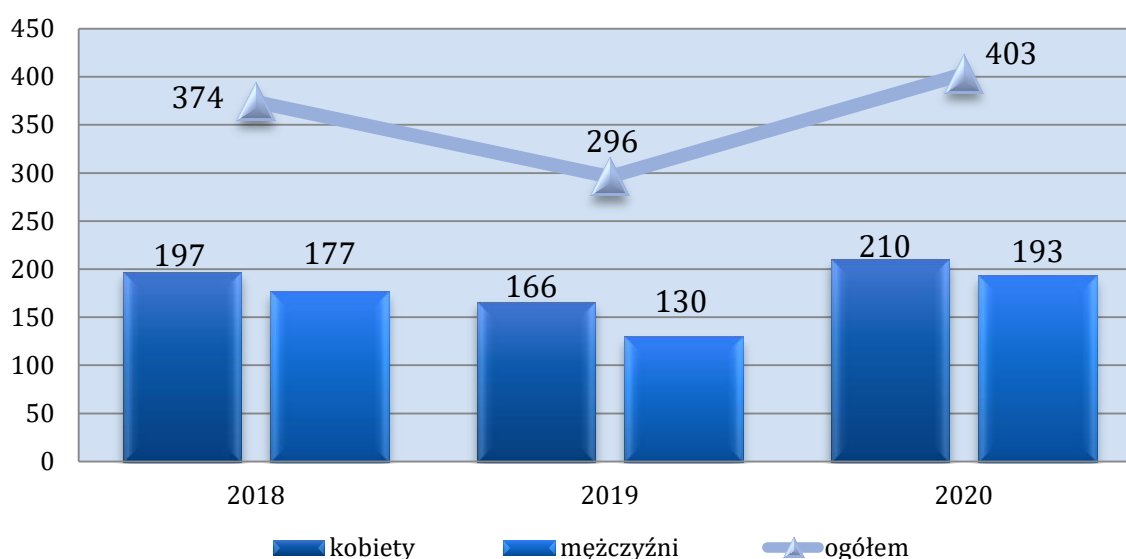
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Na koniec 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Krośnie zarejestrowanych było łącznie 403 mieszkańców gminy Dukła. Oznacza to wzrost w stosunku do roku poprzedniego o 36%, a w porównaniu do roku 2018 o 8%. Pod względem płci widoczna jest nieznaczna dysproporcja – pozostających bez pracy kobiet było w 2020 roku niewiele więcej niż mężczyzn (liczba kobiet – 210, liczba mężczyzn – 193). Wzrost liczby osób pozostających bez zatrudnienia w 2020 roku może mieć związek z pandemią koronawirusa, która wpłynęła znacząco na rynek pracy.

Wykres 78. Mieszkańcy gminy Dukła zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018–2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową można zauważyć, że w stosunku do 2018 roku nastąpił spadek udziału osób mających mniej niż 30 lat oraz powyżej 50 lat w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Różnica pomiędzy rokiem 2020, a 2018 dla tych grupy kształtuje się kolejno na poziomie 3 pp. i 4 pp. W przypadku udziału osób poniżej 25 roku, wartość ta utrzymywała się stałym poziomie na przestrzeni lat 2018-2020. W całej Polsce udział bezrobotnych mieszkańców poniżej 25 roku życia wyniósł w 2020 roku 13%, a więc tyle samo co w gminie Dukła, udział osób do 30 roku życia i powyżej 50 roku życia kształtował się na poziomie 26%, co daje wartości wyższe niż w Gminie.

Tabela 39. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Dukła w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020

kategoria wiekowa	31 grudnia 2018		31 grudnia 2019		31 grudnia 2020	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
do 25 roku życia	49	13	37	13	53	13
do 30 roku życia	104	28	78	26	101	25
powyżej 50 roku życia	102	27	86	29	91	23

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ze zjawiskiem długotrwałego bezrobocia mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwanie bezrobotnych mieszkańców gminy Dukła oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy, w porównaniu do danych z powiatu krośnieńskiego. Dynamika zmian w omawianych latach w Gminie prezentuje się następująco: w 2019 roku nastąpił wzrost udziału osób długotrwanie bezrobotnych z 46% w 2018 roku do 47%, z kolei w 2020 roku zauważalny jest spadek w stosunku do roku poprzedniego o 4 pp. Taka sama tendencja wystąpiła w przypadku powiatu krośnieńskiego. Pomimo wahań w tym zakresie warto zwrócić uwagę na fakt, że wartość ta utrzymuje się mimo wszystko na wysokim poziomie. W całej Polsce udział osób długotrwanie bezrobotnych wyniósł w 2020 roku 49%, natomiast w powiecie krośnieńskim kształtował się na poziomie 43%, a więc sytuacja w gminie Dukła jest korzystniejsza w stosunku do sytuacji w kraju oraz taka sama jak w przypadku powiatu.

Tabela 40. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Dukła oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego na przestrzeni lat 2018-2020

wyszczególnienie		2018	2019	2020
Gmina	liczba osób	173	140	173
	udział (%)	46	47	43
Powiat	liczba osób	945	757	938
	udział (%)	43	41	43

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

W zakresie aktywizacji osób pozostających bez pracy, Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie podejmuje stałe, kompleksowe działania na rzecz aktywizacji osób pozostających bez pracy w powiecie. Osoby bezrobotne mają możliwość skorzystania z szeregu instrumentów aktywizacji zawodowej oferowanych przez Urząd, wśród których znajduje się m.in. podjęcie zatrudnienia przy pracach interwencyjnych i robotach publicznych, odbycie szkolenia, stażu lub prac społecznie użytecznych. W 2020 prowadzono działania wspierające aktywność i przedsiębiorczość osób pozostających bez pracy:

- » podpisanie umowy z PUP w Krośnie w ramach robót publicznych na stanowisko pracownik gospodarczy dla 1 osoby,
- » zatrudnienie 1 osoby w Szkole Podstawowej w Wietrznie, w ramach robót publicznych na stanowisko pomoc nauczyciela,
- » realizowanie stażu w Szkole Podstawowej w Tylawie przez osobę bezrobotną, w ramach projektu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim”,
- » kontynuowanie zatrudnienia osoby bezrobotnej w Szkole Podstawowej w Głojscach na stanowisku sprzątaczkę osoby bezrobotnej, zarejestrowanej w Powiatowym Urzędzie Pracy w Krośnie,
- » realizowanie w ramach projektu „Aktywizacja osób młodych pozostających bez pracy w powiecie krośnieńskim (IV)” w okresie styczeń-czerwiec 2020 roku stażu dla 1 osoby na stanowisku pomoc nauczyciela w Szkole Podstawowej w Jasionce.

W związku z pandemią COVID-19 oraz związanymi z nią obostrzeniami, pogorszeniu uległa sytuacja na rynku pracy. W czasie pandemii pracę straciło wiele osób, przede wszystkim pracujących w branżach szczególnie dotkniętych wprowadzanymi obostrzeniami oraz mających umowy cywilno-prawne. Skutki pandemii na rynku pracy mogą być jednak odroczone w czasie i dostrzegalne w dłuższej perspektywie czasowej, jak między innymi kryzys występujący w wielu branżach. Radzenie sobie z epidemią, a w jej następstwie z kryzysem gospodarczym i pogorszeniem sytuacji na rynku pracy, będzie wymagało w perspektywie najbliższych lat, zwrócenia szczególnej uwagi na podejmowanie działań wspierających mieszkańców w tym zakresie.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukla, dotyczące promocji zatrudnienia i problemu bezrobocia.

Tabela 41. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukla dotyczące problemu bezrobocia

Obszar tematyczny	Wnioski
Rynek pracy	<ul style="list-style-type: none"> – Zdecydowana większość badanych zauważa problem znalezienia zatrudnienia na terenie Gminy – 36% uważa, że jest to bardzo trudne, 40% twierdzi, że trudne, a tylko 10% respondentów jest przeciwnego zdania. – Co trzeci badany uważa, że będzie miał trudności ze znalezieniem pracy w Gminie, z kolei co drugi miał trudności w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie.
Działania na rzecz przeciwdziałaniu bezrobociu	<ul style="list-style-type: none"> – Połowa ankietowanych mieszkańców nie ma wiedzy na temat działań prowadzonych przez Gminę na rzecz wsparcia osób bezrobotnych, z kolei co trzeci uważa, że tego rodzaju działania nie są podejmowane. – Powyższy wniosek pokrywa się z odsetkiem osób, które nigdy nie korzystały z form aktywizacji zawodowej proponowanych przez PUP – 59% badanych. – Najbardziej popularną formą wśród osób korzystających ze wsparcia PUP były staże/praktyki, w których brało udział 18% ankietowanych oraz szkolenia, z których korzystało 17% osób.

Źródło: Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród mieszkańców gminy Dukla

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz badania ankietowego, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- » wzrost liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych oraz udziału osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców,
- » znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców,
- » wysoki wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej,
- » bezrobocie jako jeden z głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w Gminie,
- » ryzyko wykluczenia osób bezrobotnych, a także pojawienia się niekorzystnych następstw, spowodowanych długotrwałym pozostawaniem bez zatrudnienia (uzależnienia, zaburzenia psychiczne, ubóstwo),
- » ryzyko pogorszenia się sytuacji na rynku pracy spowodowane pandemią COVID-19,
- » trudności w znalezieniu pracy na terenie Gminy, deklarowane przez mieszkańców.

8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

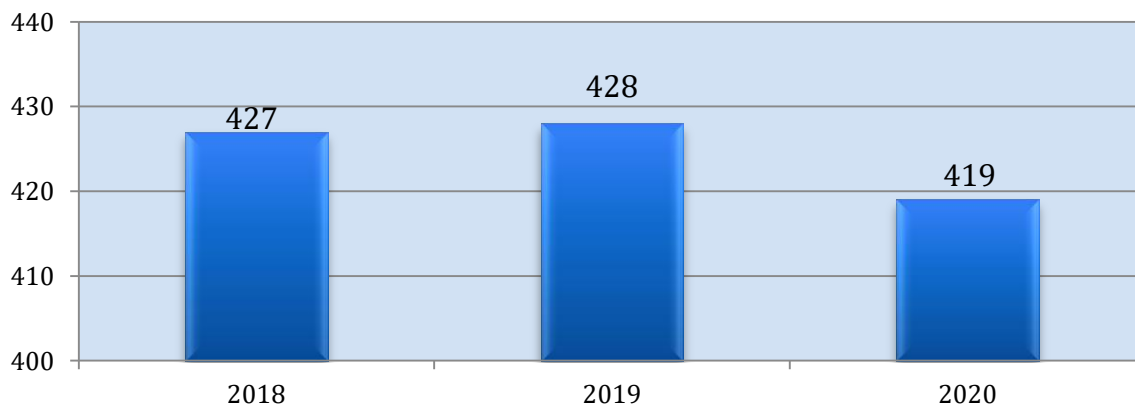
Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawnione były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

Ubóstwo w 2020 roku jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdowało się na pierwszym miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020 ulegała systematycznemu spadkowi. W 2018 roku z tego powodu z pomocy skorzystało 427 rodzin, w 2019 roku – 428, natomiast w 2020 roku – 419. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 2%, jednakże ubóstwo nadal pozostaje głównym powodem korzystania z pomocy społecznej w gminie Dukla.

Wykres 79. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

W 2020 roku zasiłki stałe pobierało 101 osób, natomiast zasiłek okresowy – 335 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba świadczeniobiorców zasiłku stałego była stała, natomiast zasiłku okresowego systematycznie malała. Zasiłek celowy z kolei, został przyznany w 2020 roku 321 osobom, co oznacza wzrost liczby beneficjentów pobierających go w 2019 roku i następnie spadek w 2020 roku.

Tabela 42. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020

rodzaj zasiłku	2018		2019		2020	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	101	537 413	104	592 752	101	594 002
zasiłek okresowy	382	1 117 157	374	1 170 465	335	1 138 620
zasiłek celowy	302	333 280	327	383 768	321	416 239

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dukli od stycznia 2019 roku realizuje program „Posiłek w szkole i w domu”, który zastąpił przeprowadzany w latach poprzednich program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Celem Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, osób samotnych, w podeszłym wieku i osób z niepełnosprawnością. W 2020 roku świadczenie pieniężne w ramach tego Programu przyznane zostało 279 osobom, natomiast niepieniężne w formie posiłku – 329 osobom. W ciągu ostatnich trzech lat liczba osób otrzymujących świadczenie pieniężne uległa wzrostowi, z kolei świadczenia niepieniężnego – spadkowi.

Tabela 43. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznanego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020

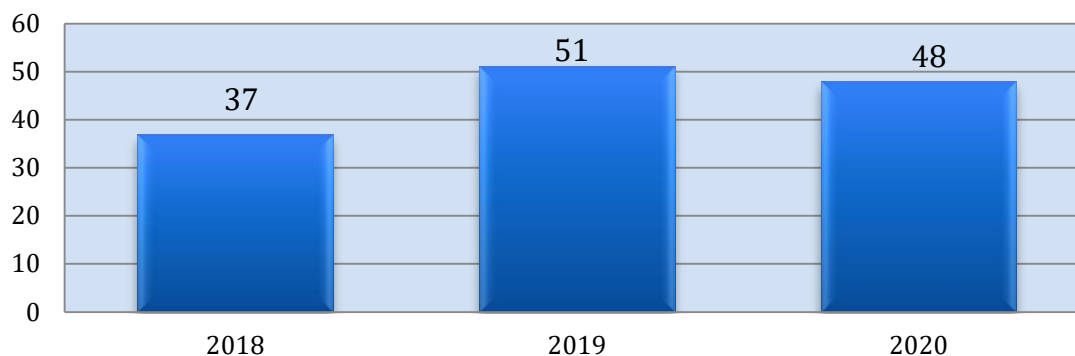
wyszczególnienie	2018	2019	2020
świadczenie pieniężne	235	253	279
świadczenie niepieniężne	348	328	329

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Osoby uzyskujące niskie dochody lub pozbawione dochodów mają możliwość ubiegania się o dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego. W 2020 roku świadczenie pieniężne w formie dodatków mieszkaniowych otrzymało 48 gospodarstw domowych. Od roku 2018 obserwuje się wahania w zakresie liczby gospodarstw domowych objętych tą formą pomocy – w stosunku do 2018 roku nastąpił wzrost o 30%, z kolei w porównaniu do roku poprzedniego spadek o 6%.

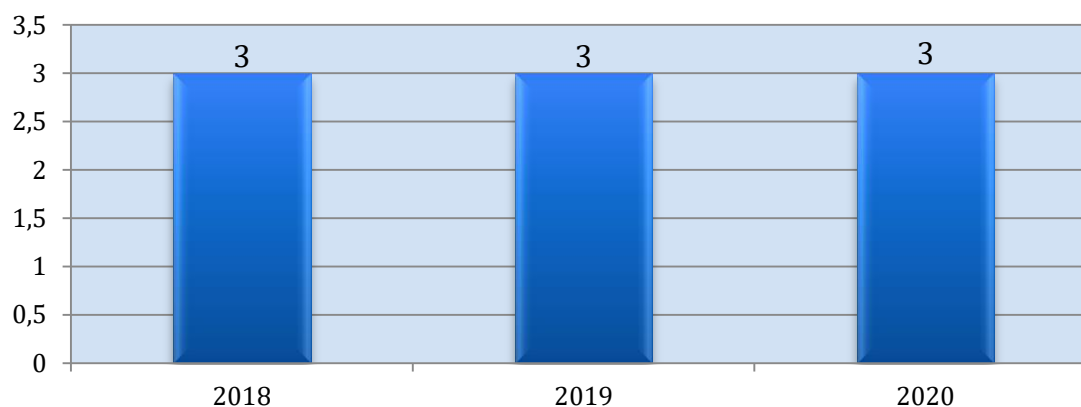
Wykres 80. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności – jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. W 2020 roku z pomocy i wsparcia MOPS z powodu bezdomności skorzystały 3 osoby. Na przestrzeni lat 2018-2020 liczba osób utrzymywała się na stałym, niskim poziomie.

Wykres 81. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok

Zadanie własne gminy w zakresie udzielania schronienia osobom tego pozbawionym jest na terenie gminy Dukła realizowane na podstawie stosownych porozumień i umów zawartych z Towarzystwem Pomocy im. Św. Brata Alberta – Koło Dębica oraz Fundacją Pomocy Młodzieży im. św. Jana Pawła II – Wzrastanie, Oddział w Jarosławiu. W placówkach tych udzielanie jest wsparcie w postaci zapewnienia miejsca noclegowego, możliwości umycia się oraz zjedzenia ciepłego posiłku. W 2020 roku z tego rodzaju pomocy skorzystało 2 mieszkańców gminy Dukła.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukla, dotyczące problemu ubóstwa i kwestii wykluczenia społecznego.

Tabela 44. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukla dotyczące ubóstwa i wykluczenia społecznego

Obszar tematyczny	Wnioski
Skala ubóstwa	<ul style="list-style-type: none"> – Odpowiedzi ankietowanych pokazują, że na terenie Gminy obecny jest problem ubóstwa. Zdaniem blisko co drugiego badanego występuje ono w niedużej skali (45%), z kolei 17% przyznało, że problem ten jest widoczny w dużej skali. – Niemal połowa respondentów przyznała, że doświadczyła ubóstwa kiedykolwiek w życiu.
Wykluczenie społeczne	<ul style="list-style-type: none"> – Zdecydowana większość badanych nigdy nie doznała odrzucenia społecznego, jednakże najwięcej z osób, które doświadczyły kiedykolwiek wykluczenia przyznało, że powodem tego było przede wszystkim ubóstwo i bezrobocie. – Co trzeci badany był świadkiem sytuacji odrzucenia kogoś z jego otoczenia (34%), a co czwarty miał trudności z jednoznaczną odpowiedzią na to pytanie (25%). – Zdaniem co piątego ankietowanego mieszkańca Gminy (22%), w ich środowisku osoby uzależnione doświadczyły wykluczenia społecznego. Na dalszym miejscu znajdowały się osoby z niepełnosprawnością, osoby starsze i uzyskujące niskie dochody.

Źródło: Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród mieszkańców gminy Dukla

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy przeprowadzonej na terenie Gminy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- » ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,

- » ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności,
- » ubóstwo jako główny powód korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy,
- » wzrost liczby osób korzystających ze świadczenia pieniężnego w zakresie dożywiania,
- » stosunkowo wysoki poziom natężenia zjawiska ubóstwa w Gminie, wynikający z przeprowadzonych na jej terenie badań,
- » marginalizowanie w społeczności lokalnej osób uzależnionych, osób z niepełnosprawnością, starszych oraz uzyskujących niskie dochody.

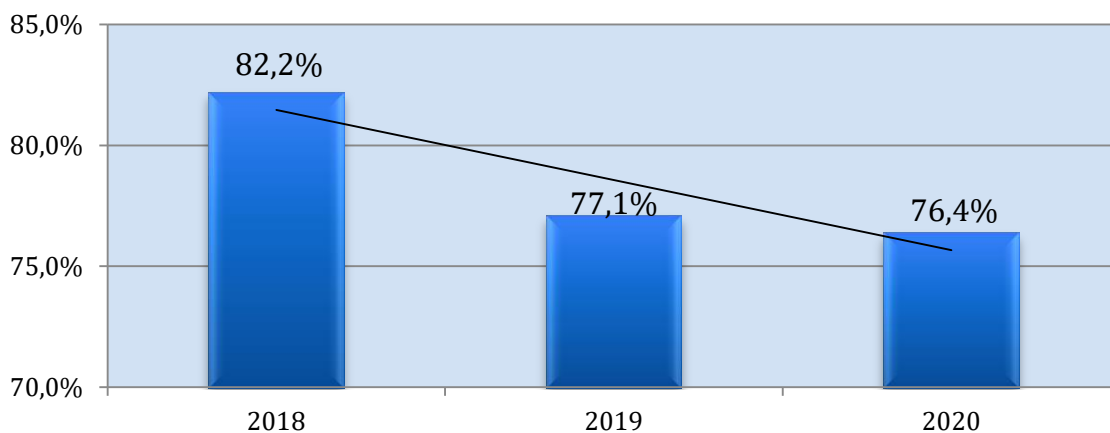
9. Problem przestępczości

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Według danych przekazanych przez Komisariat Policji w Dukli, na przestrzeni lat 2017-2020 na terenie Gminy przeprowadzono łącznie 932 postępowania przygotowawcze, gdzie w 729 przypadkach stwierdzono przestępstwa różnego rodzaju. Odnotowane przestępstwa dotyczyły przede wszystkim kodeksu karnego, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawy o ochronie zwierząt, ustawy prawo łowieckie, ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków oraz ustawy prawo budowlane.

Szacowany w oparciu o dane powiatowe wskaźnik wykrywalności przestępstw w 2020 roku na terenie gminy Dukla kształtował się na przeciętnym poziomie – 76,4%. Na przestrzeni lat 2018-2020 zauważalny jest systematyczny spadek tego wskaźnika – w porównaniu do 2018 roku wartość ta spadła w 2020 roku o 5,8 pp.

Wykres 82. Szacunkowy wskaźnik wykrywalności przestępstw kryminalnych na terenie gminy Dukła w latach 2018-2020

Źródło: <https://www.polskawliczbach.pl/>

Funkcjonariusze KP w Dukli prowadzą działania profilaktyczne na obszarze Gminy, skierowane do różnych grup docelowych. Poza dziećmi przedszkolnymi, dziećmi ze szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych, adresatami działań są również seniorzy, rodzice oraz cała społeczność lokalna. Do regularnie przeprowadzanych działań profilaktycznych, zaliczyć można:

- » Bezpieczne Ferie,
- » Bezpieczne Wakacje,
- » Bezpieczna droga do szkoły,
- » Bezpieczne Świąta,
- » Ograniczyć Wandalizm,
- » Bezpieczny Ogród,
- » Terroryzm,
- » Bezpieczny Senior,
- » Cyberbezpieczni,
- » Kręci mnie bezpieczeństwo,
- » Stop Patologiom – Razem Bezpieczniej,
- » Ostrożnie – Pies,
- » Akcja Zima,
- » Pseudokibic.

Diagnoza problemów społecznych (badania społeczne)

Poniższa tabela przedstawia najważniejsze wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukła, dotyczące bezpieczeństwa publicznego.

Tabela 45. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukła dotyczące bezpieczeństwa publicznego

Obszar tematyczny	Wnioski
Poziom bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> – Badani mieszkańcy Gminy w większości oceniają swoją okolicę jako bezpieczną – 80%, z kolei co dziesiąty ankietowany nie ma w tym zakresie wiedzy. – Potwierdzając powyższą opinię badanych, 64% z nich stwierdziło, że spacerując po swojej okolicy po zmroku czuje się raczej bezpiecznie, z kolei 21% bardzo bezpiecznie. Tylko 8% respondentów przyznało, że czuje się niebezpiecznie bądź raczej niebezpiecznie.

Źródło: Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród mieszkańców gminy Dukła

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz przeprowadzonej diagnozy, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- » ograniczenie liczby prowadzonych działań profilaktycznych przez funkcjonariuszy Policji, spowodowane trwającą pandemią koronawirusa,
- » spadek wartości wskaźnika wykrywalności przestępstw na przestrzeni ostatnich lat.

10. Analiza SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

(wewnętrzne czynniki pozytywne) to przede wszystkim to, co wyróżnia się na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.

SŁABE STRONY

(wewnętrzne czynniki negatywne) to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

SZANSE

(zewnątrzne czynniki pozytywne) to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społecznie efekty.

ZAGROŻENIA

(zewnątrzne czynniki negatywne) to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

1. Atrakcyjne położenie Gminy pod względem turystyczno-rekreacyjnym.
2. Wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych działających na terenie Gminy.
3. Stosunkowo dobrze rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna.
4. Funkcjonowanie małych oraz średnich przedsiębiorstw na terenie Gminy.
5. Dostępność do szkół podstawowych, przedszkoli oraz placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3.
6. Baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców, m.in. MOPS, ŚDS.
7. Dostępność do oferty kulturalnej za sprawą działania OK oraz BP.
8. Stosunkowo dobrze rozwinięta oferta sportowo-rekreacyjna, za sprawą działalności MOSiR.
9. Funkcjonowanie na terenie Gminy organizacji pozarządowych, również o profilu działalności skierowanym na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
10. Spadek liczby osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej.
11. Spadek wartości wskaźnika deprivacji lokalnej.
12. Dostęp do placówek podstawowej opieki zdrowotnej.
13. Funkcjonowanie rodzin zastępczych w Gminie.
14. Dostępność do placówki zapewniającej pomoc i wsparcie osobom z zaburzeniami psychicznymi.
15. Dostępność do infrastruktury pomocowej w zakresie uzależnień i przemocy, szczególnie za sprawą działalności Punktu Konsultacyjnego.
16. Prowadzenie warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.
17. Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
18. Funkcjonowanie placówek wspierających aktywność i integrację najstarszych mieszkańców Gminy (DUTW, Gminny Klub Seniora).
19. Prowadzenie działań aktywizujących osoby bezrobotne z terenu Gminy oraz stosunkowo duże zainteresowanie formami przeciwdziałania bezrobociu.

1. Spadek liczby mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat.
2. Ujemny przyrost naturalny oraz spadek jego wartości na przestrzeni ostatnich lat.
3. Brak funkcjonującego dużego przedsiębiorstwa, stwarzającego wysokie szanse zatrudnienia.
4. Starzejące się społeczeństwo.
5. Wzrost stopy bezrobocia rejestrowanego na przestrzeni ostatnich lat.
6. Ubóstwo, długotrwała i ciężka choroba oraz bezrobocie jako najczęstsze powody korzystania z pomocy społecznej.
7. Wzrost w zakresie liczby osób korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu oraz spożywających alkohol w sposób ryzykowny.
8. Brak placówki realizującej rehabilitację społeczną i zawodową osób z niepełnosprawnością.
9. Brak placówki wsparcia dziennego (np. świetlicy środowiskowej) dla dzieci i młodzieży.
10. Brak funkcjonowania rodzin wspierających.
11. Wzrost liczby mieszkańców Gminy przebywających w DPS.
12. Występowanie problemu prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości na terenie Gminy oraz spożywania alkoholu przez kobiety ciężarne.
13. Występowanie problemu przemocy domowej na terenie Gminy (liczba podjętych procedur „Niebieskie Karty”, interwencje Policji w przypadkach związanych z przemocą domową, liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy).
14. Niska świadomość mieszkańców Gminy na temat negatywnych skutków stosowania kar fizycznych wobec dzieci.
15. Ograniczona infrastruktura pomocowa skierowana do seniorów, zdaniem części mieszkańców.
16. Wzrost w zakresie liczby osób zarejestrowanych w PUP.
17. Wysoki poziom wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
18. Wzrost udziału bezrobotnych mieszkańców gminy Dukła zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym.
19. Trudności ze znalezieniem zatrudnienia na terenie Gminy, zdaniem jego mieszkańców.
20. Problem ubóstwa i wykluczenia społecznego wśród części mieszkańców.
21. Niski poziom dostosowania infrastruktury gminnej do osób z niepełnosprawnością.

SZANSE

1. Rozwój gospodarczy i turystyczny Gminy.
2. Utworzenie nowych miejsc pracy.
3. Zwiększona aktywność zawodowa wśród grup najbardziej dotkniętych bezrobociem.
4. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
5. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
6. Pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, między innymi z Unii Europejskiej.
7. Zintensyfikowana polityka prorodzinna.
8. Rozwój usług społecznych na rzecz osób z niepełnosprawnością i seniorów.
9. Szkolenia podnoszące kompetencje kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
10. Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy.
11. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałanie im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.
12. Rozwój infrastruktury pomocowej, dostępnej na terenie Gminy.
13. Rozwój sfery pozarządowej w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
14. Podniesienie stopy życiowej mieszkańców.
15. Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna, podejmująca inicjatywy na rzecz rozwoju Gminy.
16. Wzrost świadomości dzieci i młodzieży, rodziców oraz wychowawców w zakresie zagrożeń związanych z podejmowaniem zachowań ryzykownych.
17. Rozwój kapitału społecznego i przedsiębiorczości wśród mieszkańców, w tym rozwój podmiotów ekonomii społecznej.

ZAGROŻENIA

1. Starzejące się społeczeństwo.
2. Przepisy prawne utrudniające wprowadzanie nowych rozwiązań.
3. Wzmożony odpływ ludzi młodych z terenu Gminy, głównie w celach zarobkowych.
4. Niedostosowanie oferty kształcenia do zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy.
5. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością.
6. Pojawienie się negatywnych konsekwencji długotrwałego korzystania z pomocy społecznej.
7. Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
8. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
9. Zwiększenie skali problemu przemocy w rodzinie.
10. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
11. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
12. Ryzyko wzrostu zaburzeń zdrowia psychicznego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz dzieci i młodzieży.
13. Wzrost liczby popełnianych przestępstw, przede wszystkim wypadków komunikacyjnych wynikających z prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości.
14. Wzrost liczby osób spożywających alkohol w sposób problemowy.
15. Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
16. Rozwój problemów uzależnień behawioralnych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.
17. Wzrost liczby dzieci przebywających w pieczy zastępczej.
18. Spadek aktywności zawodowej kobiet po urodzeniu dziecka.

V. Część programowa

Część programowa Strategii składa się z następujących elementów: misji i wizji rozwiązywania problemów społecznych, celów strategicznych i operacyjnych, zaplanowanych do realizacji działań, zakładanych rezultatów Strategii, sposobów aktualizacji, monitorowania i ewaluacji, ram finansowych oraz przepisów dotyczących wdrażania. Punktem wyjściowym dla przedstawionych w tej części prognoz, jest diagnoza sytuacji społecznej oraz analiza SWOT, będąca skutecznym narzędziem oceny uwarunkowań strategicznych. Przeprowadzona analiza przyniosła informacje niezbędne do podjęcia decyzji planistycznych i sformułowania kierunków rozwiązywania problemów społecznych.

Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych

Wizja Strategii służy do opisu obrazu Gminy w relatywnie odległej przyszłości. Przedstawia stan, który chcemy uzyskać w najbardziej korzystnych warunkach rozwoju. Wyznacza ona określony punkt orientacyjny. **Wizja** rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Dukla została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej. Sformułowanie wizji pozwala na zdefiniowanie **misji**, czyli ogólnego celu, który pokazuje kierunek, w którym Gmina zmierza.

WIZJA

Dukla gminą stawiającą za priorytet dążenie do bezkonfliktowego rozwiązywania problemów społecznych, poprzez podejmowanie właściwych działań we współpracy administracji samorządowej, organizacji pozarządowych oraz społeczności lokalnej.

MISJA

Prowadzenie sprawnej i integrującej polityki społecznej, mającej na celu zaspokajanie potrzeb oraz zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin, osób bezrobotnych, osób z niepełnosprawnością, seniorów oraz grup zagrożonych marginalizacją.

2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

W oparciu o wnioski wynikające z analizy danych dotyczących poszczególnych dziedzin sformułowano cele strategiczne, których realizacja da możliwość zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych. Dla każdego z celów strategicznych, wyznaczono cele operacyjne, przy których zaprezentowane zostały planowane zadania (kierunki działań). Przyczynią się one do realizacji celów strategicznych. Określone zostały także podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, wskaźniki realizacji zadań, termin realizacji poszczególnych zadań, zakładane rezultaty oraz źródła finansowania.

- 1 • Wzmocnienie systemu kompleksowego wsparcia rodzin, szczególnie tych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
- 2 • Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług społecznych seniorom oraz osobom z niepełnosprawnością.
- 3 • Zwiększenie skuteczności i dostępności poradnictwa i leczenia osobom uzależnionym i współuzależnionym.
- 4 • Udzielanie interdyscyplinarnej pomocy rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej.
- 5 • Zmniejszenie skali bezrobocia, poprzez zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania zjawisku bezrobocia i aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych.
- 6 • Rozwój działań na rzecz ograniczenia ubóstwa i poprawy warunków życia osób i rodzin żyjących w niewystarczających warunkach materialnych, zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz tworzenie środowiska do wychodzenia z bezdomności.
- 7 • Poprawa dostępu do opieki psychologicznej i psychiatrycznej, usług terapeutycznych oraz szeroko rozumiana promocja zdrowia psychicznego.

CEL STRATEGICZNY NR 1

Wzmocnienie systemu kompleksowego wsparcia rodzin, szczególnie tych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Cel operacyjny nr 1

Tworzenie i rozwój zintegrowanych form wsparcia na rzecz umacniania instytucji rodziny.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze pomocy asystenta rodziny.	Poprawa sytuacji rodzin mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	2021-2029	MOPS	Budżet Gminy dotacje z urzędu wojewódzkiego
Inicjowanie działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających na terenie Gminy.	Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze dzięki pomocy rodziny wspierającej.	Liczba podjętych działań mających na celu utworzenie rodzin wspierających.	2021-2029	MOPS	Budżet Gminy
Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Wzrost świadomości mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia na terenie Gminy.	Liczba rozpowszechnionych informacji.	2021-2029	MOPS, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców z terenu Gminy.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze. Liczba zorganizowanych warsztatów.	Rok: 2023, 2026, 2029	MOPS, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy

Zabezpieczenie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej.	Poprawa sytuacji dzieci znajdujących się w rodzinach zastępczych.	Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.	2021-2029	MOPS, PCPR.	Budżet Gminy
---	---	--	-----------	-------------	--------------

Cel operacyjny nr 2

Wyrównywanie szans życiowych dzieci i młodzieży, poprzez wspieranie systemu wsparcia rodzin z dziećmi, a także intensyfikacja podejmowanych działań profilaktycznych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez współpracę z placówkami oświatowymi.	Poprawa sytuacji życiowej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych poprzez pomoc ze strony placówek oświatowych.	Liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka.	2021-2029	MOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Inicjowanie powstania świetlicy środowiskowej na terenie Gminy.	Poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży, a także zagospodarowanie ich czasu wolnego, zapewnienie alternatywnych form spędzania czasu wolnego.	Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach świetlicy środowiskowej.	2021-2029	MOPS, UM, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Współpracowanie z placówkami oświatowymi w celu dostosowywania podejmowanych działań do występujących wśród dzieci, młodzieży oraz ich rodzin problemów.	Poprawa jakości i stopnia dostosowania usług skierowanych do dzieci i młodzieży.	Liczba placówek, z którymi podjęto współpracę.	2021-2029	MOPS, placówki oświatowe	Bez kosztów
Systematyczne doposażanie placówek oświatowych w profesjonalny sprzęt.	Wzrost poziomu edukacji i jakości kształcenia w szkołach.	Liczba działań podjętych w celu doposażenia placówek oświatowych.	2021-2029	UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa

Organizowanie, wspieranie i promocja imprez/wydarzeń adresowanych do rodzin z dziećmi.	Wzrost integracji rodzin z dziećmi.	Liczba zorganizowanych imprez. Liczba uczestników.	2021-2029	UM, MOPS, placówki oświatowe, OK, BP, MOSiR, NGO	Budżet Gminy
Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej.	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży, podejmowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez uczniów.	Liczba dostępnych obiektów sportowo-rekreacyjnych.	2021-2029	UM, MOPS, placówki oświatowe, MOSiR	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 2

Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług społecznych seniorom oraz osobom z niepełnosprawnością.

Cel operacyjny nr 1

Zapewnienie pomocy i dążenie do wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością i osób starszych w życiu społecznym i zawodowym.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Inicjowanie działań mających na celu dostosowywanie infrastruktury gminnej (punktów handlowych, usługowych, kulturowych, sportowych itp.) do potrzeb osób z niepełnosprawnością.	Zwiększenie możliwości przemieszczania się osób z niepełnosprawnością po obiektach infrastruktury gminnej.	Liczba obiektów infrastruktury gminnej dostosowanych do potrzeb tej grupy osób.	Rok: 2021-2029	UM, MOPS	Budżet Gminy PFRON Fundusze Europejskie
Współpraca z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością oraz wspieranie ich działalności.	Intensyfikacja działań mających na celu współpracę z NGO.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.	2021-2029	MOPS, NGO	Budżet Gminy

Organizowanie wolontariatu na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością.	Udzielanie wsparcia, w tym wsparcia emocjonalnego oraz dążenie do przełamywania barier społecznych.	Liczba wolontariuszy. Liczba osób objętych wolontariatem.	2021-2029	MOPS, NGO	Budżet Gminy
Kierowanie osób z niepełnosprawnością z terenu Gminy na Warsztaty Terapii Zajęciowej, zlokalizowane w sąsiednich gminach i organizacja oraz zabezpieczenie kosztów na pokrycie dowozu tych osób.	Aktywizacja i integracja osób z niepełnosprawnością, poprzez udział w zajęciach Warsztatu Terapii Zajęciowej.	Liczba uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej.	2021-2029	MOPS, UM	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa
Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych.	Poprawa jakości usług opiekuńczych i stopnia ich powszechności.	Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi. Liczba zrealizowanych godzin usług opiekuńczych.	2021-2029	MOPS, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Budżet Państwa
Zapewnienie miejsc w Domach Pomocy Społecznej.	Poprawa warunków bytowych osób wymagających całodobowej opieki.	Liczba mieszkańców przebywających w Domach Pomocy Społecznej.	2021-2029	MOPS	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy materialnej osobom z niepełnosprawnością i osobom starszym.	Poprawa warunków bytowych osób z niepełnosprawnością i osób starszych.	Liczba osób objętych pomocą materialną.	2021-2029	MOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa

Cel operacyjny nr 2 Promowanie społecznej akceptacji i dążenie do integracji osób starszych i osób z niepełnosprawnością z lokalnym środowiskiem.					
Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Organizacja zajęć promujących zdrowy i aktywny tryb życia mających na celu integrację społeczną, a także rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Poprawa dostępności do zajęć sportowo-rekreacyjnych i kulturalnych dla seniorów oraz osób z niepełnosprawnością, wzrost ich aktywności społecznej oraz umiejętności.	Liczba seniorów oraz osób z niepełnosprawnością uczestniczących w zajęciach.	2021-2029	MOPS, UM, GKS, DUTW, BP, OK, NGO	Budżet Gminy Fundusze Europejskie
Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej i osoby z niepełnosprawnością w społeczności lokalnej.	Zmiana postaw i zachowań środowiska lokalnego wobec seniorów oraz osób z niepełnosprawnością.	Liczba podjętych działań promujących.	2021-2029	MOPS, UM, GKS, DUTW, BP, OK, NGO, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Prowadzenie akcji informacyjnych/warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa wśród osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/zrealizowanych warsztatów.	Rok: 2023, 2026, 2029,	MOPS, UM, GKS, DUTW, BP, OK, NGO, KP	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności Dukielskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku i Gminnego Klubu Seniora na terenie Gminy oraz rozwijanie ich oferty.	Organizacja czasu wolnego osób starszych oraz ich integracja społeczna.	Liczba uczestników. Liczba dostępnych zajęć.	2021-2029	MOPS, UM, DUTW, GKS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Stworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych i osób z niepełnosprawnością poprzez realizację projektów socjalnych i programów adresowanych do tych osób.	Zwiększenie liczby realizowanych projektów na rzecz seniorów i osób z niepełnosprawnością, w stosunku do lat poprzednich.	Liczba zrealizowanych projektów/programów. Liczba uczestników.	2021-2029	MOPS, UM, NGO, OK, BP, DUTW, GKS	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa

Powstanie podmiotów ekonomii społecznej na terenie Gminy.	Zapewnienie osobom z niepełno-sprawnością możliwości pełnego uczestnictwa w życiu zawodowym i społecznym.	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej.	2021-2029	UM, MOPS, NGO	Budżet Gminy PFRON Budżet Państwa
---	---	---	-----------	---------------	---

CEL STRATEGICZNY NR 3

Zwiększenie skuteczności i dostępności poradnictwa i leczenia osobom uzależnionym i współuzależnionym.

Cel operacyjny nr 1

Zmniejszanie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z uzależnień, poprzez udzielanie adekwatnego wsparcia osobom uzależnionymi i ich rodzinom.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej rodzinom z problemem uzależnienia.	Poprawa warunków bytowych rodzin z problemem uzależnienia.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna i niematerialna.	2021-2029	MOPS	Budżet Gminy
Powstanie grupy samopomocowej skierowanej do osób uzależnionych, dorosłych dzieci alkoholików oraz osób współuzależnionych.	Zapewnienie wsparcia emocjonalnego oraz psychicznego osobom z problemem uzależnień i ich rodzinom.	Liczba osób uczestniczących w grupach samopomocowych.	2024	MOPS, GKRPA, NGO	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Wzrost liczby osób podejmujących terapię w placówkach leczenia odwykowego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.	2021-2029	MOPS, GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

<p>Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu; kierowanie wniosków do biegłych celem wydania opinii w przedmiocie uzależnienia oraz kierowanie wniosków do sądu.</p>	<p>Zwiększenie liczby osób kończących leczenie odwykowe.</p>	<p>Liczba wniosków skierowanych do sądu. Liczba wydanych opinii.</p>	<p>2021-2029</p>	<p>GKRPA</p>	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
<p>Wspieranie działań placówek lecznictwa odwykowego poprzez finansowanie programów terapeutycznych dla osób uzależnionych i współuzależnionych uzupełniających ofertę świadczeń zdrowotnych NFZ.</p>	<p>Zwiększenie dostępności do udziału w programach terapeutycznych.</p>	<p>Liczba sfinansowanych programów. Liczba uczestników programów.</p>	<p>2021-2029</p>	<p>GKRPA</p>	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>

Cel operacyjny nr 2

Rozwój gminnego systemu profilaktyki uzależnień utrwalanie postaw abstynenckich i promowanie zdrowego stylu życia.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
<p>Realizacja w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.</p>	<p>Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień. Rozwój psychospołeczny uczniów.</p>	<p>Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki. Liczba przeprowadzonych programów.</p>	<p>2021-2029</p>	<p>GKRPA, MOPS, placówki oświatowe</p>	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>

Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień oraz pozalekcyjnych zajęć z elementami profilaktyki.	Podniesienie poziomu wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie uzależnień, rozwój psychospołeczny uczniów.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.	2021-2029	GKRPA, placówki oświatowe	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizowanie wycieczek z programem profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Ograniczenie zachowań ryzykownych wśród dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci biorących udział w wycieczkach z programem profilaktycznym.	2021-2029	MOPS, GKRPA	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizacja szkoleń dla właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych i dla sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.	Spadek dostępności alkoholu dla dzieci. Obniżenie wieku inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży.	Liczba właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz sprzedawców objętych szkoleniami.	2021-2029	GKRPA, MOPS	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców mających na celu uświadomienie konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu w trakcie ciąży.	Zmniejszenie skali prowadzenia pojazdów przez osoby nietrzeźwe.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych. Liczba uczestników.	2021-2029	GKRPA	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

<p>Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych (m.in. pedagogów, nauczycieli, wychowawców, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, policjantów) z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.</p>	<p>Wzrost wiedzy specjalistów z zakresu profilaktyki uzależnień, zwiększenie skuteczności oddziaływań profilaktycznych.</p>	<p>Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.</p>	<p>2021-2029</p>	<p>GKRPA, MOPS, KP, placówki oświatowe</p>	<p>Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
<p>Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.</p>	<p>Zmiana postaw mieszkańców względem używania substancji psychoaktywnych.</p>	<p>Liczba ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych.</p>	<p>2021-2029</p>	<p>GKRPA, MOPS, UM, KP</p>	<p>Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>
<p>Organizowanie imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia przy współpracy instytucjonalnej.</p>	<p>Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie wartości zdrowotnych oraz korzyści zdrowego stylu życia.</p>	<p>Liczba zorganizowanych imprez, festynów, konkursów, wydarzeń propagujących zdrowy styl życia. Liczba uczestników.</p>	<p>2021-2029</p>	<p>GKRPA, MOPS, UM, KP, NGO, BP, OK</p>	<p>Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych</p>

CEL STRATEGICZNY NR 4**Udzielanie interdyscyplinarnej pomocy rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej.****Cel operacyjny nr 1**

Regularne podnoszenie jakości i dostępności wsparcia specjalistycznego, świadczonego w zakresie przemocy domowej, ochrona ofiar przemocy oraz promowanie konstruktywnych sposobów rozwiązywania konfliktów rodzinnych.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Pomoc rodzinom doznającym przemocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Spadek liczby rodzin, w których występuje przemoc.	Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”. Liczba wszczętych procedur. Liczba zakończonych procedur.	2021-2029	MOPS, GKRPA, KP, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy
Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na dostępnych stronach internetowych oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Zwiększenie dostępu do informacji na temat pomocy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba działań informacyjnych. Liczba rozpowszechnionych informacji.	2021-2029	MOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Organizacja szkoleń dla pracowników instytucjonalnych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Poszerzenie wiedzy pracowników instytucji pomocowych z zakresu realizacji procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń.	2021-2029	MOPS, GKRPA, ZI, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Udzielanie poradnictwa osobom i rodzinom doznającym problemu przemocy domowej.	Osoby oraz rodziny objęte profesjonalnym wsparciem w zakresie przemocy w rodzinie.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób, którym udzielono porad.	2021-2029	MOPS, GKRPA, ZI	Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Dostosowanie oferty pomocowej do potrzeb mieszkańców i skali problemu.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.	2021-2029	MOPS, GKRPA, ZI, KP	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Praca ze sprawcami przemocy w rodzinie poprzez oddziaływania korekcyjno-edukacyjne i terapeutyczne.	Ograniczanie zjawiska przemocy w rodzinie, poprzez resocjalizację sprawców.	Liczba podjętych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych.	2021-2029	MOPS, GKRPA, ZI	Budżet Gminy
Utworzenie mieszkania chronionego dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.	Ochrona osób doświadczających przemocy w rodzinie, poprzez odizolowanie ich od oprawcy.	Liczba utworzonych mieszkań chronionych na terenie Gminy.	2025	UM, MOPS	Budżet Gminy

Cel operacyjny nr 2

Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej i instytucjonalnej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie, w celu przerwania tzw. „zmowy milczenia” w środowisku rodzinnym i lokalnym oraz motywowanie do reagowania na zaobserwowane zachowania przemocowe.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Wzrost poziomu wiedzy mieszkańców na temat przemocy w rodzinie, a także wzrost wrażliwości społeczności lokalnej na jej przejawy.	Liczba działań podjętych w ramach kampanii. Liczba osób uczestniczących w kampanii.	2021-2029	MOPS, GKRPA, ZI, KP, UM, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

Realizacja warsztatów dla uczniów dotyczących, przemocy w rodzinie, komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez użycia przemocy.	Podniesienie umiejętności psychospołecznych uczniów, wzrost wiedzy dzieci i młodzieży w zakresie przemocy.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach. Liczba zorganizowanych warsztatów.	2021-2029	GKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Gminy Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Poszerzenie kompetencji wychowawczych, wzrost wiedzy rodziców na temat wychowania bez przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w działaniach informacyjno-edukacyjnych. Liczba zorganizowanych działań.	Rok: 2023, 2026, 2029	MOPS, UM, KP, MKRPA, ZI placówki oświatowe	Budżet Miasta Środki pochodzące z opłat za wydawanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych

CEL STRATEGICZNY NR 5

Zmniejszenie skali bezrobocia, poprzez zbudowanie spójnego systemu przeciwdziałania zjawisku bezrobocia i aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych.

Cel operacyjny nr 1

Zmniejszenie społecznych skutków pozostawania bez zatrudnienia, poprzez organizowanie różnych form wsparcia osób i rodzin w kryzysie bezrobocia oraz pracę metodą aktywizacji społeczności lokalnej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: poradnictwa zawodowego, organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.	Zmniejszenie liczby osób bezrobotnych w Gminie.	Liczba zorganizowanych szkoleń. Liczba osób biorących w nich udział.	2021-2029	MOPS, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa Fundusze Europejskie

<p>Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.</p>	<p>Wzrost liczby bezrobotnych mieszkańców Gminy biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych i pracach społecznie użytecznych.</p>	<p>Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.</p>	<p>2021-2029</p>	<p>MOPS, PUP</p>	<p>Budżet Gminy Budżet Państwa</p>
<p>Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.</p>	<p>Wzrost wiedzy wśród osób bezrobotnych na temat dostępnych form wsparcia.</p>	<p>Liczba podjętych działań informacyjnych.</p>	<p>2021-2029</p>	<p>MOPS, PUP, UM</p>	<p>Budżet Gminy</p>
<p>Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększeniu szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.</p>	<p>Zwiększenie liczby kontraktów socjalnych w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.</p>	<p>Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.</p>	<p>2021-2029</p>	<p>MOPS, PUP</p>	<p>Budżet Gminy</p>

CEL STRATEGICZNY NR 6

Rozwój działań na rzecz ograniczenia ubóstwa i poprawy warunków życia osób i rodzin żyjących w niewystarczających warunkach materialnych, zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz tworzenie środowiska do wychodzenia z bezdomności.

Cel operacyjny nr 1

Wspieranie rodzin ubogich lub zagrożonych ubóstwem oraz zapewnienie im szerokiego dostępu do zróżnicowanej oferty usług pomocowych oraz inicjowanie integracji społecznej.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Zapewnienie dostępu do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.	Zaspokojenie potrzeb bytowych mieszkańców Gminy.	Liczba osób/rodzin objętych pomocą materialną.	2021-2029	MOPS	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej – posiłku.	Zwiększenie dostępności do pomocy w zakresie dożywiania.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie zasiłku. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie posiłku.	2021-2029	MOPS, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Udzielanie uczniom pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Poprawa funkcjonowania dzieci z rodzin o ograniczonych środkach materialnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	2021-2029	MOPS, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy Budżet Państwa
Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych lub zagrożonych problemem ubóstwa.	Zniwelowanie nierówności edukacyjnych dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem.	Liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.	2021-2029	MOPS, UM, placówki oświatowe, NGO	Budżet Gminy Budżet Państwa

CEL STRATEGICZNY NR 7

Poprawa dostępu do opieki psychologicznej i psychiatrycznej, usług terapeutycznych oraz szeroko rozumiana promocja zdrowia psychicznego.

Cel operacyjny nr 1

Rozwój infrastruktury pomocowej w zakresie wsparcia psychologicznego oraz stwarzanie osobom z zaburzeniami psychicznymi sprzyjających warunków życiowych w odpowiedzialnym i tolerancyjnym społeczeństwie.

Działania przewidziane do realizacji	Rezultaty	Wskaźniki realizacji działań	Termin realizacji	Podmioty odpowiedzialne i współpracujące	Źródła finansowania
Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Zwiększenie liczby mieszkańców zgłaszających się po pomoc w przypadku problemów natury psychicznej.	Liczba przeprowadzonych działań. Liczba osób korzystających ze wsparcia.	2021-2029	MOPS, UM	Budżet Gminy
Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Zmniejszenie liczby dzieci i młodzieży mających problemy w zakresie zdrowia psychicznego.	Liczba przeprowadzonych programów/ warsztatów. Liczba uczestników.	2021-2029	MOPS, UM, placówki oświatowe	Budżet Gminy
Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży.	Poprawa dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.	2021-2029	MOPS, placówki oświatowe, ŚDS	Budżet Gminy
Kontynuowanie działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w Cergowej.	Wzrost poczucia bezpieczeństwa w zakresie zdrowia psychicznego wśród mieszkańców.	Liczba udzielonych porad. Liczba osób korzystających.	Rok: 2021-2029	MOPS, UM, ŚDS	Budżet Gminy
Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Poprawa funkcjonowania osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.	2021-2029	MOPS, PCPR, PUP	Budżet Gminy Budżet Państwa

3. Ramy finansowe Strategii

Potrzeba określenia ram finansowych Strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu gminy Dukla. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- » budżet Wojewody,
- » budżet Samorządu Województwa,
- » Fundusz Pracy,
- » środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- » środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- » środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- » środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych gminy Dukla. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2029 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli.

Tabela 46. Ramy finansowe Strategii

rok	ochrona zdrowia (dział 851)	pomoc społeczna (dział 852)	edukacyjna opieka wychowawcza (dział 854)	rodzina (dział 855)	ogółem
2019	149 713	5 119 189	366 660	20 241 541	25 877 103
2020	61 903	3 848 633	310 700	24 004 717	28 225 953
PROGNOZA					
2021	63 451	3 944 849	318 468	24 604 835	28 931 603
2022	65 037	4 043 470	326 430	25 219 956	29 654 893
2023	66 663	4 144 557	334 591	25 850 455	31 042 892
2024	68 330	4 248 171	342 956	26 496 716	31 156 173
2025	70 038	4 354 375	351 530	27 159 134	31 935 077
2026	71 789	4 463 234	360 318	27 838 112	32 733 453
2027	73 584	4 574 815	369 326	28 534 065	33 551 790
2028	75 424	4 689 185	378 559	29 247 417	34 390 585
2029	77 310	4 806 415	388 023	29 978 602	35 250 350

Źródło: opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

4. System wdrażania Strategii

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla to wprowadzenie w życie zintegrowanego modelu polityki społecznej. Z uwagi na fakt, że opracowana Strategia jest dokumentem długookresowym i zawiera podstawowe cele perspektywiczne, musi być poddana okresowej weryfikacji, a także niezbędnym zmianom.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla zawiera zadania, które stanowią wyzwania dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji publicznych oraz niepublicznych, które działają na polu polityki społecznej w Gminie. Taka zasada partnerstwa i współpracy jest jednym z fundamentalnych elementów polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Jednak wdrażanie Strategii, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu lokalnych i ponadlokalnych instytucji, organizacji i środowisk, wymaga ścisłej koordynacji, a także współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami. Stąd też efektywność realizacji zadań wyodrębnionych w Strategii, w dużej mierze zależała będzie od instytucji zarządzającej jej wdrażaniem – Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukła na lata 2021-2029 obejmować będzie pięć etapów, przedstawionych w poniższej tabeli.

Tabela 47. Harmonogram wdrażania Strategii

Etap	Wyszczególnienie	Termin realizacji
Etap I	Podjęcie uchwały przez Radę Miejską w Dukli o przyjęciu do realizacji „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukła na lata 2021-2029”.	III kwartał 2021 r.
Etap II	Koordinacja realizacji działań objętych Strategią.	III kwartał 2021 r. – IV kwartał 2029 r.
Etap III	Monitoring.	Na koniec każdego roku w okresie od 2021 r. do 2029 r.
Etap IV	Ewaluacja Strategii.	I kwartał 2030 r.

Źródło: opracowanie własne

5. System aktualizacji Strategii

Strategia jest dokumentem „żywym” i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest nie tylko możliwe, ale w niektórych sytuacjach wręcz konieczne. Jednak należy pamiętać, że zmiany te nie powinny dotyczyć zasadniczych kierunków Strategii. Przeglądy strategiczne powinny być realizowane cyklicznie. Najlepszą metodą na wprowadzenie zmian w dokumencie Strategii jest jej weryfikacja w społecznym procesie zbliżonym do tego, który towarzyszył tworzeniu Strategii. Dyrektor MOPS przy wyborze zadań do realizacji będzie brać pod uwagę zarówno nowe oczekiwania społeczności lokalnej i określonych grup społecznych, jak również zmieniające się czynniki środowiska zewnętrznego oraz możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Dlatego podczas aktualizacji dokumentu Strategii dyrektor MOPS powinien uwzględnić nie tylko istniejące zapisy Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukła, ale również nowe, nie ujęte w niej zadania, których w obecnym czasie uczestnicy nie byli w stanie przewidzieć. Bezpośrednim koordynatorem jest dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli. Zadaniem koordynatora jest ciągły nadzór nad pracami MOPS w zakresie wdrażania i aktualizacji Strategii.

6. Komunikacja społeczna i promocja Strategii

W celu sprawnego funkcjonowania Strategii należy umożliwić społeczności lokalnej udział w procesie jej tworzenia i realizacji. Partnerzy mają możliwość zgłoszenia zmian w treści Strategii w zakresie wymagającym ich współpracy. Władze samorządowe w trakcie wdrażania Strategii muszą znaleźć skuteczną metodę przekazywania informacji do otoczenia. Powinny także zwrócić baczną uwagę na sprawny system przyjmowania informacji z otoczenia, od partnerów społecznych.

Władze samorządowe muszą współpracować i być w stałym kontakcie z jednej strony z podmiotami wewnętrznymi, obejmującymi pracowników uczestniczących bezpośrednio w administrowaniu Gminą, czerpiąc przy tym z ich wiedzy, motywacji, umiejętności praktycznych czy kompetencji interpersonalnych, ale też korzystać z technologii i zasobów organizacji.

Z drugiej strony muszą również komunikować się z otoczeniem zewnętrznym obejmującym: ogół mieszkańców Gminy, grupy, organizacje, stowarzyszenia, instytucje czy przedsiębiorstwa.

Otoczenie zewnętrzne dalsze to natomiast otoczenie Gminy, jako wspólnoty terytorialnej: sąsiednie gminy, struktury powiatowe, wojewódzkie i ogólnopolskie. Obszarami działań w zakresie komunikacji społecznej to:

- » możliwość wnioskowania zmian zapisów Strategii przed jej uchwaleniem;
- » informacja o postępach wdrażania Strategii;
- » współpraca z mediami – podawanie informacji o wdrażanych projektach w mediach;
- » informacje zamieszczane na stronach internetowych.

Promocja Strategii ma na celu stanowienie i utrzymywanie wzajemnej współpracy między samorządem a społeczeństwem. Informowanie oraz promocja odbywać się będzie poprzez podawanie w prasie lokalnej oraz w Internecie danych na temat zaangażowania finansowego Unii Europejskiej w realizację projektów oraz stanie zaawansowania realizacji zadań i ich efektów w ramach Strategii.

7. Monitoring i ewaluacja

Proces monitoringu Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Będzie on polegał na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą między innymi przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do monitoringu pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UM, Policji, PUP, ze sprawozdań MOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji Strategii przygotowywana będzie przez MOPS i zawarta w corocznie składanych sprawozdaniach z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli.

Końcowa ewaluacja (ex-post) posłuży samorządowi gminy Dukla do oceny realnej sytuacji i stanu rozwiązywania problemów społecznych w Gminie, a także będzie pomocnym narzędziem pomagającym w podejmowaniu właściwych decyzji dotyczących kształtu polityki i pomocy społecznej Gminy w kolejnych latach. W ramach końcowej ewaluacji Strategii zostanie przygotowany raport ukazujący kumulatywne osiągnięcie założonych celów strategicznych. Końcowa ewaluacja Strategii pozwoli ocenić w jakim stopniu założone wartości w zestawieniu kumulatywnym, kilkuletnim zostały zrealizowane oraz ukáže realne nakłady finansowe, a w efekcie końcowym pozwoli odpowiedzieć na pytanie, czy założone kierunki działań były odpowiednio zaplanowane. Wskaźniki monitoringowe, czyli policzalne zmienne podlegające obserwacji i ocenie, określone zostały w oparciu o przewidywane rezultaty zadań, a także przewidywane dane, zaplanowane do osiągnięcia w całym okresie realizacji działań. Zostały one szczegółowo przedstawione w oparciu o aktualny stan faktyczny. Zarówno monitoring

jak i ewaluacja prowadzone będą między innymi w oparciu o niżej przedstawione wskaźniki monitoringowe. Katalog wskaźników może być uzupełniany bądź modyfikowany w zależności od dostępnych źródeł informacji i zasobów. Wartości bazowe oznaczają dane dla roku poprzedzającego wdrożenie Strategii, natomiast wartości docelowe wskazują pożądane wartości, oznaczające osiągnięcie poszczególnych celów.

Tabela 48. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel strategiczny	Wskaźnik	Wartość bazowa (w 2020 roku)	Wartość docelowa (w 2029 roku)
1	Wzmocnienie systemu kompleksowego wsparcia rodzin.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.	13	do 20
		Liczba asystentów rodziny.	1	do 2
		Liczba rodzin wspierających.	0	do 2
		Liczba miejsc w publicznym żłobku.	55	do 70
		Liczba miejsc w publicznych przedszkolach.	271	do 300
2	Zapewnienie dostępu do zróżnicowanych usług społecznych seniorom oraz osobom z niepełnosprawnością.	Liczba osób objętych pomocą w formie usług opiekuńczych.	78	do 90
		Liczba podmiotów realizujących rehabilitację społeczną i zawodową.	0	1
		Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności (%).	20,9	poniżej 20,0
		Liczba osób w DPS, za których Gmina ponosi odpłatność.	18	do 25
		Liczba placówek aktywizujących seniorów.	2	2
3	Zwiększenie skuteczności i dostępności poradnictwa i leczenia osobom uzależnionym i współuzależnionym.	Liczba uczestników nieustrukturyzowanych działań profilaktycznych.	0	do 500
		Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktycznych.	0	do 250
		Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych.	330	poniżej 310
		Liczba grup samopomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin.	0	do 2

4	Udzielanie interdyscyplinarnej pomocy rodzinom uwikłanym w problem przemocy domowej.	Liczba osób dotkniętych problemem przemocy w rodzinie objętych procedurą „Niebieskie Karty”.	53	do 60
		Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”.	54	do 60
5	Zmniejszenie skali bezrobocia.	Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej (%).	46	poniżej 40
		Udział bezrobotnych mieszkańców w ogólnej liczbie ludności Gminy.	4,6	poniżej 4,0
		Udział długotrwale bezrobotnych mieszkańców Gminy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców.	43	poniżej 35
6	Poprawa dostępu do opieki psychologicznej i psychiatrycznej, usług terapeutycznych oraz szeroko rozumiana promocja zdrowia psychicznego.	Liczba uczestników zajęć/warsztatów profilaktycznych dot. zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży.	0	do 300
		Liczba osób korzystających z oferty Środowiskowego Domu Samopomocy.	34	do 40

Źródło: opracowanie własne

8. Wnioski i podsumowanie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dukla jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania.

W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania. Cele strategiczne i cele operacyjne sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, sytuacji rodzin, profilaktyki uzależnień, problemu przemocy w rodzinie, sytuacji seniorów i osób z niepełnosprawnością, systemu ochrony zdrowia psychicznego, problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz problemu bezrobocia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem. W ramach wypracowanej Strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych, wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej, partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne, czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych.

Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnym od możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Dukla i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym.

Należy pamiętać, że aktualizacje Strategii mogą się w znacznym stopniu wiązać ze zmianami dyktowanymi przez obecnie trwającą pandemię SARS-CoV-2. Poza widocznymi obecnie skutkami społeczno-ekonomicznymi wywołanymi pandemią, pozostawi ona również długotrwałe znamiona nie tylko na większej społeczności, ale również na indywidualnych jednostkach. Zmiany w prawie oraz konieczność ciągłej odpowiedzi na potrzeby mieszkańców Gminy w sposób adekwatny i zgodny z aktualnymi zaleceniami stanowi, wyzwanie dla instytucji rządowych, samorządowych jak i pozarządowych w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Konieczna jest zatem międzysektorowa współpraca dążąca do zapewnienia jak najlepszych warunków życiowych wszystkich mieszkańców gminy Dukla, na tyle na ile pozwalają obecne warunki.

Realizacja Strategii powinna przyczynić się do wysokiej jakości życia mieszkańców gminy Dukla, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

VI. Bibliografia

1. „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością”, CBOS 2018.
2. Analiza wyników badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród mieszkańców gminy Dukla.
3. Ankieta dotycząca skali zjawiska przemocy w rodzinie, realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz prowadzonych działań wobec osób i rodzin uwikłanych w problem przemocy w rodzinie – dane za 2018, 2019 i 2020 rok.
4. CBOS, Palenie papierosów, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.
5. Dane statystyczne i informacje z Komisariatu Policji w Dukli za lata 2017-2020.
6. Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu.
7. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkotykowych na rok 2021 (Nr XXXVI/250/21 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 25 lutego 2021 roku).
8. Gryffin R.W. (2004), Podstawy zarządzania organizacjami, Warszawa: PWN.
9. Grzegorzewska I., Cierpiątkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
10. <http://dukla.pl/pl>.
11. <http://statystyka.policja.pl>.
12. <http://www.infopolska.com.pl>.
13. <http://www.parpa.pl>.
14. <https://bdl.stat.gov.pl>.
15. <https://ekrs.ms.gov.pl>.
16. <https://mapa.wyniki.edu.pl>.
17. <https://poradnik.ngo.pl>.
18. <https://www.polskawliczbach.pl>.
19. <https://wybory2006.pkw.gov.pl>.
20. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.

21. Kmieciak-Jusięga K., Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015.
22. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
23. Miedzik M., Godlewska-Szurkowa J., Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport częściowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.
24. N. G. Pikuła, M. Grewiński, E. Zdebska, W. Glanc, Wyzwania dla polityki społecznej w kontekście pandemii koronawirusa, Kraków 2020.
25. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.
26. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
27. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
28. Osoby niepełnosprawne w 2018 roku, GUS.
29. Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.
30. Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.
31. Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie.
32. Program Współpracy Gminy Dukla z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2021 (Uchwała Nr XXXII/221/20 Rady Miejskiej w Dukli z dnia 28 października 2020 roku).
33. Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

34. Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.
35. Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.
36. Sprawozdanie z działalności i wykorzystania dotacji na zadania zlecone i własne Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli za okres od I-XII 2018, 2019 i 2020 r.
37. Sprawozdanie z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krośnie, w tym z działalności Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej za 2018, 2019 i 2020 rok.
38. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2018, 2019 i 2020 rok.
39. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2019.
40. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030.
41. Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk.
42. Sytuacja na powiatowym rynku pracy wg stanu na dzień 31 grudnia 2017, 2018 i 2019 r.
43. Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 roku, GUS.
44. Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej.
45. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych.
46. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).
47. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 794 z późn. zm.).
48. WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.
49. Włodarczyk E., Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68).
50. www.psychiatriapolska.pl.
51. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje.

52. Zdrowie psychiczne w Unii Europejskiej, Warszawa 2019.

53. Zgliczyński, W. S., Palenie tytoniu w Polsce, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

VII. Spis rysunków, tabel, wykresów

1. Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie gminy Dukła na mapie powiatu krośnieńskiego.....	20
Rysunek 2. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Dukła według klas wielkości (stan na koniec 2020 roku)	28
Rysunek 3. Płeć:	49
Rysunek 4. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Dukła alkoholu w latach 2018-2020.....	107
Rysunek 5. Elementy procesu planowania strategicznego	145

2. Spis tabel

Tabela 1. Etapy opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.....	8
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w gminie Dukła w porównaniu do powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego na przestrzeni lat 2018-2020	22
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)	23
Tabela 4. Saldo migracji wewnętrznych i zewnętrznych na 1000 ludności w gminie Dukła w porównaniu do powiatu krośnieńskiego oraz województwa podkarpackiego w latach 2018-2020.....	24
Tabela 5. Rodzaj prowadzonej działalności osób fizycznych w gminie Dukła (stan na koniec 2020 roku).....	27
Tabela 6. Dane statystyczne dotyczące publicznej opieki zdrowotnej w gminie Dukła w porównaniu do powiatu krośnieńskiego w 2020 roku.....	36
Tabela 7. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020	46
Tabela 8. Liczba osób, którym udzielono pomocy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w latach 2018-2020	46

Tabela 9. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w podziale na płeć w latach 2018-2020.....	46
Tabela 10. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).....	54
Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?.....	54
Tabela 12. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?.....	54
Tabela 13. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) spożywa Pan/i większe ilości alkoholu niż przedtem?	55
Tabela 14. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?.....	58
Tabela 15. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?.....	58
Tabela 16. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?.....	63
Tabela 17. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?	64
Tabela 18. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?	64
Tabela 19. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)?	70
Tabela 20. Czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych doświadczył/a Pan/i w ciągu ostatnich 12 miesięcy:	71
Tabela 21. Czy przez okres co najmniej 2 tygodni utrzymywały się u Pana/i takie stany jak:	86
Tabela 22. Rodzaje świadczeń, z których korzystały poszczególne typy rodzin z dziećmi w 2020 roku	89
Tabela 23. Liczba rodzin korzystających ze świadczenia wychowawczego oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020.....	90
Tabela 24. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2018-2020.....	96
Tabela 25. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2018-2020	96
Tabela 26. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2018-2020.....	97

Tabela 27. Specjalny zasiłek opiekuńczy na przestrzeni lat 2018-2020	97
Tabela 28. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Dukła w 2021 roku dotyczące osób z niepełnosprawnością.....	99
Tabela 29. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców gminy Dukła w 2021 roku dotyczące zdrowia psychicznego.....	102
Tabela 30. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Dukła wobec osób uzależnionych w latach 2018-2020.....	106
Tabela 31. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukła dotyczące problemu uzależnień.....	110
Tabela 32. Dane statystyczne dotyczące grup roboczych w latach 2018-2020.....	114
Tabela 33. Liczba osób w terenie gminy Dukła dotkniętych przemocą w rodzinie w latach 2018-2020.....	115
Tabela 34. Rodzaje podjętych działań oraz liczba objętych nimi osób doznających przemocy w rodzinie w 2020 roku.....	117
Tabela 35. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukła dotyczące przemocy	118
Tabela 36. Liczba sędziwych starców, tj. osób powyżej 80 roku życia w gminie Dukła na przestrzeni lat 2018-2020	121
Tabela 37. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców w gminie Dukła w 2021 roku dotyczące seniorów	124
Tabela 38. Udział bezrobotnych mieszkańców gminy Dukła zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 (w procentach), w porównaniu do powiatu krośnieńskiego	127
Tabela 39. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Dukła w podziale na wiek oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w latach 2018-2020.....	129
Tabela 40. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców gminy Dukła oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy w porównaniu do powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego na przestrzeni lat 2018-2020	130
Tabela 41. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukła dotyczące problemu bezrobocia	131

Tabela 42. Liczba osób, którym przyznano zasiłek stały, okresowy i celowy oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2018-2020.....	134
Tabela 43. Liczba osób korzystających ze świadczenia pieniężnego i niepieniężnego przyznanego w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” i „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2018-2020.....	134
Tabela 44. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukła dotyczące ubóstwa i wykluczenia społecznego.	136
Tabela 45. Wnioski z badania ankietowego przeprowadzonego w 2021 roku wśród dorosłych mieszkańców gminy Dukła dotyczące bezpieczeństwa publicznego.....	139
Tabela 46. Ramy finansowe Strategii	164
Tabela 47. Harmonogram wdrażania Strategii.....	165
Tabela 48. Wskaźniki monitoringowe służące do oceny stopnia realizacji celów strategicznych.....	168

3. Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Dukła w latach 2018-2020.....	21
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Dukła na przestrzeni lat 2018-2020.....	22
Wykres 3. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie krośnieńskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do województwa podkarpackiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach).....	25
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w gminie Dukła w porównaniu do powiatu krośnieńskiego oraz województwa podkarpackiego na przestrzeni lat 2017-2019.....	25
Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2018-2020.....	26
Wykres 6. Ludność gminy Dukła według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku	28
Wykres 7. Liczba dostępnych miejsc oraz dzieci w przedszkolach publicznych na terenie gminy Dukła na przestrzeni lat 2017-2020	29

Wykres 8. Współczynnik skolaryzacji netto dla szkolnictwa podstawowego na terenie gminy Dukła (w procentach) na przestrzeni lat 2017-2019	30
Wykres 9. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku uczniów z terenu gminy Dukła, powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego	31
Wykres 10. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w gminie Dukła, powiecie krośnieńskim oraz województwie podkarpackim w latach 2018-2020	33
Wykres 11. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w gminie Dukła, powiecie krośnieńskim oraz województwie podkarpackim w latach 2018-2020	34
Wykres 12. Kadra Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dukli na przestrzeni lat 2018-2020.....	43
Wykres 13. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Dukła w latach 2018-2020	44
Wykres 14. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2018-2020	44
Wykres 15. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w gminie Dukła, powiecie krośnieńskim i województwie podkarpackim na przestrzeni lat 2017-2019 (w procentach).....	45
Wykres 16. Powody udzielania świadczeń w 2020 roku (liczba rodzin).....	47
Wykres 17. Liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiady środowiskowe na przestrzeni lat 2018-2020	48
Wykres 18. Wiek:.....	50
Wykres 19. Wykształcenie:.....	50
Wykres 20. Miejsce zatrudnienia:.....	51
Wykres 21. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?.....	51
Wykres 22. Stan cywilny:	52
Wykres 23. Jak często spożywa Pan/i alkohol?	53
Wykres 25. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?.....	55
Wykres 26. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?	56
Wykres 27. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?	56
Wykres 28. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)?.....	57

Wykres 29. Jak często pali Pan/i e-papierosy?	59
Wykres 30. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)?	60
Wykres 31. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	61
Wykres 32. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?	62
Wykres 33. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?	63
Wykres 34. Czy podczas obecnej sytuacji epidemiologicznej (pandemia COVID-19) doświadczała Pan/i przemocy częściej niż przedtem?	65
Wykres 35. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?	65
Wykres 36. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?	66
Wykres 37. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	66
Wykres 38. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?	68
Wykres 39. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)	70
Wykres 40. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	72
Wykres 41. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest:	74
Wykres 42. Czy gmina prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych?	74
Wykres 43. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy	75
Wykres 44. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?	75
Wykres 45. Czy problem ubóstwa jest obecny w Pana/i gminie?	77
Wykres 46. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?	77
Wykres 47. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:	78

Wykres 48. Czy w Pana/i zdaniem w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzućenia ze społeczności lokalnej?	79
Wykres 49. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?	80
Wykres 50. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?	80
Wykres 51. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i gminie (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób z niepełnosprawnością tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?	82
Wykres 52. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?	83
Wykres 53. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w gminie?	84
Wykres 54. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego?	85
Wykres 55. Liczba małżeństw na 1000 ludności w gminie Dukła w porównaniu do powiatu krośnieńskiego i województwa podkarpackiego w latach 2018-2020	88
Wykres 56. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi	90
Wykres 57. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2018-2020	91
Wykres 58. Rodziny, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2018-2020	92
Wykres 59. Asystenci rodziny oraz liczba rodzin objętych ich wsparciem na przestrzeni lat 2018-2020	92
Wykres 60. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz rodzin zastępczych na terenie gminy Dukła w latach 2018-2020	93
Wykres 61. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2018-2020 (w złotych)	94
Wykres 62. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2018-2020	95
Wykres 63. Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w latach 2018-2020	101

Wykres 64. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2018-2020	105
Wykres 65. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Dukła na przestrzeni lat 2018-2020	108
Wykres 66. Liczba mieszkańców przypadająca na jeden punkt sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Dukła, w województwie podkarpackim i całej Polsce w 2019 roku.....	108
Wykres 67. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu oraz narkotyków w Gminie na przestrzeni lat 2018-2020	109
Wykres 68. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS z powodu przemocy w rodzinie na przestrzeni lat 2018-2020	113
Wykres 69. Liczba podjętych i kontynuowanych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020.....	115
Wykres 70. Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020.....	116
Wykres 71. Liczba interwencji domowych związanych z przemocą w rodzinie na terenie gminy Dukła na przestrzeni lat 2018-2020	116
Wykres 72. Zestawienie udziału mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w gminie Dukła na przestrzeni lat 2018-2020	120
Wykres 73. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2018-2020	121
Wykres 74. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych na przestrzeni lat 2018-2020.....	122
Wykres 75. Liczba osób korzystających z zasiłku pielęgnacyjnego przysługującego osobie, która ukończyła 75 lat na przestrzeni lat 2018-2020	122
Wykres 76. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2018-2020.....	123
Wykres 77. Liczba rodzin, którym została udzielona pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2018-2020	126
Wykres 78. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2018-2020	127
Wykres 79. Mieszkańcy gminy Dukła zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2018-2020	128

Wykres 80. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2018-2020	133
Wykres 81. Liczba gospodarstw domowych, które otrzymały dodatki mieszkaniowe w latach 2018-2020.....	135
Wykres 82. Liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia z powodu bezdomności na przestrzeni lat 2018-2020	135
Wykres 83. Szacunkowy wskaźnik wykrywalności przestępstw kryminalnych na terenie gminy Dukła w latach 2018-2020	138

Centrum Profilaktyki i Reedukacji Atelier

ul. Krasickiego 27/1

30-513 Kraków

tel.: 881 455 251

tel./fax: 12 427 21 41

biuro@atelier-profilaktyka.edu.pl

